

U DANIMA VELIKOG MIRA

Mouni Sadhu

Ukoliko pokušamo da učimo samo pomoću našeg uma-mozga, sjećanje se preopterećuje te nikad nećemo postići ono što intuitivno tražimo - istinsko duhovno prosvjetljenje mudrošću Jastva.

- Imaginacije, vizije, i drugi proizvodi aktivnosti uma, ne postoje na Direktnom Putu. Stvarnost isključuje sve iluzije. Umjesto toga, jedino ono što se može nazvati neograničenim blaženstvom, ispunjenje naših najdubljih i najčistijih nadanja i duhovnih borbi, slijediće nas na tom putu. Moje čvrsto ubjeđenje je, da u svijetu, u sadašnje vrijeme, postoje još mnogi koji bi bili u mogućnosti da dođu na ovaj uzvišeni put, jedinstveni direktni put ka apsolutu. A za njih, i samo za njih, je ova knjiga i napisana. Ja im pružam ruku. Hoće li je prihvatiti? Mouni Sadhu

- Da bi prešli iz ovog života-sna odvojene ego-ličnosti do istinskog postojanja kao Sebstva, potrebna nam je Sama ta svjetlost Istine, a ne samo Njen opis, jer nam on ne može pomoći.

- Jedna svemoćna, a nepoznata snaga leži prita-jena u svakom od nas. Ta snaga mora da se otkrije, jer se bez nje - ništa ne može postići.

- Ova snaga omogućuje čovjeku da potčini svoj nepopustljivi um, koji je prvi uzrok njegovih nevolja, vanjskih i unutrašnjih podjednako. Ona mu konačno daje tu čudesnu unutrašnju sigurnost iz koje se rađaju tišina i mir. Oni koji probude ovu snagu u sebi, znaju da ona ostvaruje konačno jedinstvo, i time, besmrtnost. Najbolji oblik pomoći tragaču je onaj koji ga ne opterećuje velikim mnoštvom učenja, dogmi i definicija, koje sve dolaze izvana. Postoji bolja metoda, koju jedino Učitelj koristi, a to je da se govorom, pogledom, ili tišinom (i u veoma rijetkim slučajevima, dodirom) aspirant postavi u takav položaj da on sam može da nađe rješenje svojih problema. Tada će to rješenje poteći od njegove vlastite žive mudrosti. To je jedino što vrijedi u školi ljudskog života.

- Bolje je ovdje ne imenovati tu univerzalnu snagu. Ona će se za odgovarajuće vrijeme pronaći, a nema mogućnosti greške. Ona je jedinstvena, sama i bliska srcu svakog čovjeka. Na nju se možemo pouzdati da će izvršiti svaki zadatak. Pronaći ćete je svojim vlastitim trudom. Nema ničeg osim nje, jer ona je srž vašeg bića, konačni uvijek prisutni cilj, jedini istinski i vječni prijatelj.

SADRŽAJ

PREDGOVOR.....	5
UVOD DRUGOM IZDANJU	9
UVOD PRVOM IZDANJU.....	13
I. "Zajedništvo sa Mudracima.....	16
II.....Prvi susret.....	19
III.....Život u Maharshijevom ashramu.....	21
IV.....Suze.....	31
V "Slava Boga ostvarena je u Njegovim svecima"	34
VI. Čovjek Sri Maharshi.....	38
VII.....Ispunjena želja	44
VIII...Ljubav.....	45
IX. Moj put do Maharshija	52
X. "Kao što miješanjem sa vodom".....	64
XI.....U ashramu.....	67
XII.....Maharshijeva učenja.....	69
XIII..... Direktni put.....	75
XIV..... Tehnika vichare.....	85
XV...."Marta, Marta, ti si brižna"	88
XVI...Posljednje fotografije Učitelja.....	92
XVII....Još jedna operacija.....	95
XVIII.....Posjeta pećinama.....	98
XIX.....Arunachala danju.....	102
XX....."Tok Ja".....	107
XXI...Grob muslimanskog sveca.....	109
XXII...U Sri Aurobindovom ashramu.....	112
XXIII... Darshan se nastavlja.....	119

XXIV. Inicijacije.....	125
XXV. Muzička predstava u sali hrama.....	128
XXVI.....Odvojen od uma.....	131
XXVII. Zalutale stranice.....	138
XXVIII. Maharshijeve oči.....	141
XXIX. "Asperges me hyssopo...".....	144
XXX.. Arunachala noću.....	148
XXXI. Bog.....	153
XXXII. Neka sjećanja.....	159
XXXIII. Snaga u nama.....	164
XXXIV. Korespodencija.....	169
XXXV. Ja i ti.....	179
XXXVI. Rekvijem.....	182
XXXVII. Posljednji dani.....	187
XXXVIII. Moja nova koncepcija života.....	191
XXXIX. "Tražite prvo carstvo Božije...".....	193
XL. Što je meditacija?.....	197
XLI. Tehnike meditacije.....	201
XLII. Odlazak.....	203
XLIII. Zbogom.....	208
XLIV. Kolombo.....	211
XLV. Na oceanu.....	216
XLVI. Svjetlo sja.....	221
XLVII. Samadhi.....	224
XLVIII. Posljednja poruka.....	234
XLIX. Epilog.....	238
L. Dodatak - tema za meditaciju.....	244

NASLOV ORIGINALA: IN DAYS OF GREAT
PEACE - THE HIGHEST YOGA AS LIVED
CO GEORGE ALLEN & UNWIN LTD., 1957

© GNOSIS, Doblanović Dušan - Jimmy, 1989 -
izdavač: Gnosis, d.d. Jimmy - p.p. 19 - 61104
Ljubljana - prevod: Ristić Ivan - lektor: Karišik
Mira - recenzija: Vasja Cerar, Borut Dobnikar
kompjuterski slog: Gnosis, Brekalo

štampa: Gnosis, Mrkun

tiraž - 500 prvo izdanje - Ljubljana 1990 -
oprošćeno prometnega davka po mnenju
republiškega komiteja za kulturo št. 415-535/89

Format ove knjige 10,5 cm x 15 cm

PREDGOVOR

"Vršite istragu "Tko sam ja" nepopustljivo. Analizirajte svoju cjelokupnu osobnost. Pokušajte da otkrijete gdje počinje ja-misao. Nastavite sa svojim meditacijama. Držite svoju pažnju usmjerenu unutra. Jednog dana točak misli će se usporiti i pojaviće se intuicija. Slijedite tu intuiciju, neka prestane vaše mišljenje i ona će vas konačno odvesti do cilja".

Iz Maharshijevih učenja: "Ukoliko se ne zna Vrhunska Istina, proučavanje (svetih) Spisa je besplodno; a kada se Vrhunska Istina spozna, proučavanje Spisa postaje beskorisno". Sri Sankaracharija

Većina ljudi na svijetu nema vjere u duhovne vrijednosti. Za njih je ljudski um sve i sva, i ovo ih vodi u raznolikost refleksija i spekulacija. Neki od njih nazivaju sebe skepticima, drugi agnostičarima, a neki se diče time što su čisti materijalisti. Istina je prekrivena velom našeg vlastitog neznanja. Mi za njom ne tragamo u dovoljnoj mjeri. Pošto smo svoj intelekt izvježbali do određene granice, mi osjećamo da ne postoji nada za daljnja otkrića ili istraživanja. Ovaj mentalni stav je rezultat studije zapadnih filozofskih sistema koji su, sa gledišta Istoka jalovi i ne vode nas nigdje dalje od spekulacija i pogađanja Istine. Nasuprot tome, istočna filozofija, a naročito Indijski misaoni sistem, pruža iskrenu nadu ozbiljnom aspirantu na putu traganja za Istinom. Gotovo svi drevni mislioci, sveci i mudraci, ukazali su na siguran i praktičan put koji mu, kada ga slijedi, omogućuje da se oslobodi svih sumnji i neizvjesnosti i spozna značenje i smisao života. Njihov način pristupa Istini je potpuno naučan. Oni ne dogmatiziraju niti se poigravaju lakovjernošću u našoj vjeri. Oni jednostavno ukažu na jedan put i postave izvjesne određene uslove za njegovo postizanje. Konačan uspjeh na ovom putu u potpunosti zavisi od aspirantovog zalaganja i samoispitivanja. Prvi očigledan uslov je ozbiljna žudnja, neutoljiva žeđ za ispijanjem vode života. U odgovoru na pitanje koji

su potrebni kvaliteti učenika, Sri Ramana Maharshi je jednom iznio: "On treba da posjeduje jaku i neprekidnu žudnju da se oslobodi životne bijede i da postigne vrhunsko, duhovno Blaženstvo. On ne treba da ima ni najmanju žudnju za bilo čim drugim".

Na drugom mjestu je neprekidno zalaganje uz brižljivo i vjerno pridržavanje pravila ponašanja i njegovanje vrlina nepristrasnosti i razlučivanja. Na trećem je traženje Sad Gurua, Istinskog Učitelja koji aspiranta može ispravno i uspješno voditi do njegovog izabranog cilja. Ovdje se može dodati da nam drevni Hindu spisi i Upanishade već pružaju neophodne smjernice u vezi puta i o njegovom postizanju. Međutim, Istina koja se ima naći ovim potpuno naučnim metodom, vječna je, kako to proglašavaju drevni mudraci, i ono iziskuje da se, s vremena na vrijeme, potvrdi od strane živih svjedoka. Ovo su Učitelji koji su nas učili razložnoj pretpostavci i logičnom zaključku da nas jedino živi Učitelj može učiti o istini Upanishada, a ne Upanishade same, pošto su one samo riječi i ništa više od toga, dok je živi Učitelj inkarnacija Istine koju tražimo. Izgleda da je Mouni Sadhu, pisac knjige - U danima velikog mira (In Days of Great Peace), koja je u ne-engleskim izdanjima objavljena pod naslovom - Na putu Sri Ramane Maharshija, sve ove uslove ispunio u mjeri u kojoj je to za čovjeka

moguće. Kao ozbiljan tragač, on je slijedio nekoliko metoda spoznaje Boga kako o njima uče različite škole yoge, okultizma i misticizma i konačno je došao do Savršenog Učitelja i Gurua, Bhagavana Sri Ramane Maharshija koji mu je, našavši da ima neophodne kvalitete koji su gore nabrojani, podario Svoju Milost, izbrisao njegov ego-osjećaj (kako autor sam izvještava) i konačno mu je pomogao i poveo ga ka otkriću njegovog vlastitog Vječnog i vječno posto -jećeg Sebstva. Sa naše točke gledišta, postoje dvije vrste racionalne vjere u realnost duhovnog života.

1. Posredna vjera koju moramo da posjedujemo iz iskustva i suda takvih neustrašivih tragača za Istinom koji su imali hrabrost, istrajnost i čeličnu volju da se probijaju trnovitim putem samospoznaje i čijim se riječima, sudeći po njihovom porijeklu i osobnom integritetu, mora vjerovati.

2. Vjera koja se stiče iz osobnog iskustva - stvar u koju nitko ne može sumnjati ili je poricati.

Knjiga Mouni Sadhua služi kao dragocjen zapis posredne vjere koji moramo pažljivo i ispravno istražiti i dokučiti sami za sebe. Brižljiv i precizan autor stavio je na papir svoja neizreciva unutrašnja iskustva, toliko vjerno, točno i čovječno koliko je moguće. Na nama je sada da iz toga izvučemo korist, u granicama naših mogućnosti. Potaknut osjećajem

nesebičnog služenja i željom da sa drugima dijeli svoje iskustvo i uvjerenja, kao rezultat svog neposrednog saznanja, on je utjelovio svoje misli i osjećanja u ovu fascinantnu i u cijelosti nadahnjujuću i veoma poučnu knjigu. Ozbiljni čitaoci će, pregledajući je naći, ne samo svjedočanstvo o čovjeku koji je prešao preko obale iluzorne samsare, već i dovoljno materijala za razmišljanje i nada-hnuće. DR. M. HAFIZ SAID - Lipanj 1953.

UVOD DRUGOM IZDANJU

Prvo izdanje ove knjige objavljeno je u listopadu 1952. pod naslovom U danima velikog mira ... stranice dnevnika iz Indije. Na osnovu velikog broja povoljnih mišljenja i prikaza koje su dali stručnjaci iz Indije i sa Zapada, odlučili smo da sačinimo novu nešto dužu verziju dodavanjem nekih poglavlja koja se baziraju na mom starom dnevniku, kao i da izmijenimo podnaslov. Mislio sam da je najbolje da pri opisivanju mojih doživljaja koristim naj-jednostavniju moguću formu izbjegavajući stručne izraze i klasične termine yoge koji bi mogli zbuniti proučavaoca ukoliko on sa njima nije upoznat. U saopćavanju duhovnih stvari, neophodno je da se izbjegne opterećivanje uma, jer ono remeti pažnju, te se glavna poruka ne apsorbira. Kao što sam se koristio riječima Sri Maharshija izgovorenim u mom prisustvu, koristio sam i navode iz objavljenih učenja

Mudraca, koje je on sam preradio i potvrdio. Ona su slijedeća: Samospoznaja, život i učenja Sri Ramane Maharshija (Self Realization. Life and Teaching of Sri Ramana Maharshi) B. V Narasimha Swamija, treće izd., 1936.; Maha Yoga "Tko" treće izd., 1947.; Maharshijevo Evandjelje (Maharshi's Gospel), četvrto izd., 1946.; Pet himni Sri Arunachali Sri Maharshija (Five Hymns to Sri Arunachula), treće izd., 1946.; Duhovno uputstvo (Spiritual Instruction) i Tko sam ja? (Who Am I), dvije male knjige kompilacija učenja Mudraca datih napismeno njegovim prvim učenicima između 1900. i 1902. Nakon što je Sri Maharshi napustio tijelo, 14. travnja 1950., neke nove interpretacije i navodi njegovih riječi, pojavili su se u knjigama koje su napisali raniji stanovnici ashrama. Oni su možda ispravni, ali se ja radije opredeljujem za gore spomenuta djela koja je Učitelj sam odobrio. Ja sam čitaocu dao izvještaj o onome što sam, sam doživio, preuzimajući potpunu odgovornost za točnost onoga što sam napisao. Učenja Mudraca, kako prolaze sviješću svakog proučavaoca, moraju se razlikovati u skladu sa razvojem, revnošću i vježbanjem svakog od njih. Samo učenje je toliko jednostavno da u njegovoj suštinskoj temi ne može biti velike razlike, ali se individualne interpretacije mogu razlikovati u nebitnim detaljima. Najistinitija interpretacija je ona koja se Milošću Učitelja javlja u

srcu učenika. Istinska spoznaja ne dolazi ni iz jedne mentalne studije Učiteljevih zapisa, niti čovjeka na "Neposredan put" privlači točnost bilo koje Rishijeve biografije. Na početku ovoga stoljeća, jedan zapadni Učitelj je rekao: "Onaj tko ovaj svijet napusti duhovno slijep, ostaće takav i nakon smrti". To će reći, čin napuštanja tijela, sam po sebi, ne donosi duhovno prosvijetljenje. Sri Maharshi je često naglašavao potrebu za našim nastojanjem da Spoznaju doživimo sad i ovdje, a među duhovnim Učiteljima, nikad nema neslaganja: sveci i yogiji shvaćaju hitnost toga i ne odlažu ga za neke buduće, nepoznate okolnosti. Pošto Spoznaja nije ništa više od podizanja naše svjesnosti na nivo Stvarnosti-Duha-Jastva, što podrazumijeva transcendiranje takozvane "normalne" svjesnosti um-mozga odnosno ega, neizbježno mora doći do nekih oblika nadsvijesti, odnosno do samadhija. Ova ekstatična iskustva su nužna prije postizanja konačnog trajnog, ili sahaja samadhija. Na Zapadu ove samadhije zovu "inicijacijama". Kad su Sri Maharshija pitali zašto u svom životu nije prošao kroz ove "inicijacije", nego je gotovo odmah dostigao sahaja samadhi, on je odgovorio da je onaj koji dostigne vrhunac morao proći kroz sve prethodne inicijacije u prethodnom životu. Dakle, možemo prihvatiti činjenicu da su ova spiritualna iskustva nužna prije nego što možemo

dostići stanje "Oslobođenog", Rishija, Jivan Mukte - ili, jednostavno, Učitelja. Izrazi su jednoznačni.

Tako, svatko od nas mora konačno da iskusi ovo, ali se na najnižem nivou objašnjenja razlikuju, zavisno od individualnih različitosti. Međutim; samo saznanje da su drugi spoznati Sebstvo ohrabruje potencijalne učenike istine o Sebstvu. I to je jedini razlog za pojavu ove knjige. Kada se postavi pitanje "Što ti je omogućilo ove doživljaje?" jedini odgovor koji se može riječima izraziti je ovaj - "Apsolutna izvjesnost da put postoji, da se cilj može dostići, i da nas jedino Učitelj može do njega dovesti". Također je postavljeno pitanje "Što se kasnije događa sa učenikom, kada je odvojen od Učiteljevog fizičkog oblika?" Učitelj blagoslovi sjeme koje u nas posadi, a vrijeme čini sve ostalo, u mjeri u kojoj je učenik vrijedan Njegove Milosti. U ovome nalazimo razlog za naizgled čudnu činjenicu, da Učitelj često šalje svoje učenike van, u svijet, daleko od ashrama, da bi se njihov napredak upotpunio izvani. Nakon što se odgoji u staklenom vrtu, biljka mora da nastavi rasti i van njega. Ali, sunce koje ga obasjava i dalje je isto. Izražavam svoju srdačnu zahvalnost gospođi Noni D. Lukas iz Melburna i gospodinu Geraldju J. Yorku (Džeraldju Dž. Yorku) iz Londona čija mi je suradnja neprocjenjivo pomogla da poboljšam tekst sadašnjeg izdanja. MOUNI SADHU - Lipanj 1955.

Sve što mogu reći je da se veza sa Učiteljem nikad ne prekida. Na tajanstven način, on zauvijek vodi svoje sljedbenike. Neki su našli da brže napreduju nakon što je on napustio tijelo, nego kad su bili u mogućnosti da sjede u njegovom fizičkom prisustvu.

UVOD PRVOM IZDANJU

Moju posjetu jednom od posljednjih velikih Rishija (mudraca) Indije - posljednjih četrdeset godina, poznatog kao Sri Ramana Maharshi - planirao sam četiri godine ranije. Međutim, poslijeratni uslovi nisu bili povoljni za putovanje u inozemstvo, naročito ukoliko bi netko morao da koristi pomorske puteve umjesto brzih avionskih linija. Ipak sam stigao u ashram na vrijeme. Usprkos ozbiljnoj bolesti Mudraca - kada su svi uviđali da će on uskoro morati da napusti ovaj svijet u kojem je živio preko sedamdeset godina - bilo je isto tako lako prići mu i postavljati pitanja kao i ranije. Međutim, posmatrano u cijelosti, posjetioci nisu bili toliko željni da velikom čovjeku postavljaju pitanja, koliko da budu u njegovom neposrednom prisustvu. Nekoliko kratkih djela u kojima je Maharshi sam izložio učenja kao i mnoga druga, njegovi učenici su brižljivo tumačili i objavljivali. Tako su se njegova učenja mogla koristiti za izučavanje, i ljudi su ih obično čitali prije dolaska u ashram. Čuti ono što su već znali nije bila osnovna želja onih koji su dolazili iz različitih

djelova svijeta. Prisustvo ovog svetog čovjeka, bilo je ono što je opčinjavalo poput nevidljivog, a moćnog magneta ljude koji su bili toliko sretni da im je Proviđenje ukazalo na put do njega.

***

Ovaj dnevnik je pisan sporadično. Ja sam prosto nastojao da načinim bilješke u kratkim brzim rečenicama na komadićima papira, često bez naslova i bez datuma, jer je, činilo se, vrijeme na neki način, prestalo da postoji u ovom čudnom kraju zemljine kugle. Ja sam prosto zapisivao, bez ikakvog plana, svoja duhovna iskustva, raspoloženja i stanja uma kako su se ona javljala iz dana u dan dok sam sjedio uz Maharshijeva stopala. Ja sam iz prethodnih lutanja "u potrazi za Istinom" ponio priličnu količinu mentalnog balasta u obliku različitih teorija okultizma i fragmenata iz učenja drugih Učitelja. Zbog toga su, kad sam nastojao da riječima izrazim nova unutrašnja i transcendentalna iskustva koja sam imao u prisustvu Maharshija, ona uzimala, protivno mojoj volji, oblik određenih gotovih mentalnih kalupa ideja, pa čak i rečenica. Nijedna ljudska riječ neće moći nikada da izrazi ono što nazivamo Istinom, Duhom; ili Bogom. Ipak, oni koji su hodali putem traganja prije nas, ostavili su neke tragove svojih iskustava u svetim spisima svih religija svijeta. U njima nalazimo riječi takve ljepote i snage, da je

svaki pokušaj traženja ljepšeg oblika za Ono koje je bez oblika, uzaludan i besplodan. Riječi velikih Učitelja i vođa čovječanstva rijeke su svjetlosti i snage. Nije čudo što svako biće koje se nađe u prisustvu jednog od njih ulazi u njene brzake, čini se, gotovo nesvjesno. Nakon sjedenja u Maharshijevom prisustvu, često su u moje sjećanje spontano dolazile kratke klasične rečenice poput duhovnih aksioma. Neke od onih koje sam koristio kao "moto" za moj dnevnik, uzeo sam za podnaslove poglavlja u ovoj knjizi, jer su za mene one bile mnogo značajnije nego datumi. Nisam pokušavao da napišem bilo koje od "učenja" Maharshija, onako kakvo su ona data u mnogim knjigama.

***

Moj cilj je napisati ono što ove knjige još uvijek nemaju, naime, stvarna iskustva jednog prosječnog čovjeka, koji je želio sam da sazna što znači prisutnost velikog Mudraca i kakav je njen uticaj. Pročitao sam mnoge opise učenika koji su pokazali darovitost u klasificiranju kvaliteta i učenja svojih Učitelja, tako da sam, u najmanju ruku, mogao teoretski znati šta se može očekivati u prisustvu jednog od Njih. Ali, sve teorije, svo stečeno znanje postaje ništavno kada se stoji licem u lice sa Savršenim Čovjekom. Ono postaje suvišno poput komplicirane zapadne odjeće sa njenim okovra-

tnikom i kravatom na nemilosrdnoj vrućini u ovom dijelu Indije. Među mnogim učenicima Maharshija, danas rasutim po cijelom svijetu, Indijci su najbrojniji. Očigledno je zašto. Tolikih godina, oni su bili bliže svjetlosti; oni su bili u najboljoj prilici da budu u dodiru sa Mudracem i da razumiju njegova učenja. Mnogi od njih su uistinu napredni. Mnogi su imali uzvišena i značajna duhovna iskustva. Ali, ova naša subraća - indijski yogiji ne vole da govore, a još manje da pišu o svom uzvišenom letu; umjesto toga oni više vole da diskutiraju o putevima koji čovjeka vode do ovih mističkih iskustava. Za ovakav stav oni bez sumnje imaju dobrih razloga. Prije svega, oni vjeruju da je sve što bi mogli da kažu, već izrekao sam Učitelj, i da to nitko ne može učiniti bolje od njega. A potom, Indijci posjeduju bezgraničnu vjeru u odluke Najvišeg. Čvrsto su ubjeđeni da je On preuzeo potpunu odgovornost za svoju kreaciju. Imajući takvo gledište, oni ne osjećaju nikakav potsticaj da uzdižu i unapređuju ovaj svijet. S druge strane, zapadnjak ima unutrašnji podsticaj da svoja iskustva i otkrića dijeli sa drugima, ukoliko osjeća da ovi mogu imati neku korist od njih. Zato on piše: Mislim da su i Indijci i zapadnjaci u izvjesnoj mjeri u pravu sa sebi svojstvenim gledištima; jedino se njihove dužnosti i "misije" razlikuju.

I POGLAVLJE

"Zajedništvo sa Mudracima..."

"Zajedništvo sa Mudracima koji su spoznali Istinu odstranjuje materijalne vezanosti; kada se ove vezanosti odstrane, vezanosti uma su potpuno uništene. Oni čije su vezanosti uma ovako uništene, postaju jedno sa Onim koje je (vječno) nepokretno. Oni postižu Oslobođenje još za života. Njeguajte (zato) zajedništvo sa takvim Mudracima".

Iz Maharshijeve Istine Otkrivene (Truth Revealed)

Druga verzija: "Zajedništvo sa Mudracima koji su spoznali Istinu presjeca materijalne vezanosti, te kada su ove odbačene, mentalne predispozicije posljedice prošle karme i sadašnje obmane - odagnane su. Mir u kome ostaju oni koji nisu vezani je Ono koje je vječno nepromjenljivo i nepokretno, to je Jivan Mukti ili Oslobođenje ovdje i sada. Tražite zato zajedništvo sa takvim oslobođenim Bićima".

Ramana Maharshi je napustio ovaj svijet šest mjeseci nakon mog odlaska iz Indije. Ove su riječi bile gotovo njegove posljednje: "Kažu da umirem. A ja ću biti ovdje više živ nego ikada. Gdje bih drugdje otišao?" Nekolicina njegovih učenika, koji su prebivali na tisuće milja od ashrama, saznala je za njegovu smrt istoga dana. Uspoređujući ovaj trenutak sa vremenom kad im je ova novost mistično saopćena, čovjek bi rekao da je ona "odaslana"

nekoliko sati prije nego što je Maharshijevo tijelo izdahnuo. Za tjedan ili više dana, stigla su pisma iz Indije i drugih mjesta i pokazala su da nijedan pravi učenik ovog Učitelja nije doživio nikakvu bol niti osjećaj. U srcima učenika, osjećala se ista duhovna atmosfera jasnog vala mira i svjetlosti, bilo da su u inozemstvu ili u ashramu sveca. "Nijedna religija svijeta nije uspjela da produhovi i podari sreću čovječanstvu. Ipak je svaka dala Oslobođenje ili takozvano "Spasenje", mnogim pojedincima".

"Za naše istinsko Sebstvo, svijet sa svojim fizičkim pojavama je kao san za čovjeka koji se budi, ili kao sjenka. Da li njega zanimaju prolazni snovi od prošle noći, ili sjenka koju baca njegovo tijelo?"

Iz Maharshijevih kazivanja (Maharsh's Sayings)

Iz Izreka čuvenog indijskog filozofa Sri Aurobinda Duhovnu snagu svakog sveca i mudraca naj-jasnije i najneposrednije osjećaju njihovi suvremenici. Proticanjem vremena, ono što je bilo otkrovenje, postaje samo mrtva dogma. A kada ljudi kanoniziraju sveca i podignu mu hramove, oni ga zatvaraju među uske zidine, gdje se njegov duh guši i prestaje da bude snaga koja nadahnjuje i oživljava. Sljedbenici slijedećih pokoljenja prepiru se oko svake pojedine riječi pripisane Učitelju. Bore se za "autentičnost teksto-va". Čine sve osim jedine značajne stvari kojoj ih je poučavao Velikan, a to je - "da postanu slični

Njemu". Ipak, ne pada svako sjeme na kameno tlo. Netko daje bogatu žetvu. U tome leži nada za budućnost zabludjelog čovječanstva. Životi ljudi kao što je Maharshi su najbolji dokaz ove istine. Oni su kao meteori koji u svom prolasku obasjaju i najtamniju noć. Oni koji su u stanju da u ovom bljesku svjetlosti opaze put znat će kuda on vodi.

II POGLAVLJE

Prvi susret

Kad sam stigao do Maharshijevog obitavališta, zvanog "Ramanashram" i iskočio iz kolica sa dvoje točkova pravo ispred hrama, odveli su me usprkos tome što je bilo kasno, a u skladu sa mjesnim običajem, pravo do Mudraca. On je sjedio u velikom holu, blizu jednog od njegovih zidova, očigledno pri kraju svog obroka. Dosta ljudi - svi Indijci - sjedili su u redovima na podu između stupova. Dovedi su me na tri ili četiri jarde od Maharshija i moj pratilac mu je rekao nekoliko riječi od kojih je jedina koju sam razumio bila ime zemlje iz koje dolazim. Svetac je podigao glavu, pogledao me, i načinio rukom gest kao da me poziva da dođem malo bliže. Bio sam dirnut blagošću i spokojem u ovom pokretu, tako jednostavnom i dostojanstvenom da sam odmah osjećao da sam pred jednim velikim čovjekom.

Njegov pristup je bio tako prirodan da pridošlica nije osjećao nikakvu začuđenost ni snebivanje. Nestala bi

sva njegova sposobnost kritičkog rasuđivanja i radoznalost. Tako, nisam bio u stanju da posmatram i usporedim, iako sam možda podsvijesno imao ovu namjeru kada sam prethodno zamišljao ovaj prvi susret. Slika Mudraca, od ovog samog prvog trenutka, jasno se urezala u moju svijest, bez ikakvog bližeg određivanja, kao slika utisnuta na osjetljivu fotografsku ploču. Ali, kako se ništa ne može saopćiti bez riječi, ja ću pokušati da opišem njegovu pojavu. Maharshi, kako sam ga ja vidio, bio je mršav, sijed, veoma ljubazan starac; njegova koža bila je boje stare slonovače; njegovi pokreti su bili laki, mirni i blagi; njegovo lice odisalo je prirodnim stanjem unutrašnje koncentracije bez i najmanjeg napora volje. Ili, mogao bih reći, da je on postigao ono stanje kada više nije potrebno korišćenje snage volje za prevazilaženje bilo koje prepreke, ili za postizanje bilo kojeg cilja? Iz prostog razloga što je sve već postignuto. To je bila prva manifestacija nevidljivog zračenja čiji sam bio svjedok svakog dana tokom narednih mjeseci. Čak i sada kad pišem ove riječi, ja se čudim kako to da nikad nisam zaboravio ni najsitniji detalj koji se tiče Maharshija; on se u mom mozgu može evocirati kao slika na skrivenoj osjetljivoj ploči čijeg samog postojanja nisam bio svjestan. Dali su nam skromnu indijsku večeru - nešto riže, povrća i voća na listu banane.

Kad sam završavao, Maharshi je već otišao. Čim sam se našao u jednosobnoj kućici pripremljenoj za mene u krugu ashrama odmah sam zaspao veoma umoran nakon cjelodnevnog puta.

III POGLAVLJE

Život u Maharshijevom ashramu

Slijedeći dan je bio ispunjen upoznavanjem sa rutinom života u ashramu; satima meditacije u prisustvu Mudraca; vremenom za obroke u sali za ručavanje, itd. Morao sam da zaštitim od mrava nešto hrane koju sam ponio sa sobom. Oni su brzo našli put do mojeg šećera i biskvita i skupili se oko mojih limenki sa medom, iako su ove bile hermetički zatvorene. Morao sam također da se pobrinem da mi se donese voda za piće sa obližnje slavine. Jednostavan način života u ashramu pomaže čovjeku da se usredsredi i utone duboko u sebe; sama atmosfera, nabijena mislima tolikih ljudi koji traže svoje istinsko Sebstvo, prema Učiteljevim poukama, okreće um unutra i povoljna je za introspekaju. Nevidljiv, a moćan utjecaj svetog brijega Arunachale također čini svoje u stvaranju ove naročite atmosfere, ali o tome ću govoriti kasnije. U sedam ujutro, čuo se glasan zvuk gonga koji nas je zvao na doručak. Kada sam stigao do sale za ručavanje, Maharshi se upravo uspinjao onih nekoliko koraka do nje. Bio je u društvu nekolicine Indijaca, njegovih stalnih prati-

laca. Sada sam, na dnevnom svijetlu, prvi put uočio da je Maharshijevo fizičko zdravlje bilo odista narušeno. Koračao je sa teškoćom, pošto su mu zglobovi i koljena bili zahvaćeni akutnim reumatizmom.

Lijeva ruka i lakat su mu bili u zavoju zbog malignog tumora, koji je počeo da se razvija prije otprilike šest mjeseci i, usprkos dvjema operacijama, nastavio da širi svoje razorno djelovanje, uzrokujući godinu dana kasnije Maharshijevu smrt. Povremeno bi mu glava blago zadrhtala, što je pojačavalo utisak o ozbiljnom pogoršanju zdravlja; cijela konstitucija, nekad visoka i snažna, sada je bila povijena i slabija. Nakon što je stigao u salu, Maharshi je zauzeo svoje mjesto blizu zida, naspram ulaza. Sjedio je sam, dok je na podu ispred njega bilo prostrto lišće banana za ostatak posjetilaca. Ja sam zauzeo mjesto s njegove desne strane, na oko tri jarde od njega i to je mjesto ostalo moje tokom cijelog perioda mog boravka. Mudrac je prema indijskom običaju jeo uzimajući hranu prstima. Njegovi pokreti su se činili automatskim. Vidio sam da je potpuno svjestan onoga što ga okružuje i da je na sve pojave vanjskog svijeta reagirao na normalan način, ali mi je izgledalo za izvjesno da njegovo istinsko Sebstvo nije imalo nikakve veze sa funkcijama i akcijama njegovog tijela. Nakon izvjesnog vremena, shvatio sam da je, kao što njegova učenja govore, ovaj fizički plan

egzistencije za njega bio kao san. Također sam shvatio da, ukoliko ne budem u stanju da sam spoznam ovo stanje odnosa prema vanjskom svijetu, nikad neću saznati stvarnost. Razumijevanje ove istine je prvi korak ka oslobađanju od okova uma.

Cijelog našeg života, um neprestano stvara registar besmislenih misli. Jedan od evropskih učenika Mudraca, ispravno je primjetio: "Naš um sam stvara svoje probleme i onda pokušava da ih riješi, ali on nikad neće naći konačno rješenje, pošto ono ne postoji u njegovoj ograničenoj sferi aktivnosti". U ashramu ima tri zajednička obroka: ručak, glavni obrok oko 11 h, večera u 19 h, i čaj u 15 h, za goste ashrama i slučajne posjetioce. Služi se čaj, kava ili, na poseban zahtjev, mlijeko, kao u mom slučaju. Jela su dobro pripremljena, ali neke vrste povrća i kolači sadrže mnogo dodatih začina i previše su ljuti za evropsko nepce. Ali, uskoro sam otkrio da su u ovoj tropskoj klimi jači začini dobri i uzimao sam sve ljute karije i umake, uz samo nekoliko izuzetaka, iako moram da priznam da su brahmuni koji su nas služili, nakon što su primjetili što je ostalo na listu banane, prestali da me služe najljućim jelima.

Maharshi je uzeo pomalo od svega. Na kraju obroka, kada se služila mlaćenica, on je načinio neku vrstu oblog zida od riže, ostavljajući u sredini mjesto za tekućinu. Kad mu je bilo dosta, zaustavio je

gestom brahmina koji je služio. Nikad nije ostavljao ni jedno jedino zrno riže na svom listu. To se smatra dužnošću svakoga tko prihvati Hindu običaje, koji određuju svaki korak pojedinca na fizičkom planu. Na početku nisam mogao da shvatim ovo vidljivo pokoravanje velikog Mudraca vanjskim običajima, njega koji cijeli svijet vidi kao jednu iluziju uma i njegovih slugu, pet čula. No, kasnije, kada je u prisustvu Maharshija moj vlastiti um postajao sve mirniji, podesniji za ispravno prosuđivanje, i kada su mi svi horizonti misli bili jasniji, nestala je ova sumnja, isto kao i mnoge druge. Za vrijeme prvih tjedana mog boravka u ashramu, Maharshi je cijeli dan, osim za vrijeme objeda i spavanja, provodio ispod malog bambusovog krova blizu zgrade biblioteke, naspram sale za ručavanje. On bi se opružio na velikom kamenom kauču prekrivenom prostirkama, krpama od pamuka i jastucima. Čim sam vidio kauč, pojavila mi se misao u umu - koji po staroj evropskoj navici mora odmah da daje presudu o svemu što opazi - da se Maharshijev reumatizam razvio zbog mnogo godina sjedenja na stijeni. Nisam shvatio da ono što važi za hladnije zemlje, ne mora da se odnosi i na Indiju, kao što sam se nakon toga uvjerio za vrijeme mojih noćnih lutanja po svetom brijegu Arunachale, da su veliki kamenovi na kojima sam sjedio bili prilično topli nekoliko sati nakon

zalaska sunca, i da se nisu ohladili cijele noći.

Njegovi učenici i posjetioci, sjedili su na betonskom podu gledajući prema Maharshiju. Na jutarnje i večernje meditacije, često su dolazili neki sadhui, Učiteljevi učenici iz pećina Arunachale. Svakog dana su se recitirale Vede, a prije večernjeg obroka, pjevale su se svete himne, često one koje je Maharshi sam komponirao u svojim mladim danima. Svakog drugog tjedna, jedan od stalnih stanovnika, učeni brahmin, pjevao je najdivniju himnu; ona je bila, kako sam saznao, u slavu "Gospoda Univerzuma". Bila je puna melodijskih implikacija i završetaka riječi, koje ja, naravno, nisam razumio, ali će vječno ostati u mom sjećanju, kao toliko mnogo drugih stvari u ovom boravištu mira. Kasnije, usred vreve svjetovnog života, kad sam se sjetio Maharshijevih riječi: "Misli o svom istinskom Sebstvu" i shvatio potrebu da činim tako, ustanovio sam da je sjećanje na ovu melodiju, njen zvuk koji čujem iznutra, trenutno uspostavljao harmoniju u mojoj svijesti.

Trebalo mi je vremena prije nego što sam mogao da se prilagodim ritmu ashramskog života i da pristupim Maharshiju iznutra. Na prvom mjestu sam morao da se borim sa mentalnim nepovjerenjem, sa tendencijom da tražim sebe u življenju onih što su okruživali Mudraca. Ja sam prosto gubio dragocjeno vrijeme u uzaludnoj borbi sa svojim mentalnim vje-

trenjačama. Gledao sam na Maharshija sa uske tvrđave ega, svoje vlastite sitne personalnosti. Bio sam svjestan da ne treba tako da radim, da treba da iskoračim iz sebe na jedan širi put, i da jedino tako mogu da nađem prosvjetljenje. Bio sam iskušen na način dobro poznat okultnim psiholozima. Um može da rasuđuje i diskutira o uzvišenim temama, može čak da bude u stanju da stvara djela u kojima su spiritualne ideje dobro izložene, prema inspiraciji koju daje Učitelj. Međutim, kad dođe stvarno, Istinsko iskustvo, kada čovjek treba da živi ono što je tako oštroumno izložio, ah! tada se pojavljuje pukotina, čuje se jedan neskladan zvuk. No, kako su dani prolazili, zračenje koje je oslobađao Mudrac, lagano je činilo svoje nevidljivo djelo. Najprije sam želio razgovor sa njim, ali sam bio obeshrabren ispraznošću onoga što sam nastojao da kažem. Onda, konačno, intuicija je ukazala na pravi put: "Tišina je najsnažniji oblik učenja koji Učitelj prenosi učeniku. Ne postoji riječ kojom se mogu saopćiti značajne stvari, najdublje istine". Iz Maharshijevih kazivanja počeo sam napregnuto da slušam tišinu koja je okruživala Učitelja. Shvatio sam koliko je visok stupanj koncentracije, kontrole kretanja misli neophodan da bi se bilo u stanju otvoriti vrata uma suptilnim vibracijama koje je Maharshi neprekidno zračio i koje vode čovjeka visokim posvećivanjima.

Također sam uspio da shvatim da moje prethodne vježbe nisu bile najbolje; da bi se one ovdje pokazale nedovoljnim. Isprva je bilo prilično poražavajuće uvidjeti da su se sve moje ranije metode morale ponovo preispitati i izmjeniti. Vidio sam da količina znanja koju mogu ovdje da nađem i asimiliram zavisi od mog vlastitog pristupa i da od mene samog zavisi da li ću uhvatiti i u potpunosti iskoristiti ovu jedinstvenu priliku što sam kraj Maharshijevih stopala, priliku koja se više nikad neće ponoviti. Drugim riječima, količina svjetlosti koja prodre u moje biće zavisila bi direktno od otvaranja vrata moje svijesti. U praksi nije bilo nimalo lako napustiti sve moje egocentrične stavove, sve oblike iskristaliziranih ubjeđenja, poređenja i predrasuda. Mnoga od ovih ubjeđenja sam smatrao za neoboriva, a sad sam vidio da neće izdržati vatreni test prisutnosti jednoga koji je spoznao Istinu. Naročito je usporedba sa nekim Učiteljima iz prošlosti, imala za posljedicu mnoge trenutke unutrašnjih konflikata. Koja je, pitao sam se, uloga Bude, Krista i drugih velikih Učitelja koji su pokazali Čovječanstvu tako čudesne puteve izbaavljenja? Zar ne treba da se priklonimo onima koji su nam pružili ovako nepogrešive znake svog božanstva? Zar ne treba da nastavimo da idemo njihovim svetim stopama? Bilo je mnogo drugih sumnji i kolebanja, ali mi se čini beskorisnim da ovdje pona-

vljam sve takve pogrešno shvaćene ideje. Odgovori na moje sumnje, došli su sasvim neočekivano i jednostavno kao i sve drugo u ovom čudnom boravištu. Rekli su mi da je jednom, kada je neki evropski rimokatolički par sjedio kraj Maharshijevih stopala i, vjerovatno opčinjen neuporedivom svetošću i uzvišenošću atmosfere, iskazao svoje emocije u obliku molitvi koje su im bile tradicionalno najbližije, Mudrac primjetio: "Oni imaju drugog Učitelja. Njemu se mole. Ali to je isto jer postoji samo Jedan". Čitao sam mnogo o Maharshiju prije nego što sam došao u ashram. Znao sam da on vidi sadržaj unutrašnjeg bića svakog čovjeka koji mu pristupi, iako to nikad ne pokazuje, niti govori o tome. Tako me ovaj slučaj nije iznenadio. Ali sam ja također morao osobno da iskusim ovu neobičnu Učiteljevu moć. To je bilo bitno, jer bez potpunog povjerenja u Učitelja, bez vjere u to da je njegova svijest jedno sa Apsolutnim, kao što je ona jedno sa učenikovom sviješću, ostvarenje samospoznaje je nemoguće. Kako prolaze tjedni u njegovoj blizini, školjka odvojene ličnosti puca i rastvara se. Uvijek osjećam ovaj proces kada sam s njim. Značajna prekretnica u mom vlastitom životu došla je onog dana kada je Maharshi prešao, po odluci "najviše uprave" ashrama (njegovog brata i osoblja koje je upravljalo vanjskim poslovima ashrama), u salu novopodignutog hrama. On je

izgrađen u čistom Hindu stilu na mjestu gdje je njegova majka sahranjena 1922. Bilo je glasina da, isprva, Maharshi nije htio da pređe, govoreći da mu je sasvim udobno ispod malog bambusovog krova. No, kada su njegov brat, glavni načelnik ashrama i nekolicina osoblja pali na koljena pred svecem, preklinjući ga da pristane, on je odgovorio da je malo važno gdje se netko nalazi i pokorio se njihovoj molbi. Veliki kauč isklesan u granitu i prekriven izvezenim indijskim krparama čekao je Mudraca u sali hrama koji je trebao da bude njegovo posljednje boravište. Hram, u drevnom tradicionalnom Hindu stilu, sa uspješno ukomponiranim dodatkom nešto modernog komfora, izgrađen je od sivog granita, koji je bio divno izgraviran. Bez previše skulptura i druge ornamentacije, sa vitkim stupovima u središtu, velikim prozorima i sa mnogo vrata, modernim električnim ventilatorom i jakim fluorescentnim svjetiljkama, ostavljao zaista veoma ugodan utisak. Blizu Maharshijevog kauča stajala je polica sa knjigama, mali stol i sat, a ispred njega je bio držač sa indijskim mirisnim štapićima koji bi gorjeli cijelog dana, šireći svoj miris po cijeloj sali. U podne su Maharshija, uz malu svečanost, odveli u salu hrama, ali ja nisam bio prisutan, pošto sam otišao poslije jutarnje meditacije. Kad sam se poslijepodne vratio, morao sam sebi da nađem mjesto u ovom novom

boravištu i izabrao sam jedno kraj najbližeg stuba naspram Maharshija, sa koga sam ga uvijek mogao gledati u oči. Sala je bila podjeljena na dva dijela. Muškarci su sjedili sa desne strane, a žene sa lijeve. Mala pokretna pregrada ispred Mudračevog kauča, pokazivala je granicu pristupa poklonicima i posjetiocima. Maharshi je sjedio kao i obično sa nogama prekriženim u položaju za meditaciju, naslanjajući se na nekoliko jastuka, glave blago povijene prema ramenu. Vidjelo se da su prethodne ceremonije izmorile njegovu slabašnu flzičku konstituciju. Ova slabost me je isprva uznemirila, ako čovjek u njegovom prisustvu uopće i može da bude uznemiren. Kasnije sam se navikao na ovaj prizor. Također sam počeo da poklanjam manje pažnje "vidljivoj" strani stvari i tako postao manje zabrinut i zauzet njima. Recitiranje Veda, počinjalo je u 17 h i trajalo je četrdeset pet minuta. Nakon toga bi Maharshi pregledao svoja pisma, koja su stizala iz svih dijelova svijeta, na brzinu bi prelistao novine, a onda bi mu sekretar ashrama, jedan obrazovani Indijac sa dugom sijedom bradom, komadom sukna oko bedara i komadom bijele tkanine preko ramena što je bila jedina njegova odeća, donio na pregled svežanj pisama koja su bila odgovori na poštu prethodnog dana. Maharshi bi ih sva pažljivo pročitao, stavljajući svako natrag u odgovarajuću kovertu. Ponekad bi Mudrac načinio

par primjedbi, no to je bilo prilično rijetko, pa bi onda sekretar takva pisma uzeo natrag radi ispravke po njegovim sugestijama. Na kraju bi se sve aktivnosti dana završile i zavladao bi mir i tišina.

IV POGLAVLJE

Suze

Uz malo napora volje, unosim mir u svoj um. Više ne stvara misli. One koje se pojave nestaju kao mali oblaci na indijskom nebu. Posmatram netremice sveca, gledajući u njegove krupne širom otvorene oči. I iznenada počinjem shvaćati. Kako da izrazim našim ovozemaljskim jezikom što zapravo shvaćam. Kako da iskažem riječima, koje se temelje na svakodnevnim predstavama i iskustvima običnih ljudi koji stvaraju i oblikuju naš jezik, ove uzvišenije i suptilnije stvari? Mogao bih reći da je moje shvaćanje takvo da Maharshijev život nije usredsređen na ovu našu zemaljsku sferu; da se on proteže daleko izvan našeg svijeta; da on duboko razmišlja o drugačijem i stvarnom svijetu, svijetu koji nije podložan burama i promjenama; da je on luča svjetlosti pred tronom Svevišnjeg, bacajući svoje zrake svuda uokolo; da je on poput dima tamjana koji se neprestano diže ka plavom nebu koje vidimo kroz krov hrama; da njegove oči koje me upravo sada posmatraju, izgledaju kao da prenose - ne, nisam u stanju da kažem ništa više, ne mogu čak ni da mislim. Osjećam samo

protok suza na licu. One su obilne i iskrene. Teku lagano. Nije to patnja, žaljenje niti kajanje odakle one izviru. Ne umijem da imenujem njihovog uzročnika. I kroz te suze, ja gledam u Učitelja. Njemu je veoma dobro poznato njihovo porijeklo. Njegovo ozbiljno, gotovo svečano lice izražava beskrajno razumijevanje i prijateljstvo i isijava unutarnju svjetlost koja ga čini tako različitim od svih drugih ljudskih lica. U svijetlu njegovog dubokog pogleda, odjednom shvaćam razlog i cilj svojih suza. Da konačno razumijem. Iznenađujuća iluminacija je previše jaka da bi omogućila neposrednu vezu u istinitost "viđenog". Je li "to" stvarno moguće? Može li "to" biti moguće? Ali izgleda da Maharshijeve oči to potvrđuju. Mogu samo reći da postoje trenuci unutrašnjeg doživljaja koji su toliko značajni, toliko bremeniti konsekvencama da mogu uticati ne samo na jednu već na mnoge inkarnacije. Ima mrlja koje treba sprati prije no što se može ugledati više svjetlosti. Nema te vode iz zemaljskog suda koja ih može sprati i koja može pročistiti dušu. Možda je jedini sud koji može poslužiti ovoj svrsi srce, a "jedina voda", potok suza. "Mir koji nadilazi cjelokupno ljudsko razumijevanje".

Slične meditacije su se nastavile još nekoliko dana, a, iza njih je uslijedila druga faza. Umjesto suza, zavladao je unutarnji mir i osjećaj neizrecive, ne-

opisive sreće. Ovo unutarnje raspoloženje je bilo nezavisno od bilo kakvog vanjskog uslova. Ni bol u udovima koji obično zamara kada se sjedi po nekoliko sati u istom položaju, ni problematični crni komarci, ni zamorna vrućina ne mogu da poremete ovaj unutrašnji mir. To stanje traje sve dok ne dozvolim umu da stvara nove misli. Međutim, čim prestane koncentracija, mir se također gubi. Onda se ponovo javi svijet zajedno sa svojim problemima, brigama, napetošću, očekivanjima. No, kada jednom otkrijemo tajnu ovog doživljaja, otvoren je put ka njegovom obnavljanju. Možemo ga po volji steći ponovo. Ja sam potpuno svjestan da je pomoć Učitelja najznačajniji činilac u tim prvim bljescima nadmentalne svjesnosti. Ja ne mislim da on definitivno i aktivno utječe, ali njegovo prisustvo, njegovo stalno zračenje spontano dovodi do ovog efekta. Posmatram ljude okupljene u sali hrama. Brahmini i ljudi van kasta, Evropljani i Amerikanci, ljudi i žene, stari, mladi i sitna djeca. Svi su sretni uz stopala sveca. Svatko osjeća ovu sreću zavisno od svojih mogućnosti i stupnja receptivnosti. Učeni brahmin možda smatra da je boraveći ovdje bliže oslobođenju od točka rođenja i smrti. Crni dravidski farmer vjeruje da će žetva na njegovom malenom rižinom polju biti bogatija poslije posjete ashramu i odavanja poštovanja uz stopala Rishija.

Neki Amerikanac se možda nada da će naći spasenje i blaženstvo samadhija: a jedna glumica, bivša filmska zvijezda iz Sjeverne Indije, prelijepa u svom srebrnasto-sivom sariju, možda osjeća da je već u "Svargi", u Hindu raju. A meni se čini da gusta magla koja prekriva obzorje polako postaje rjeđa, da se bliži dan kada više ništa neće stajati između mene i Stvarnosti. U ovim trenucima vidim koliko je obiman posao koji mi predstoji. Vidim da mi nedostaje mnogo potrebnih sposobnosti. No, to mi ne donosi depresiju kao ranije. Pošto je iskustvo vanvremensko, ne javlja se pitanje "kada" i "kako". Sjećam se Maharshijevog odgovora na slično pitanje. Čitao sam ga kasnije i činilo mi se da potvrđuje moj osjećaj. "Istinsko Sebstvo je sve, ono je sveprisutno, dakle, uvijek je uz nas. Živjeti u njemu je Realizacija".

V POGLAVLJE

"Slava Boga ostvarena je u Njegovim svecima"

Danas sam pažljivo posmatrao Maharshija dok je "davao službu", odnosno, kako Hindusi kažu - "davao darshan", što je značilo da ga svi mogu vidjeti. Od jutra do podne i od 3 h poslije podne do uveče, on sjedi u sali hrama, ili ispod bambusnog krova u blizini biblioteke, okružen grupom učenika i ljudi koji borave u ashramu, i mnoštvom posjetilaca i hodočasnika. Veoma malo govori, a slučajevi kada se nekome direktno obraća su zaista veoma rijetki.

Njegovo je lice prepuno nadahnuća, nezemaljskog mira i snage, beskrajne dobrote i razumijevanja. Čini se da velike crne oči gledaju u beskraj, iznad glava prisutnih, izgleda da se ni na kome posebno ne zadržavaju, a ipak prodiru u najdublji kutak svakog pojedinog srca. To se može osjetiti kad gledamo u njih. Zaista nam je teško ne utonuti pogledom u te oči kada smo blizu Maharshija. On vlada u tišini ovim raznolikim mnoštvom, koje predstavlja žarište toliko različitih ljudskih osjećanja. Putevi naših misli ovdje se mijenjaju; nove ideje ulaze u polje naše svijesti. Atmosfera potpune čistote i mira koju Mudrac neprekidno zrači, prisiljava svakog od nas da ispita i provjeri, takoreći, sva svoja ubjeđenja i stavove; a ipak se to događa samo od sebe, spontano, bez ikakvog truda s naše strane; nije nametnuto, to je jednostavno posljedica iznenadnog uvećanja svjesnosti. Taj unutrašnji proces, praćen je osjećanjem velike radosti. Nije to pasivnost uma, "dolce far niente" kako talijani kažu - nije uopće; to stanje je naše pravo stečeno rođenjem, zasluženom dugotrajnom vježbom koncentracije i pročišćenjem uma od svog smeća svjetovnih misli. U Maharshijevom prisustvu, ovaj proces postaje slobodan i prirodan. On više nije rad i napor, trud bez izvjesnosti uspjeha, kao što to često biva. Izlazim na trenutak iz moje meditacije da bih pogledao Učitelja. Znam da ću za tren ponovo

biti u stanju da joj se vratim sa najvećom lakoćom, uranjajući iznova u isti unutrašnji svijet. Maharshi sjedi isto kao ranije glave blago pognute preko jednog ramena, pogleda nepokretnog, uprtog u nedostižne daljine. Električno osvjetljenje je uključeno, i žene, koje su morale da napuste hol u šest uveče, već su otišle. Ostalo je samo desetak ljudi koji svake noći učestvuju u najmističnijem, nevidljivom "bogosluzenju" koje Maharshi priređuje u ovo doba dana. Ta riječ, "bogosluzje" možda nije ni točan, niti odgovarajući izraz, ali u ovom trenutku, ja ne mogu da nađem bolji, a ne želim da se naprežem tražeći riječi; osjećajan čitalac će shvatiti, a za one koji ne mogu da shvate ove činjenice, čak ni najpogodnije riječi ne bi bile od koristi. Iznenada shvaćam da su ovo posljednji mjeseci Maharshijevog služenja Čovječanstvu u ovom njegovom ljudskom obličju. Čini se da je za njega preostalo zaista malo dana u ovom tijelu, usprkos činjenici da se neki od njegovih privrženika još uvijek nadaju čudu. Čujem da će biti još jedna operacija. Ja, lično, nisam u stanju da očekujem nikakvo "čudo". Bljesak, odraz istinskog koji vidim kroz Učitelja, osvjetljava mi um. On sad vidi mnogo jasnije i vjerovatno je bliže Istini. Što god da se dogodilo po najvišoj volji Onog koji postavlja zakone postojanja, od koga mi možemo vidjeti jedino učinke, bilo bi nerazumno polagati nadu da će ta

ista volja samoj sebi protivriječiti. Ako je svečeva posljednja žrtva uzela oblik neizlječive bolesti, sudeći po zakonima koji su nam poznati, koji uvijek u odgovarajuće vrijeme vode ka smrti fizičkog tijela, kako bi se onda moglo dogoditi da se odupremo njegovoj volji? To bi bila neprihvatljiva kontradikcija čak i za ograničeni ljudski um. Otud ja osobno ne nalazim utjehe u toj nadi za čudom. No, ja imam jednu drugu, naime, uopće ne vjerujem u "odlazak" Učitelja. Mada još ni u kom smislu nisam dobio svoju posljednju bitku sa Materijom, ili bolje rečeno, sa njenom iluzijom, i moj put ka ovoj pobjedi je možda još uvijek dug, već sad više ne vjerujem u istinsko postojanje neprijatelja. Kada bi bio stvaran, ne bi bilo puta, ne bi bilo nikakve mogućnosti za pobjedu, jer - stvarno ne može da bude oboreno. Za mene Maharshi nikad neće otići. Nama koji sada okružujemo Mudraca, nije bez određenog razloga dato, da se s njim u isto vrijeme rodimo i da imamo prednost da vidimo svjetlo koje zrači na svijet.

Sjećam se tih njegovih riječi koje je o ovoj temi rekao jednom učeniku. Podiže se val beskrajnog blaženstva i prekriva me cijelog. Odnosi me izvan misli, izvan patnje i bola; ovdje ne postoje smrt i promjena, samo beskrajno biće. Vrijeme iščezava - za njim više nema potrebe. Ne znam koliko je dugo ovaj val svjetlosti vladao mnome. Na koncu sam

osjetio da treba da pogledam - kroz zatvorene očne kapke - u Učitelja. I - ne otvarajući oči - ja vidim, ili bolje, znam da je svetac zaustavio svoj nepokretan pogled na meni. To je ključ mog doživljaja.

VI POGLAVLJE

Čovjek Sri Maharshi

Maharshi se rodio 31. prosinca 1879. u selu blizu Madure, u Južnoj Indiji.

Dobio je ime Venkataraman; pripadao je cijenjenoj, ali siromašnoj brahminskoj porodici, njegov otac bio je sudski zastupnik. On i njegov stariji brat, školovali su se u mjesnoj Višoj Školi; u svojoj šesnaestoj, pripremao se za upis na Univerzitet u Madrasu. Sve do tog vremena, nije bilo ničeg što bi nekog navelo da nasluti duhovnog genija u embriju. Venkataraman bijaše lijep, zdrav mladić, volio je sport i fizičke vježbe, ali nije bio previše zainteresiran za studije. U njegovoj porodici je postojala legenda da je jedan od njenih sinova, iz svake generacije, napuštao dom i odbacivao svjetovni život. Jedine duhovne knjige koje su na dječaka ostavile utisak bile su Kabirov život, i opisi života šezdeset tri sveca kulta Shive.

Maharshi je kasnije govorio da se u njemu javljala čudna želja kad je ovu posljednju čitao, žudnja da bude jedan od tih svetaca. Konačno, dok je slušao svog ujaka dok je pripovijedao o hodočašću na Arunachalu, sveto brdo nekoliko stotina milja od

Madure, sama riječ "Arunachala" dirnula je osjetljivu strunu u mladićevom srcu. Zatražio je od ujaka da mu priča o toj Planini Arunachali. Nešto kasnije, dogodilo mu se neobičan doživljaj. Iznenada, dok je bio sam u sobi, obuzeo ga je užasan strah i vizija smrti. Mladi Venkataraman, savršeno zdrav i bez ikakve vanjske tegobe, osjetio je da je kucnuo njegov posljednji sat. Njegova reakcija bila je u potpunosti različita od onoga što bi se očekivalo. Nije zvao pomoć, niti je tražio liječnika, samo je mirno legao na pod, govoreći sebi: "Dolazi mi smrt, ali smrt čega. Moje tijelo već leži nepokretno, ono postaje hladno i kruto, ali "ja", moja svijest, nije uopće pogođena. "Ja" sam dakle nezavisan od ovog obličja koje umire. "Ja" nisam ovo tijelo". Nakon izvjesnog vremena, život se vratio u tijelo nalik lešu, ali je njegov stanovnik bio izmijenjen. Ovo iskustvo donijelo mu je uvjerenje da je njegovo istinsko Sebstvo nezavisno od prolaznog obličja pogrešno nazvanog "ja". Ubrzo nakon toga, on je napustio Maduru, ne pružajući nagovještaj o svom odredištu, ostavljajući samo poruku svojoj porodici, molivši ih da ne brinu i da ga ne traže, i uvjeravajući ih da se otisnuo u časnu pustolovinu. Uzevši novac dovoljan jedino da plati dio puta, putovao je vlakom i pješke do Tiruvanama-laija, općine koja je najbliža Planini Arunachali. Potom je boravio u mnogobrojnim okolnim hramo-

vima i svetištima, odsjekavši kosu i odbacivši brahminsku odjeću kao znak svog odricanja od svijeta. Nitko ga nije poznao; sjedio je danima nesvjestan svog tijela, upijen u duboki samadhi i, isprva, novo duhovno buđenje, donijelo je potpuno zanemarivanje njegove vanjske ličnosti. Bijaše gladan i mršav, hranio se jedino ostacima hrane koju su mu donosili posjetioци sažalivši se na mladog asketu, i ne govoreći ni riječi u svom pridržavanju šutnje (moune), budući Veliki Rishi provodio je duge godine krajnje napornog života u podnožju svete Arunachale. Dječakova slava je rasla. Sada mu je nuđeno obilje hrane, ali je on uzimao samo koliko mu je bilo potrebno da bi održao plamen svog fizičkog života. Njegova duhovnost bila je takva da mu nitko tko je iole imao moć zapažanja nije mogao prići, a da ne primjeti njenu jedinstvenost. Zatim su došli prvi učenici u ličnostima različitih swamija i obožavatelja. Tih godina potpune Tišine on nam je ostavio svoja prva pisana učenja, upućena nekolicini vjernih pratilaca koji su željeli njegova uputstva. U krajnje skoncentriranom obliku, mladi Mudrac je dao svoje učenje svijetu u dvije male knjige pod naslovom - Tko sam ja? (Who Am I) i Duhovno uputstvo (Spiritual Instruction). Ova faza strogo asketskog života u pećinama svetog brijega Arunachale, završila se na neprekidne usrdne molbe njegovih pratila-

ca, te je on našao boravište u malom zaklonu na proplanku džungle u podnožju brijega. U međuvremenu, pronašli su ga njegova majka i njegov jedini preživjeli mlađi brat, budući upravnik ashrama, i molili su ga da se vrati kući. On je odbio, no kada je njegova majka izgubila kuću u kojoj se on rodio, i nije imala nikoga da je izdržava u njenim po-odmaklim godinama, pristao je da ona živi u ashramu. Ona je kuhala, brinula se o njegovim pratiocima i posjetiocima, i postala je njegov učenik. Vjeruje se da je ona pod njegovim vodstvom postigla samadhi. Za Mudraca je počeo novi period života. Odasvud su dolazili hodočasnici i privrženici koji bi čuli za jedinstvenu Maharshijevu duhovnost. Ime mu je darovao jedan učeni pandit - Ganapati Sastri - koji je sjedio kraj njegovih stopala, saljećući ga pitanjima. Iz odgovora koje je davao, u mladom svecu su prepoznali Mudraca najvišeg reda, kako se u Indiji zovu, Rishiji, ili "proroci". Nakon objavljivanja knjige o Maharshijevom životu i učenju, Narasimhe Swamija, i nakon pojavljivanja Traganja u tajnoj Indiji, Pola Brantona (Search in Secret India, Paul Brunton), u Londonu, počeo je neprekidan priliv posjetilaca iz cijelog svijeta. Njegovi razgovori sa hodočasniciima iz cijele zemlje, i njegovi odgovori na njihove probleme, postali su čuveni. Eminentni intelektualci sa Zapada, također su sjedili kraj nje-

govih stopala, a neke od njegovih uspomena, pojavile su se u podnožju Arunachale, objavljenoj na njegovu pedesetu godišnjicu. Njegov brat preuzeo je vođenje poslova ashrama, i činio je to vrlo sposobno. No, Maharshi nikada nije mario za prolazne i nepostojeće stvari. Sva njegova zemaljska imovina bila je bambusov štap, drvena posuda za vodu (kamandalu) i komad sukna oko bedara. Pored dviju prethodno spomenutih knjižica, Maharshi je napisao nekoliko himni sa komentarima na sanskritu, tamilskom i telugu jeziku. One su prevedene na engleski, neke sa predgovorom eminentnih engleskih pisaca.

Cijelog svog života, Veliki Rishi je uvijek bio dostupan svakom posjetiocu. U njegovom prisustvu nije se činila nikakva razlika među kastama, koje se u Indiji tako kruto poštuju. Brahmini su sjedili sa paritama, muslimanima i zapadnjacima. Vidljivo prisustvo Duha-u-Čovjeku ujedinilo je sav svijet kraj njegovih stopala. On je bio uzvišen, daleko iznad svih nivoa ljudskog razumijevanja. Ta neopipljiva atmosfera duhovnog mira odagnala je u njegovom prisustvu sve sumnje. Pisac je kod njega došao u posljednjem periodu njegovog zemaljskog života, i vjeruje da je to najuzvišeniji period od svih. Kao što sunce zaranja u plamen sjaja svog zalaska, tako su Maharshijeve posljednje godine odražavale neopisivu ljepotu njegovog ostvarenja. Vidio sam kako je

taj čovjek pokazao pobjedu duha nad materijom. Njegove fizičke patnje, koje su trajale duže od godine dana, bile su u mojim očima raspeće. Za njega nije bilo olakšanja u bolnici, mada je njegovo oboljenje bilo smrtonosno. Uvijek je davao trajan darshan - radi nas. Uvijek je sjedio pred nama i nikad ni jednim pokretom niti riječju nije pokazivao dubinu svoje patnje. Nije uzimao anestetike. Nije želio liječenje. Pošto je znao što se može očekivati od svojeg tijela, njegova misao je uvijek bila sa nama koji smo došli kod njega da tražimo olakšanje naših vlastitih patnji, i on nikome nije uskratio svoj blagoslov. Njegova duhovna alkemija preobrazila je kruti materijalizam našeg srca u nešto čisto i plemenito.

U njegovom uzvišenom prisustvu, mi smo učili da živimo u vječnosti, da se sjetimo svog izgubljenog nasljeđa duha i blaženstva. Ponekad dok sam sjedio kraj njega upijajući nevidljivo zračenje Njegove svjetlosti, ja sam meditirao: kome i kada mogu da se odužim za ovo blaženstvo? Tko je taj što odnosi teret i dug mog života? On je bezgrešan, nikada nije počinio zlo. Ali, što je sa mnom, sa svima nama koji smo se okupili kraj njego vih stopala tražeći utjehe i snage da podnesemo naše sitne neugodnosti? Njegovo tijelo, koje nije počinilo grijeha, podnosi patnju u prisustvu nas, koji smo zdravi usprkos našoj

krivici. Misteriozan glas pita: "Da li si spreman da preuzmeš odgovornost za To?" Nečujan odgovor je: "Da, ako ćeš ti uvijek biti sa mnom". A u srcu se rađa ubjeđenje da on jeste, i da će vječno biti.

VII POGLAVLJE

Ispunjena želja

Prije mnogo godina, pod nebom jedne daleke zemlje u Evropi, u toku treće godine strahovitog požara prvog svjetskog rata, jedan mladić u vojničkoj uniformi, sjedio je na peronu male željezničke stanice čekajući vlak. On je trebao da ga odveze na liniju fronta, gdje je tada bjesnio plamen bitke, plamen iz koga se toliko njih nikada nije vratilo.

Prisiljen u ratnom vihoru da napusti porodicu i studije, on je sjedio tu, razmišljajući o sudbini koja ga čeka za nekoliko dana. Bila je rana jesen, vrijeme kada plamene pruge "zvijezda padalica" i meteori često presjecaju nebo u mrkloj noći. On se sjetio tadašnjeg vjerovanja da "se želja koja se spontano izrekne u samom trenutku kada takva zvijezda pada, uvijek ispunjava". Nesvjesno, on je gledao u nebo sa čudnim iščekivanjem. Iznenada se između sjajnih zvijezda pojavila blistava crvena linija. Mladićevo srce prošaputalo je jednu jedinu riječ - "Ljubav". Prošlo je mnogo godina. Ovaj trenutak "zvijezde padalice" potpuno se izgubio iz njegovog sjećanja. Želja od srca sasvim je zaboravljena u groznici i

užurbanosti svjetovnog života. Mladi sanjar, sada zreo čovjek, prošao je kroz sva iskustva normalnog života: imao je prijatelje; volio je, kako je vjerovao, žene; duboko je poštovao one koje je smatrao svojim pretpostavljenima. Međutim, svaki doživljaj donio bi mu razočaranje. Na koncu svakog, uviđao je da još uvijek nije našao istinsku ljubav, koja bi mu dala potpunost za kojom je on neprekidno nesvjesno žudio. U svakoj "ljubavi" je osjećao neskladnu notu, skrivenu sumnju, neku sitnu manu. Tako, nikad nije bio u stanju nikome da pokloni bez uzdržanosti jednu tako duboku privrženost i ljubav usred koje ne bi mogao da sanjari o jednoj još većoj i dubljoj.

Nečujan, a snažan glas uvijek je u njegovom srcu šaputao: "Ovo nije to, ovo još nije to". Ali, istovremeno, u trenucima mira, on je bio siguran da negdje, iza olujnog mora i oblačnog neba, postoji tajanstvena zemlja gdje "sunce blaženstva nikad ne zalazi i gdje se vječni valovi bez pokreta ljuljaju na obalama otoka zvanog ispunjenje".

VIII POGLAVLJE

Ljubav

"U mojem sebstvu bez ljubavi stvorio si strast prema tebi, zato me nemoj napustiti, O, Ramana Arunachala!" Parafraza Maharshijeve himne trideset godina nakon toga, u dalekoj Indiji, hodočasnik je sjedio ispod bambusnog krova jednog ashrama, na

drevnom mjestu zvanom Tiruvanamalai. Bio je to isti onaj čovjek koji je u svojoj mladosti, jedne mrkle noći, gledao u sjeverno nebo čekajući na zvijezde padalice, da bi ih pitao o svojoj sudbini. Prošlo je mnogo godina. Mnoga životna stanja su se izmjenila, kao i mnoge granice država. Neke države su pale, dok su neke novostvorene u strahovitom preokretu dva velika rata. No, usprkos patnjama i pustošenju, svijet nije riješio nijedan od svojih glavnih problema, nije shvatio nijedan od razloga te dvije strahovite nesreće. Mora jedne nove katastrofe, visila je nad glavama stanovnika ove nesretne planete, koja, po Hindu svetim knjigama prolazi kroz "Kali-yugu", odnosno mračni period najdubljeg uranjanja u materiju. Ništa od svega ovog se nije osjećalo u Maharshijevom ashramu.

Tu je vladala sasvim drugačija atmosfera - nikakva brutalnost, grubost, ni nasilje vanjskog svijeta nije ovdje imalo pristupa. Nekadašnji mladi sanjar sjedio je sad kraj stopala, licem u lice sa bićem koje je rješilo sve ljudske probleme. On se osvrtao na sve protekle godine svog života, nastojeći da načini konačno vrednovanje.

Ispitivao je smisao svog cilja, odmjeravao vrijednost svojih prethodnih iskustava. I upravo su se pred njim otvarali novi pogledi. Sjene starih veza i "ljubavi", ubrzano su prolazile pred njegovim očima i gubile se

zauvijek u nemogućnosti da izdrže strahovitu probu Učiteljevog Prisustva. Kako su smiješni sada izgledali njegovi raniji naponi da nađe "harmoniju" među ljudima čija su stremljenja bila dijametralno suprotna u odnosu na njegova; u središtu sukoba sebičnih interesa i težnji i nemilosrdnih nastojanja da se drugi iskoriste za svoj vlastiti cilj i zadovoljstvo. Tragi-komedija zemaljske ljubavi sada se pojavila u svojoj neprivlačnoj nagosti pred sudom njegove svijesti. S druge strane, nova vizija je zakoračila u hram njegove duše upravo ispražnjene od varalica; jedan blistavi ideal, nepodmitljiv, čist, lišen svake mrlje sebičnosti, sijajući duhovnom ljepotom i nezavisan od svih prolaznih fizičkih oblića. Tu više nije bilo mogućnosti razočarenja, trvenja i nerazumijevanja. Tek sada hodočasnik shvaća značenje svoje vlastite želje, čije je ispunjenje obećala, u proljeće njegovog života, zvijezda padalica. On je bez suzdržanosti prihvatio ovo obećanje, znajući da je njegovo ostvarenje prekretnica u njegovom životu. Sad je još jasnije vidio da novi put vodi u beskonačnost. No, sada više nije bilo straha. Beskonačnost je život, a sve što je konačno pripada kraljevstvu smrti.

***

Maharshi posjeduje čudnovatu moć da u srcu svakog čovjeka probudi ljubav prema sebi; ta predanost uzdiže njegove učenike, podižući stupanj njihovog

života u nesagledivoj mjeri, omogućujući im dodir sa najčistijim oblikom ove moćne energije koja je možda stvaralac univerzuma. Ljubav i obožavanje sveca ne posjeduju nijednu od ružnih osobina obične ljubavi, kao što su ljubomora, posesivnost, isključivost, podleganje čarima vanjske pojave, neizvjesnost i obmanjivost i konačno, ali ne i najbeznačajnije, bol odvojenosti od objekta ljubavi. Ljubav i obožavanje Učitelja ne traže ništa zauzvrat. One jedino traže od nas čar naše potpune predaje Učitelju, stapanje sa savršenim i sveprožimajućim objektom. Onaj tko spozna istinsku veličinu Mudraca, shvaća da mora da odbaci svoju personalnost i da je više ne smatra osnovom svoje egzistencije.

On mora da prevaziđe ograničenja svog mentalno-emocionalnog sebstva ukoliko želi da postigne jedinstvo sa objektom svoje ljubavi, tako da ove riječi imaju sasvim drugo značenje od smisla koji im se obično pripisuje. On istinsku ljepotu Učitelja može spoznati jedino stupajući se u kraljevstvo Njegovog Sebstva. Ono što na fizičkom planu vidimo od Učitelja samo je sjenka onog što on odista jeste. Ali, oni što su bili u njegovom prisustvu znaju koliko je moćan već sam taj odraz. Dogodilo se jedno tragično večer u ashramu. Maharshijevo zdravstveno stanje se iznenada pogoršalo i mogla se, na prvi pogled, uočiti velika iscrpljenost na njego-

vom licu i slabost cijelog tijela. Za vrijeme uobičajenog recitiranja Veda, njegova glava je bespomoćno klonula sve niže, iako je on, tu i tamo, uz vidljiv napor, pokušavao da zauzme uobičajeni meditativni položaj. Malo prije šest sati navečer, kad je sala hrama bila gotovo prazna, osim male grupe njegovih najbližih pratilaca i učenika, iznenada smo ugledali velike mrlje krvi na zavoju koji je pokrivaio njegovu ruku čak i na bijelim jastucima koji su je podupirali. Mladi indijski pratioci su se užasnuli. Jedan od njih je otrčao do liječnika koji je stanovao u blizini, koji je svakog dana previjao ranu u malom dispanzeru ashrama. Mrtva tišina je pala na sve. Neke žene su plakale; lica ljudi bila su ozbiljna i duboko uznemirena.

No, Maharshi, sam, izgledao je potpuno ravnodušan prema svemu ovom. Gledao je na svoju ruku sa čudnim izrazom, kao da je mirno kontemplirao o nekoj stvari koja je potpuno strana, ili je bez ikakve veze sa njime. A onda se nasmiješio, pokazujući nam svojim jedinstvenim, blagim pokretom umrljani jastuk kao da nas moli da mu oprostimo za tu nezgodu. Ono što su ljudi oko njega osjećali kao ledeni dah smrti, nije ostavljalo utisaka na njega. Svi koji smo tamo sjedili kraj njegovih stopala bili smo sjedinjeni u istom spontanom impulsu, i savršeno smo se razumijevali u tom tragičnom trenutku, bez

potrebe za riječju, pa ni za pogledom. Svatko od nas bi rado dao svu svoju krv u zamjenu za onu koju je izgubio Učitelj, kada bi to samo moglo da odloži blisku katastrofu. Liječnik je stigao, bez daha; bio je to malo stariji indijski gospodin koji je izgledao nešto poput Malajca. Počeo je sa previjanjem ruke, pozivajući Maharshija da napusti salu ranije s obzirom na ovaj događaj, koji je ukazivao na pogoršanje njegovog stanja. Ali, svetac je odbio svojim tipičnim ljubaznim gestom. Pogledao je ljude koji su se okupili i još jednom je veličanstven osmijeh obasjao njegovo lice. Moglo bi se reći da je želio da se iskupi za bol koju je vidio u našim srcima, koja su, što je sasvim sigurno, bila otvorena njegovom pogledu. Nikada nisam vidio, a besumnje neću ni vidjeti ni na jednom drugom licu, jedan tako neopisiv, čudesan osmijeh kao u Maharshija. Čistota bez ijedne mrlje, ljubav za sve, i mudro razumijevanje našeg nesavršenstva i nedostataka, sve je to, i još mnogo više, sadržao njegov osmijeh, nešto što nije-dna riječ ne može saopćiti. Transcendentna ljepota koja se odražava u fizičkom obličju? Jedino će shvatiti oni što su vidjeli. Razmišljao sam: taj ocean ljubavi, ta snaga obožavanja što je upravljena prema svecu, zar ne bi mogle da imaju težine pred Providjenjem, ne bi li mogle da odlože tragični događaj; tragičan, naravno, jedino za nas. U samom tom

trenutku, instinktivno sam podigao glavu. Našao sam odgovor duboko u očima sveca i odahnuo sam, tišina je ponovo uspostavljena u mom srcu kad sam blago prošaptao: "O gospode, pravedna su sva djela tvoja".

***

Danas čitam odlomak koji umnogome osvjetljava misterioznu bolest Maharshijevu, tako neshvatljivu za njegove obožavatelje: Kada prosječna osoba pati za svojim subratom, on to naziva suosjećanjem. Čuveni suvremeni yogi - Sri Yogananda Paramahamsa, opisuje ovo kao "metafizički prouzrokovanu bolest". Dvije godine prije svoje smrti, Yogananda je bolovao od ove vrste bolesti koja je, po njegovim učenicima, bila posljedica "otplaćivanja" nekog fizičkog i spiritualnog tereta njegovih prijatelja i učenika, u njegovom vlastitom tijelu. U svojoj autobiografiji, Yogananda objašnjava ovu pojavu na slijedeći način: "Najnaprednijim yogijima poznat je metafizički metod fizičkog prenošenja oboljenja. Snažan čovjek može pomoći slabijem pomažući mu da nosi svoj težak teret; spiritualni nadčovjek može da umanja fizički i mentalni teret svojih učenika time što sa njima dijeli karmu njihovih prošlih djela. Kao što bogat čovjek izgubi od svog novca kad isplati velik dug svog rasipnog sina koji je tako spašen kobnih posljedica svoje vlastite ludosti, tako Učitelj voljno žrtvuje dio svog tjelesnog

blagostanja da olakša patnju svojih učenika".

IX POGLAVLJE

Moj put do Maharshija

Obično je rđav plan oživjeti prošlost tamo gdje se ona dodiruje sa našom ličnošću; međutim, u pregledavanju mog sadašnjeg dnevnika, javilo mi se pitanje: "Zašto sam, prije nego što sam sreo Maharshija, smatrao sva moja prethodna iskustva u okultizmu neuspjehom?" Sa mojih 25 godina, pažnju mi je privukla teozofija. Njene milozvučne i logičke teorije godile su mom razumu, kao i besprijekorni stil gospođe Bisen (Mrs. Besant) i gospodina Lidbitera (Mr. Leadbeater). Neko vrijeme sam se dopisivao sa oboje. A potom, nisam mogao, a da ne primjetim iskrenost i idealizam prvog predsjednika T.D. - pukovnika Olkota (Col. Olcott) - i misterioznu i snažnu ličnost Madam Blavatsky. Pored teorija, bilo je i nagovještaja o razvijanju nad fizičkih sposobnosti koje su pritajene u nama. Počeo sam da vježbam koncentraciju i meditaciju po tada novo-objavljenoj knjizi Ernesta Vuda (Wood). Nakon nekoliko godina prilično bezuspješnih napora, moj entuzijizam je počeo da se gubi. Spomenute vježbe se nisu pokazale mnogo djelotvorne. Među teozofima nisam mogao da nađem nikog tko bi zaista znao i mogao da me savjetuje nezavisno od tiskanih knjiga. Njihovi

Učitelji nisu bili dostupni, i izgledali su više kao mit. Izgledalo je da su samo Madam Blavatsky i puk. Olkot (Olcott) imali povlasticu da se susreću sa njima u fizičkom obliku. Na moje ispitivanje kasne 1926., gosp. Bisen (Besan) mi je napisala slijedeće: "Istina je da su nakon smrti puka. Olkota (Olcott) 1907, Učitelji prestali sa svojim neposrednim vođenjem T.D.-a, ali su ga nedavno, 1925. ponovo preuzeli". Isprva je razvijanje nadfizičkih moći bilo zanimljivo: ono je pobudilo moju radoznalost.

Kasnije sam shvatio da su one, pošto su zasnovane na promjenjivom fizičkom biću, podložne tokovima uma, i da stoga predstavljaju *ulicu bez izlaza* - daleko od vrhunskog cilja. Zatim je došlo proučavanje hermetizma koji je zasnovan na jednoj drevnoj egipatskoj tradiciji i koristi se simbolikom Tarota kao jednim od svojih glavnih odlika. Budući da sam posjedovao matematički duh, veze i odnosi između brojeva i Tarota, privukli su moju pažnju. Elifas Levi i Dr. Papus postali su privremeno moji intelektualni učitelji. Postao sam zaokupljen glomaznim procesom stvaranja novih misli i ideja radeći sa špilom Tarot karata. Održavao sam sastanke u javnosti sa članovima različitih okultnih društava. Bio sam ushićen gledajući pažljiva lica mojih slušalaca koji su očigledno pratili moje koncepcije i izračunavanja uz pomoć crteža na velikoj tabli iza moje stolice. Zatim

još jedan korak - slijedeći susret je bio posvećen drevnoj Kabali. Kad sam završio, tabla je bila prekrivena hebrejskim slovima, mističnim trokutima i crtežima. Predavanje se završilo bučnim aplauzom. U publici sam ugledao jednog prijatelja - generala u mirovini. On je tada bio predsjednik jednog metafizičkog društva, i veoma srdačan čovjek. Rekao mi je kasnije: "Tvoja predavanja su veoma interesantna i sala je uvijek puna. Činjenica da publika očigledno ne razumije ni deset posto materije, očigledno ne predstavlja prepreku uspjehu izlaganja". Te riječi su mi dale dosta materijala za razmišljanje, i kao posljedica toga, prestao sam sa javnim predavanjima.

Shvatio sam da devedesetdevet posto ljudi dolazi samo da čuje o nečem misterioznom, nadajući se da će to unijeti nešto draži u njihove živote. Moje aktivnosti sa hermetičkim okultizmom završene su nakon izvođenja magijskog rituala po uputstvima Elifas Levia i Dr. Papusa. Nas trojica smo se pripremali dvadesetjedan dan. Za to smo izabrali kulu jednog gotovo srušenog zamka na jednom udaljenom mjestu. Rezultati su bili slabi u odnosu na rad i utrošeno vrijeme. Istina je, uspjeli smo da prizovemo neke utvare (duhove ili elementale) u dimu insensa i nekog naročitog sušenog bilja; i postignemo neke čujne fenomene i mirisne efekte. No, ja sam bio razočaran. Rezultate nije bilo moguće naučno provje

-riti i nisu davali osnove za nedvosmislen zaključak. Čak su i sami utisci različito izgledali svakom od nas. Postupno sam napustio čitav posao sa ceremonijalnom magijom. Predmet mog slijedećeg proučavanja bila je jedna veoma zanimljiva knjiga Dr. Brandlera Prahta (Pracht), njemačkog okultiste. Njegova metoda je bila jasna i određena. On je preporučivao mnoge korisne vježbe za kontrolu misli i, u skladu s time, cjelokupne ličnosti. Njihova namjena je bila postizanje moći i sposobnosti:

1. Da se um koncentrira na jednu stvar bez odstupanja ili međuprostora.

2. Voljno zaustaviti čitav proces mišljenja za deset minuta bez prekida. Bilo je, naravno, mnogo drugih instrukcija koje se ovdje ne mogu opisati. Čudno, on je očekivao od pojedinca da dostigne stupanj "mladog učitelja" za oko šest mjeseci. No, ja sam proveo mnogo više vremena od ovog u namjeri da zadobijem obje vrste koncentracije samo tri minuta.

Period hermetizma, magije i Dr. Brandlera Prahta, našao se iza mene. Posjetio sam Francusku. U Parizu je bilo sjedište Udruženja Spiritualnih Društava (Amities Spirituelles) Francuske, koje je osnovao Pol Sedir (Paul Sedir), dvadeset godina čuven kao okultist i mistik. Njegova najmisterioznija knjiga - Inicijacije ostavila je dobar utisak na mene. Iskreno je pisao o svom Učitelju, a kasnije o svojim vlastitim

iskustvima sa takozvanim "Učiteljem Učitelja", čije se samo ime nikad nije usuđivao izgovoriti. Ova organizacija, pošto je bila polutajna; zastupala je najuzvišenije i najčistije ideje za koje sam tada znao. Međutim, Paul Sedir je u to vrijeme (1935) bio već trinaest godina mrtav. Zbog toga sam tražio Velikog Učitelja koga je on opisao, no nisam bio u mogućnosti da ga sretnem. Konačno sam našao neke stare članove koji su poznavali Sedira i koji su mi mogli pokazati put. To je bio težak zadatak, pošto zapadni Učitelji namjerno primjenjuju politiku drugačiju od njihove istočne braće. Oni više vole da budu i ostanu potpuno nepoznati za svakog osim za svoje istinske učenike, a njihove nepovredive norme su veoma visoke. Izuzetno je teško stići do ovih velikih bića, i mora se položiti zakletva o čuvanju tajne o kojoj se šuti do kraja života. Zato vam ne mogu reći ništa više. Dogodio se jedan događaj koji možda zavrijeđuje da se opiše. U našem gradu je živio biskup koga su ljudi opisivali kao sveca. Bio je istinski asketa. Ljudi svih vjeroispovijedi, dolazili su kod njega po blagoslov za koji se govorilo da je veoma djelotvoran. Ja sam morao da napustim svoje studije na univerzitetu i stupim u vojnu službu, pošto je to bio period prvog svjetskog rata kada sam imao devedeset godina. Moja majka je bila oduševljena teozof i posjedovala je profinjen religiozni osjećaj. No, kao

što je bilo prirodno za moj uzrast, zanimao me je jedino sport i učenje. Jednog dana majka mi je rekla: "Sine moj, ti ideš u rat. Ja ne znam da li će mi Svemoćni podariti milosti da te opet vidim. Sutra ću te odvesti do našeg svetog biskupa. On će ti dati svoj sveti blagoslov". Nerado, kakav sam bio, nisam mogao da odbijem majčinu želju. Tako, svećenik nas je slijedećeg poslijepodneva uveo u jednu skromnu sobu sa samo nekoliko drvenih stolica i raspećem na zidu. Biskup je ušao. Ugledao sam mršavog čovjeka u svojim četrdesetim u jednostavnoj monaškoj odjeći. Njegove ruke su bile sastavljene na grudima, a glava mu je bila malo pognuta. Čudan ten mršavog lica, poput voska, bio je uokviren dugom crnom kosom koja je padala na ramena. Kad se približio, vidio sam njegove oči, crne, i ispunjene čudnim, blagim sjajem. One su bile toliko različite od očiju svakog drugog ljudskog bića, da sam bio dirnut njihovim tajanstvenim izrazom mira, snage i mudrosti. Na sreću, suzdržao sam se od svakog konvencionalnog pozdravljanja. Činilo se kao da nisam mogao da govorim. No, biskup se nježno nasmiješio i rekao dubokim glasom: "Dobro je mladiću što si došao ovamo". Zatim je podigao ruke iznad moje glave i načinio veliki znak križa. Spontano sam poljubio njegovu mršavu ruku. To je bilo sve. Izlazeći iz sobe čuo sam riječi koje je izgovorio mojoj majci, koja je

još uvijek bila ispred njega: "Idite s mirom. Sve će biti dobro sa mladićem". Sjetio sam se ponovo tog trenutka kad sam prvi put sjeo kraj Maharshijevih stopala, ubrzo nakon što sam stigao u ashram. Također sam se sjetio kao u snu, da se kršteno ime biskupa podudaralo sa imenom nepoznatog učitelja koga sam mnogo godina kasnije pokušavao da pronađem u Parizu. Uskoro nakon moje posjete Francuskoj, porodični život, a kasnije drugi svjetski rat, uveli su me u period tame. Zaboravio sam sva moja prethodna nastojanja. Tek u proljeće 1945., jedna starija dama, sa kojom sam povremeno razgovarao o teozofiji, posudila mi je "Traganje u tajnoj Indiji" Pola Brantona. Doslovno me je natjerala da uzmem knjigu, jer ja nikako nisam htio da je čitam; međutim, dva posljednja poglavlja, gdje autor opisuje svoju posjetu Maharshiju, bila su presudna. Konačno sam našao svog pravog Učitelja. Ova sigurnost je došla sama od sebe i nije ostavljala mjesta sumnji.

I tada sam shvatio zašto je sve moje prethodno traganje bilo uzaludno. Okultni putevi koje sam prethodno spomenuo bili su samo slijepi putevi. Mogli su da mi daju neku pomoć, ali nije bilo vizije istinskog cilja. Stoga, neizbježno, bili su neuspješni. Te vježbe, koncentracije i kontroliranje daha samo su oduzimale vrijeme i energiju. Prekrivale su cilj koji nisam mogao da vidim od njihove sjene. Na putu na

koji nam ukazuje Veliki Rishi cilj se vidi već na prvom koraku. To je produhovljenje čovjeka. Snaga duha je neograničena. Tu mi je bilo jasno zašto vichara (samo-ispitivanje) može da zamjeni dugotrajno prakticiranje okultnih vježbi. Sve za što sam se prethodno borio - koncentracija, meditacija, kontrola daha i tijela, jasno viđenje stvarnosti, mir i blaženstvo - sve je to sada došlo samo po sebi, kao što plod kada sazri padne sa drveta. Zatim sam počeo da radim sa vicharom kao što je opisano u XIV poglavlju. Prvi koraci su uvijek najteži. Sada se smijem tim teškoćama na koje sam naišao krenuvši na Direktan Put, ali je to onda bio gotovo neko unutrašnje vatreno krštenje. A, nije ni čudo, pošto se čitav unutrašnji svijet čovjeka mora promijeniti i savladati njegov um. Tragedija je bila u tome što sam ja znao da se to mora učiniti, a nisam tada znao pred "kime", moj prethodni "gospod" um - mora da kapitulira. U meni je postojala praznina kada bih pokušao da iz svoje svijesti isključim proces mišljenja. Ta praznina nije bila ugodna, čak je donosila i strah. Osjećaj je bio sličan onom koji ima planinar koji, dostižući viša područja, osjeća da nema dovoljno zraka da diše i da se guši. Tako sam ja zaključio da su mi potrebni bolji uslovi i više mogućnosti za meditaciju i vicharu. Znao sam već odavno da ukoliko nekoliko dana intenzivno mislimo o izvjesnoj stvari, u određeno

vrijeme, otkrivamo da joj se naše misli vraćaju u isti sat, pa čak i minut. To nam pomaže da nam meditacija bude lakša i djelotvornija, i uštedi nam mnogo napora. Odlučio sam se koristiti ovim sredstvom i da pronađem pogodnije uslove za učenje. Jedan moj prijatelj iz Pariza, rimo-katolički svećenik, obrazovan stariji čovjek sa kojim sam se povremeno dopisivao, znao je za moja nastojanja i nije, ni na koji način, pokušavao da me odvрати od njih. Pisao sam mu govoreći da želim da nađem mjesto na kome bih živio nekoliko mjeseci i gdje bi mirna meditacija bila moguća. On je ljubazno preporučio svoj samostan. Bilo tko, rekao je, tko je rimo-katolik i osjeća potrebu za duhovnom koncentracijom, može da ode tamo na neko vrijeme, učestvuje u jednostavnom životu njegovih stanovnika i stekne dobrobit zavisno od vlastite unutrašnje mogućnosti. Intuitivno sam osjećao da je to ono što sam tražio. Za nekoliko tjedana sredio sam svoje poslove. Dovedi su me pred Igumana i primljen sam na privremeni boravak. S moje strane nije bilo nikakvih obaveza i ja sam mu iskreno rekao da razmišljam o odlasku iz Evrope za nekoliko mjeseci, u jednu zemlju na Južnoj polulopti. No, rečeno mi je da je otac N., moj prijatelj, prenio već sve detalje o meni i da je sve u redu. Dali su mi ugodnu sobu u prostranoj zgradi koja je bila samostan u srcu Pariza. Jedan drugi svećenik me je

posjetio i pitao me koje knjige bih volio da čitam. Na veoma blag način, sugerirao mi je studiju o Imitaciji Krista Tomasa a Kempisa. Bilo mu je neizmjereno drago kad sam mu rekao da je to upravo knjiga koju sam želio da tražim. On ju je slučajno, imao sa sobom u džepu svoje mantije. Tokom prvih tjedana, ostavili su me sasvim samog. Po svojoj zamisli, upustio sam se u jednostavan samostanski život koji se pokazao pogodnim za moj cilj. Ujutro prije doručka, išao sam u galeriju na prvom katu kapele. Ona se protezala oko unutrašnjosti crkve i u njoj je bila stolica i mnogo malih oltara gdje su svećenici svako ujutro molili. Kasnije sam počeo da posjećujem to tiho i mirno mjesto kada god sam želio da meditiram. Nakon doručka sam proučavao u svojoj sobi sve što sam dobijao kao poseban program za taj dan. Poslije ručka sam ponekad odlazio u šetnju i posjećivao brojna čuvena mjesta grada. Uz to, nastojao sam da vježbam svoj um, da vladam njime u grozničavom životu ovoga velikog grada; objašnjenje ove metode, naći ćete u XIV poglavlju. Ponekad bih, kada zora svane, još uvijek sjedio na svojoj stolici u polumračnoj galeriji kapele, utonuo u meditaciju. Jedan od svećenika, član osoblja u samostanu, vidjevši me kako nepokretno sjedim satima, posjetio me je jednom u mojoj sobi i upitao da li bi tako duge i očigledno intenzivne meditacije mogle da naruše moje zdravlje.

Naše tijelo je krhki instrument, rekao je dobri starac, i, ukoliko ga ozlijedimo, smanjiće se naša sposobnost da služimo Gospoda. Naravno, uvjerio sam ga da znam što radim i koliko moje tijelo može da izdrži, ali sam mu se iskreno zahvalio što je brinuo o meni. Posjetio sam sva različita odjeljenja ove velike zajednice, odvojene od vanjskog svijeta visokim zidovima. Razgovarao sam sa kuharima i slugama, sa vrtlarima i krojačima. Svi su bili braća Reda i svaki je imao svoj posao. Ujutro bi pomagali svećenicima na misi, a tokom dana bi prekidali svoje poslove u određeno vrijeme radi kratke molitve.

Većinom su to bili jednostavni ljudi, pobožni i prijateljski raspoloženi, i živjeli su tu od svoje mladosti. Ponekad bi ih premještali u druge samostane u zemlji. Sve su to prihvaćali bez pitanja. Tu sam shvatio značenje "odricanja od svoje vlastite volje" i njegovo mjesto u duhovnom napredovanju. To je bio samo jedan drugi oblik gušenja starog neprijatelja, takozvanog ega. Ovaj oblik i metoda je najbolji za jednostavne i manje obrazovane ljude, iz čijih redova dolazi većina Braće ovih katoličkih religioznih redova. Kada bih im postavio pitanje što smatraju boljim - molitve ili rad za zajednicu - rekli bi mi jednostavno da je njihov posao samo drugi oblik molitve. Tri godine kasnije, u Indiji, dali su mi pamflet koji je napisao jedan čuveni indijski svetac i yogi, visoko obra-

zovan čovjek koji je imao ashram na Himalajama. Naslov je bio: "Rad je služba. Posvetimo ga Bogu". Tu sam shvatio sve nevidljive veze što vežu ove ljude koji se bore za Najvišeg. Svanulo mi je ovdje, u jednom od duhovnih centara Zapada, zašto nisam osjećao nesklad držeći se Puta koji se zasniva na istočnim metodama, u hramu posvećenom jednom drugom velikom Učitelju, za koga sam uvijek osjećao najdublje poštovanje i ljubav. Otprilike u to vrijeme, došao sam u kontakt sa upraviteljem Ramakrishnina Misije u Parizu, sa eminentnim swamijem S., koga mi je Sri Maharshijev ashram preporučio da posjetim. On je uvijek bio veoma zauzet, no, kada mu je pokazano moje pismo iz Tiruvanamalajja, odmah mi je omogućio razgovor. Za vrijeme našeg razgovora, rekao je: "Sri Maharshi je tvoj duhovni Učitelj, tvoj guru. Traži od njega pomoć i ona će ti biti podarena". Također, ukazujući mi na izlaz iz nekih unutrašnjih poteškoća koje sam mu priznao, dao mi je kratku mantru koja bi me držala u dodiru sa Velikim Rishijem, koga, naravno, još nisam vidio. Ona je bila ponavljanje "Om, Ramana, Om". Mjeseci su prolazili i moja vichara se učvrstila, no, to još uvijek nije bila živa vitalna vichara koja preobražava čitavog čovjeka, kakvom je postala kasnije u Južnoj Americi. Ali, čak se ni ona nije mogla usporediti sa svjetlošću koja ju je obasjala kad sam bio u prisustvu

samog Učitelja Maharshija. I zato ja kažem da veliko biće koje nam je dalo ovo čudesno sredstvo, u obliku koji odgovara našoj epohi - Samo-ispitivanje ili vicharu - postaje naš voljeni Učitelj i Gospod našeg života. On se već utopio u beskrajni ocean života, koji je univerzalna Stvarnost, Duh i čisto Biće. Što bi drugo mogla da bude sudbina sviju nas, tvoja i moja, koji smo odista potočići koji traže isti ocean - naš vječiti dom blaženstva?

X POGLAVLJE

"Kao što mješanjem sa vodom..."

"Kao što mješanjem sa vodom i trenjem sandalovo drvo odaje izvrstan miris odstranjujući sve loše mirise, tako se božanska težnja počinje ispoljavati kada se vanjska želja spere". Iz Sri Sankaracharijine Viveka-Chudamani: Danas sam se, za vrijeme meditacije, sjetio ovih riječi Sri Sankaracharije, najvećeg filozofa i duhovnog učitelja u Indiji posljednjih 2.000 godina. Modifikacije u mojoj svijesti su sada tako brze i neprimjetne da um nije u stanju da ih registrira kada se pojave. Mogao sam zapisati samo nekoliko najznačajnijih, odmah nakon što su se dogo-dile. Jedna od njih, vjerovatno sa najviše značenja, bila je ova: iako još uvijek ne mogu da ostanem u kontemplaciji tokom cijelog dana - to je očigledno - ipak, mogu da joj se vratim bez ikakvog napora čim čujem Maharshijeve riječi, pročitam nešto što je

pisao, pa čak ono što su pisali drugi Učitelji koji se bave duhovnim životom. Zasad je to uglavnom slučajno, no znam da ću uskoro biti u stanju da po volji uđem u to stanje. Kada je put jednom otvoren, čovjek ga više ne može zaboraviti, niti napustiti. U prisustvu sveca umom zavlada tišina i ne usuđuje se da se upusti u uobičajeno beskrajno postavljanje pitanja. Taj slijepi egoistički element gubi svoju moć i čar u prisustvu Onoga koji ga nadvladava i otkriva njegov pravi izvor. Maharshi jasno kaže: "Um je sačinjen od misli. Prestani da misliš i pokaži mi gdje je onda um?" Iskustvo potvrđuje da ništa ne preostaje nakon što se sve misli odbace iz onog što nazivamo "umom". No, život tu ne prestaje, kako su, na nesreću, mnogi ljudi skloni da vjeruju. Naprotiv, on se manifestira sa više snage i intenziteta, iako mnogo suptilnije. Dobro se sjećam onih vremena kad nisam mogao da zamislim da netko može da postoji, a da ne misli. Maharshi kaže:

"Najvažniji način unapređenja uma je da se prestane misliti. Stalno razmišljanje je uzrok usijane glave". U čemu se sastoji praktična poteškoća u postizanju ove kontrole? Ona leži u činjenici da, za neuvježbane ljude, sam proces mišljenja sam po sebi posjeduje čar kojem nije lako odoljeti. Neprekidno unutrašnje postavljanje Maharshijevog pitanja: "Tko sam ja?" (koje se također zove "Ispitivanje", na sanskritu

"vichara") stišava buntovnički um. Također je vidljivo da prihvatanje aksioma: "Nitko nikada nije bio u mogućnosti da istinu otkrije mišljenjem, niti da dođe do bilo kojeg određenog otkrića na duhovnom području putem aktivnosti uma", vichara uništava i sam interes za proces mišljenja. A kada naš interes oslabi, nismo daleko od pobjede. Koliko više postajemo nezavisni od našeg uma, prisiljavajući ga po svojoj volji na tišinu, tim bolji sluga on postaje, i toliko je korisnije njegovo djelovanje koje nam pruža u krugu svoje djelatnosti. Mnogi ljudi u neznanju, kad čuju za potrebu za "prevazilaženjem uma" ili čak za njegovu "ubijanje", zamišljaju da bi jedna takva akcija imala za posljedicu neku vrstu tuposti ili uspavanosti, zbog kojega bi čovjek bio nesposoban da riješi obične svakodnevne probleme na fizičkom planu.

Ali, zapamtimo: "Um je dobar sluga ali surov gospodar". Čini se da "prevazilaženje ograničenja uma", koje se u praksi svodi na prenos svijesti na transcendentni duhovni nivo, nije moguće za sve i svakog. Možda će netko čuti za proces i metode njegove primjene, ali neće obavezno i razumjeti, a još manje biti sklon da prati date smjernice. Sreo sam mnoge ljude, sasvim inteligentne u uobičajenom smislu te riječi, za koje je bilo potpuno nemoguće da zamisle takvu mogućnost, ili da, bar teoretski, shvate sam problem; upravo kao što nismo u stanju da opažamo

ultraljubičaste zrake. Sav njihov život bio je usredsređen na fizički plan, i samo u njegovom okviru su mogli da vide svoj smisao. Sam pojam drugih mogućnosti, za njih nije postojao. Naravno, ovi problemi, kao ni ova knjiga, nisu namjenjeni tom tipu ljudi. Jedan stariji brahmin, koji sjedi blizu mene, recitira "Gajatri", najdrevniju mantru Arijske rase, koja je njegova formula dnevne meditacije. Ulazim u vibraciju i mentalno ponavljam sa njime: "Daj nam da meditiramo o sjaju ONOGA koji je stvorio ovaj univerzum. Neka on prosvijetli naš um".

XI POGLAVLJE

U ashramu

Pisati o ljudima koji su još živi je osjetljiv zadatak. Zato će ovaj dio mog dnevnika biti ograničen na opća opažanja. Za vrijeme mog boravka u ashramu, među zapadnjacima koji su bili prisutni, bilo je troje Amerikanca, dvije dame i jedan gospodin; jedan Englez koji je živio u krugu ashrama već četrnaest godina; jedna engleska dama koja je stigla ubrzo poslije mene; nekoliko Francuza, jedan Jevrej, dva Poljaka i jedan Nijemac. Sa malo izuzetaka, moje vrijeme je bilo potpuno ispunjeno mojim vlastitim problemima i Maharshijem. Nisam želio da se uključim u bilo kakav društveni život. Glavno mjesto susreta je bio hol ashrama i, naravno, hram u kome je Maharshi provodio najveći dio svog vremena dajući

darshan. Među Indijcima meni su bili najinteresantiji swamiji, obožavatelji po "profesiji". Neki su bili veoma inteligentni i stvarno odani ljudi. Navečer bih viđao neke od njih kako sjede kod obližnjih svetišta dajući uputstva seljacima iz grada i obližnjih sela. Gorjela su svjetla na kamenim oltarima, dok su swamiji sjedili na stepenicama, recitirajući svete spise i pjevajući himne. Bio je tu i jedan muslimanski naučnik, profesor jednog indijskog Univerziteta, sa kojim sam pričao mnogo puta. Također sam vodio česte prijateljske razgovore sa upravnikom pošte ashrama. Odgovarao mi je njegov djetinjasti i ljubazni pristup, kao i njegova bezgranična odanost svom velikom zemljaku, našem voljenom Bhagavanu.

Bojao sam se da će mu moja korespondencija zadati mnogo neprilika, ali je on svoje dužnosti poštara obavljao umješno i sa dobrom voljom. Brojni brahmuni i inteligencija iz svih djelova Indije koji su bez prekida pristizali, održavali su stalan broj posjetilaca u Tiruvanamalai. Predstavnici visokih indijskih krugova, Raja i Maharaja sa svojim porodicama, također su bili česti gosti. Neki su imali evropske žene u lijepim i skupim sarijima. Prinčevi imaju poseban hotel nekoliko stotina jardi od kruga. Oni poklanjaju skupocjene darove ashramu i mnogo su doprinijeli njegovoj izgradnji. Nema razlike između klasa indijskog društva u prisustvu Maharshija, ali

osoblje obezbjeđuje mjesta blizu Maharshija za indijske Prinčeve pošto oni dolaze samo na jedan ili dva dana. Ashram posjeduje dobro organiziranu knjižaru sa svojim izdanjima. No, sve su te stvari neznatni detalji koji me ne zanimaju mnogo. Učitelj je sunce, a sve ostalo se oko njega okreće.

XII POGLAVLJE

Maharshijeva učenja

Čudno je kako smo prisiljeni da prepoznamo dvije očigledno kontradiktorne činjenice. Učenja Velikog Rishija Indije u suštini su stara isto koliko i prvi tragovi filozofske misli, no, ipak, ona otvaraju jedan nov svijet duhovnog postignuća. Na vratima drevnih inicijacijskih hramova Grčke, bilo je upisano "Gnothi Seauton" - "Spoznavaj Sebe". Platon je ponavljao "Spoznavaj sebe i spoznat ćete svijet i Bogove". Maharshijevo Samo-ispitivanje - misteriozna vichara - govori isto. Ona je kamen temeljac njegove poruke suvremenom svijetu. Pitamo se u čemu leži snaga te poruke, kad je ta činjenica poznata već tisućama godina. Rješenje se nalazi u odgovoru na jedno drugo pitanje: Tko nam je dao to učenje i kada?

Maharshi je suvremeni Mudrac, i on sam predstavlja živi dokaz istine koju je donio iz svog vlastitog područja duhovnog iskustva. Vicharu je otkrio kada ništa nije znao o religioznoj filozofiji. Kao dječak od svojih šesnaest godina, utopljen u transcendentno

stanje samadhija, on je postigao spoznaju Sebstva - konačne Istine - bez ičije pomoći. Za njega nije bilo sumnje u Istinu, jer je on sam postao tom Istinom. Pisac i pjesnik, Grent Daf (Grant Duff, Douglas Ainslie) u svom izvještaju "Najveći događaj u mom životu" u Suveniru Zlatnog jubileja (koga je objavio Ramanashramam u Tiruvanamalaju), govori o upeča-tljivom djelovanju koje je osjećao kad je prvi put vidio Sri Maharshija. On je pisao: "Prvi put sam vidio Maharshija, međutim, u trenutku kad me je pogledao osjetio sam da je on Istina i Svjetlost". Taj doživljaj ni po čemu nije bio isključivo njegov.

Mnogi drugi su ga osjetili sa ubjedljivom izvjesnošću u duši. U tome leži najveća misterija istinske spoznaje Boga - Istine. Kako tada čovjek postaje jedno s Njim, u isto vrijeme, događa se još jedno čudo - čovjek je tada najbliži svim ostalim ljudima. Teško je iskazati uzvišeno. Ja sam samo tri puta govorio sa Učiteljem, svaki put samo nekoliko minuta. Nije bilo potrebno više. Govor bi bio previše nezgrapnan i neumjesan. U mom posljednjem razgovoru s njim (vidi poglavlje "Zbogom") čitalac će vidjeti da sam se intuitivno držao šutnje. Kada je Gandhi poslao predsjednika indijske Republike, Sri Rajendru Prashada, da traži poruku od Sri Maharshija, ovaj mu je rekao: "Koja je korist od riječi, kada srce govori srcu?" I kurir se vratio svom Učitelju, Mahatmi

Gandhiju, koji je bio zadovoljan odgovorom Velikog Rishija. Dakle, Samo-ispitivanje - "Tko sam ja?" - uvijek je bila osnova svih Maharshijevih učenja. On nam je rekao da dok sebe podvrgavamo ovom ispitivanju, moramo jasno da razumijemo da su naša tjelesna čula i um prolazni i uslovljeni i da treba da se isključe iz područja stvarnog. Tada će ono što ostane netaknuto ovima, biti Sebstvo. Stalnom i nepokolebljivom primjenom vichare, dolazimo do tišine.

Tokom svog dugog života na ovoj zemlji, Maharshi je dao mnogo komentara na svoja učenja, u odgovorima na pitanja koja su mu postavljali bezbrojni posjetioci i učenici. Oni su zapisani u mnogim knjigama koje je objavio ashram. Jedna od njih, neusporediva Maha Yoga ("Velika Yoga"), sadrži suštinu svih njegovih izreka, klasificiranih u odgovarajućem obliku od strane jednog eminentnog učenika. Ova knjiga je neophodna za svakog ozbiljnog proučavaoca Maharshijeve poruke. Moj cilj nije da sada dajem navode iz nje. Ukoliko je budete proučavali, shvatit ćete poruku i veličinu Maharshija. Korist koju imamo od jednog pisca i snaga kojom nas uvjerava o duhovnim pitanjima zavisi od raspoloženja i intuicije sa kojom on piše. Mi možemo izraziti naše mentalne koncepcije, naše probleme i teorije. To su djeca našeg vanjskog uma, ali, ona će biti hladna i mrtvo-rođena ukoliko u njih nije udahnuta naša unutrašnja

stvarnost. U jednoj od prvih brošura H. P Blavatsky - Glas Tišine - čitamo: "Pošto je um poput ogledala; on sakuplja prašinu dokle god daje odraz". Dakle, u duhovnom traganju, uloga uma je neznatna. Pišući samo vanjskim umom, mi nastojimo da prikupimo pogodne riječi i izaberemo ideje koje treba staviti na papir. To je djelovanje uma. Tada zauvijek ostajemo u području nestvarnog, a konačna Istina će za nas, još tko zna dokle, biti pokrivena velom. Maharshi nas je učio da koristimo različite procese: da pribjegnemo višem stupnju svijesti gdje su prevaziđene sve nesavršenosti "ogledala". To je domen istinskog Sebstva, Najvišeg Sebstva. Pišući na tom stupnju, mi ne bираmo svoje riječi ili ideje. One dolaze po intuiciji, takoreći, već su izabrane. Učen Brahmin bi se čitajući ove redove, nasmijao i rekao: "Dragi Mouni, zašto ne ostaneš pri onome što misliš, i ne nazoveš to jednostavno budističkom svješču?" Ali, to neće ništa reći čitaocu koji nije upoznat sa indijskom klasičnom terminologijom. Mudrac Arunachale nam je ostavio u zavjet još jedan veliki zadatak da treba da se borimo sada da bi postigli u ovom životu takav nivo svijesti koji prevazilazi "normalno". Tada, ustvari, postizemo svijest koja će zauvijek opstati nezavisno od smrti tijela. Ovakvo stanje nas oslobađa od svih strahova i nesigurnosti. To je onaj "dragulj velikog mira", ono "blago" vrijedno truda da se otkrije, ona

"dobra strana" koja nam neće biti oduzeta. Maharshi se nije zaokupljao teorijama. Jedna njegova čuvena izreka glasi: "Nema reinkarnacije; nema Ishware (osobnog boga); nema ničeg; treba samo postojati". Ovo je konačna Istina za one koji dostignu najviše shvaćanje o neuslovljenom biću. Ovaj nivo se može dostići sudeći po tome da ga je i On dostigao.

Vjerujem da se sam cilj velikog bića, koje radi nas dolazi na zemlju, ne vidi toliko u tome da nam da neko novo učenje (ako "nova učenja" uopće postoje), koliko da nam daju primjer postizanja, ostvarenja učenja svetih knjiga i da udahne novi život u njih. Takav je smisao Maha Yoge, kakvu je stalno i iznova potvrđivao sam Maharshi. Različite religije svijeta namijenjene su prosječnom čovjeku. One daju pravila ponašanja za dobrobit života, obećavajući raj kao nagradu za njega. One su dobre na svom vlastitom polju. Zakon uzroka i posljedice je istinit. To je prirodan zakon. Stvarajući dobro tokom naših različitih formi postojanja, mi stvaramo povoljne prilike za naš daljnji napredak. No, jednom kad ugleđamo sjajni cilj našega postojanja, ostali sitni ciljevi gube svoju čar, i mi postupno postajemo nesposobni da činimo zlo; jer zlo leži na području našeg prolaznog i čulima uslovljenog ega, koga Maharshi naziva "hibridom koji se pojavljuje između istinskog Sebstva i tijela". Slijedeće učenje kome je on pridavao

velik značaj je da ne postoji evolucija duha odnosno Sebstva. Njegova koncepcija je mnogo realističnija i sa mnogo više zdravog razuma. On kaže da je stvarno Sebstvo vječno prisutno u nama; samo je prekriveno velom materije. Sve što treba da učinimo je da odstranimo iluziju (mayu), i Sebstvo će samo zasvjeltiti u nama; nema potrebe da se ono traži negdje drugdje. Iz ovoga što je gore rečeno, jasno je da učenja Velikog Rishija neće biti prihvatljiva za svakoga. Čovječanstvo, sve do određenog stupnja, uvijek više voli da živi u području materije i čula. Mi ne možemo da od djeteta preko noći napravimo odraslog čovjeka, niti možemo uliti četvrtinu galona vode u posudu od osmine. Za odgovarajuće vrijeme, dijete će porasti. To što je bitno za one duše koje su dovoljno napredne je da koriste prednost prisustva Glasonoše. On ih okuplja oko Sebe u toku Svog fizičkog života, i pomaže im da načine posljednje korake ka realizaciji. Prije nego što završim ovo poglavlje, volio bih da navedem još jedan značajan iskaz mog Učitelja: "Tvoja vlastita Samorealizacija je najviši oblik službe koju možeš da pružiš Svijetu". Dakle, nemoj se brinuti ukoliko ne možeš nahraniti sve gladne i siromašne. Oni imaju svoju vlastitu sudbinu, ili, kako naši indijski prijatelji kažu, svoju karmu. Budi za svakoga i sve koje sretnoš u ovom životu blagodat i blagoslov, ali nemoj da skreneš sa

svog Puta da bi tražio posebno polje djelovanja, jer to može da te upetlja u ovaj svijet nestvarnosti, i ti bi tada zaboravio cilj. Prije nego što postigneš realizaciju, nikad nije sigurno da li je tvoje djelovnje stvarno ispravno. Postoji, međutim, jedan način kako da spriječiš greške u svom djelovanju. To je, kako Učitelj kaže, kada djeluješ bez egoizma - što će reći - kada više ne vjeruješ da si ti onaj koji djeluje. Ovaj stav autor Maha Yoge naziva stanjem svijesti bez ega. "Imaj vjere u Boga i u sebe; to će sve izliječiti. Nadaj se najboljem, očekuj najbolje, radi za ono najbolje i sve će ti na kraju doći samo". Iz Maharshljevih kazivanja: Podari mi, o Gospode, jednakost prema svemu, univerzalnu ljubav i zajedništvo sa duhovnim Učiteljem.

XIII POGLAVLJE

Direktni put

Iz onoga što je dosad rečeno, može se vidjeti da Veliki Rishi - za razliku od većine današnjih yogija i mnogih svetaca - ne preporučuje yogičke vježbe kao uslov najvišeg i trajnog duhovnog postignuća, koga on naziva "samorealizacijom". On odbacuje u tom cilju sve nezgrapne položaje, vježbe disanja, kontrolu tokova prane (tokove prane u ljudskom tijelu i, na taj način, u samoj Prirodi), i tako dalje. U stvari, on ih rijetko i spominje u svojim razgovorima. Dakle, Direktni Put duhovnog postignuća, kako ga

Maharshi prikazuje, ne zahtijeva nikakve neprirodne tjelesne položaje, koji su često za većinu ljudi teški; nijedan od napora Hatha yoge, koji mogu da budu opasni ukoliko se ne sprovode pod neposrednim nadzorom kompetentnog učitelja, i nikakve umjetne mentalne vježbe koncentracije. Sve te stvari ne vode ničemu ukoliko ih ne prate elementi duhovnog prosvjetljenja, na što je Sri Sankaracharija strogo skrenuo pažnju u svojoj "Viveka Chudamani" ("Krunski dragulj mudrosti"). Sada jasno vidim da te stvari pripadaju zatvorenom i začaranom krugu. Godinama smo ja i neki od mojih najbližih okultnih prijatelja vježbali mnoge vrste "vanjske yoge" (načinio sam ovu kovanicu da bih je razlikovao od Maha Yoge odnosno Direktnog Puta), no bez ikakvog rezultata kojeg su zavrijeđivali naši naponi. Naravno, neke od ovih vježbi su bile dobre za naše fizičko zdravlje, naročito za umirenje živaca, razvijanje lijepog glasa, itd. No, te prednosti bismo imali samo dotle dok bi redovno izvodili vježbe. Pauza od samo nekoliko tjedana lišila bi nas svih dobrih efekata koje smo postigli po cijenu tih napora i gubitka vremena. Nije bilo moguće zadobiti nikakav istinski i trajni duhovni mir, mada sam u tu svrhu intenzivno koristio Japu (ponavljanje) sa najboljim mantrama. Upravo kao što je Pol Sedir, istaknuti francuski okultista i pisac, koji se kasnije okrenuo duhovnosti, postavio pitanje u

svojim Inicijacijama: "I što sam naučio od vječnih vrijednosti tokom godina koje sam proveo proučavajući takozvanu "Tajnu nauku"? Učitelj Sri Maharshi kaže to isto i još mnogo više. On iznosi da će kontrola uma, koja se postigne bilo kojim putem izuzev vichare (Samo-ispitivanja), biti samo privremena, jer će se um neminovno vratiti svojim spontanim aktivnostima. "Ono što nije prirodno" kaže Mudrac "ne može biti trajno, a ono što nije trajno, nije vrijedno truda". Koji razuman čovjek se ne bi složio sa Velikim Rishijem? Tko ne bi mogao vidjeti da ne postoji mogućnost ili nada u realizaciju, ako se služimo neodgovarajućim metodama? Tada čovjek jednostavno nema vremena za ispravan rad sa jednim instrumentom, vicharom. Život je prekratak i ne treba ga uludo trošiti ako ozbiljno radimo na našem postignuću. Pored toga, za većinu aspiranata kako na Istoku, tako i na Zapadu, komplicirane okultne vježbe neminovno zahtijevaju sasvim drugačiju i obično previše teško izvodljivo preuređenje svakodnevnog života. Stotine vježbi, položaja, molitvi, prizivanja i meditacija, sve su one nespojive sa sredstvima i mogućnostima normalnog života jedne prosječne osobe. Malo aspiranata je dovoljno imućno da bi moglo sebi da priušti potpuno povlačenje iz vanjske aktivnosti u ovom vidljivom svijetu u zamjenu za neophodnu pasivnu egzistenciju. Nijedan radni ili

porodični muškarac ili žena ne može da vodi takav život, a da ne postane teret drugima, što je nedopustivo za nekog tko stremi visoko. U većini zapadnih zemalja, bilo bi nezamislivo voditi život prosjaka - što je na Istoku moguće - a da se ne dođe u sukob sa zakonom, i to bi bilo pogrešno. Međutim, ovaj Direktni Put, Maharshijev put, mogućan je i veoma podesan za svakog tko je dovoljno zreo da njime krene, bio on muškarac ili žena, mlad ili star, bogat ili siromašan, učen ili nepismen. Ovaj Put se može slijediti tajno, tako da vanjski svijet nikad ne sazna da je osoba obuzeta dubokim i intenzivnim traganjem. To znači da su vanjske prepreke koje dolaze od prarabdha karme te osobe svedene na minimum. Također, ne postavlja se pitanje čitanja bezbrojnih knjiga, koje obično pišu ljudi koji ni sami ne pomišljaju da primjenjuju sve ono što pokušavaju savjetovati svojim sljedbenicima. To je zato što postoji jedna stvar, i kada se Ona spozna, sve postaje jasno i znano; a bez Nje, sve drugo ostaje u području neznanja; a Stvarnost, nepromjenjivo postojanje života, ne može se dostići. U tome je razlog što je tako mali broj aspiranata u mogućnosti da postigne nešto što je vrijedno spomena, osim prilično nekorisnog punjenja uma mislima i teorijama posuđenim od drugih. Samo posmatranje kako drugi jedu, neće zadovoljiti tvoju vlastitu glad. Moramo i sami jesti, ukoliko želimo da

živimo. Mnoštvo teorija u bezbrojnim knjigama, mnogo sekta i religija u gotovo neminovnom međusobnom neprijateljstvu - bez obzira koliko se ono vješto maskiralo - pokazuju nedostatak jedinstva, što jedino može da bude dokaz da u svima njima ima malo ili nimalo istine. Međutim, Direktni Put nam odmah daje jasnu sliku našeg konačnog i jedinog cilja. Proces sticanja vrlina je obrnut. Ne moramo da ih tražimo, jer one dolaze zavisno od mjere našeg napredovanja na Putu. Ne mogu, a da se ne sjetim Kristovih riječi o carstvu nebeskom, komu se mora težiti prije svega drugog: "Tražite najprije carstvo Božije i pravdu njegovu; i onda će vam sve ovo biti dato". Prisiljavati se na traženje vrlina je praktično isto toliko beskorisno kao izbjegavanje iskušenja. Mi svi znamo da se nijedna istinska pobjeda ne može dobiti izbjegavanjem, već samo snažnom i hrabrom borbom. Također, treba da znamo protiv čega se borimo, ili ćemo izgubiti. Jedino nam Direktni Put kaže, već od prvog koraka, kuda idemo i zašto. Naše odricanje od ovog nestvarnog svijeta obično nije poznato onima oko nas, i iziskuje prirodnost i razboritost, a ne imaginaciju ili nejasne snove. Tada znamo iz iskustva pravu vrijednost stvari među kojima još uvijek živimo. Kad meditiram o ovome, vidim da mnogi popularni suvremeni pisci o yogi i okultizmu nisu "gospodari" područja koje nastoje da opišu.

Tako svojim sljedbenicima obećavaju sve vrste kontrole nad tijelom i životom, a da sami nisu postigli takvu kontrolu. Oni navodno znaju sve o yogi i o skrivenim snagama u čovjeku, ali je često dovoljan samo pogled da se vidi koliko su oni daleko od zahtjevane "kontrole" pa čak i od tjelesnog savršenstva, da ne govorimo o višim stvarima. Mnogo je lakše pisati knjige nego postići spoznaju Istine.

"Liječniče, prvo izliječi sebe!" Ja shvaćam da mnogi ljudi moraju ipak da slijede te sumnjive puteve, pošto su nesposobni da prihvate onaj jedini, koji vodi do konačnog postignuća. U tom smislu možemo do izvjesnog stupnja da prihvatimo tumačenje da "Svi putevi vode istom cilju" jer samo vrijeme protiče kroz vječnost. Ukoliko nam stoji na raspolaganju brzi auto, teško je povjerovati da ćemo više voljeti da se služimo volovskom zapregom kakvu svakodnevno vidam ovdje u Tiruvanamalaju. A ipak, ova drevna vrsta prevoza se ovdje primjenjuje već tisućama godina i još i dan-danas služi seljacima sasvim dobro. Dakle, nema ništa loše u njima, sa gledišta vremena. Sada su stvari drugačije. Ako mi više nisu potrebne nikakve knjige, to je zbog toga što je sam izvor inicijacije tu pred mojim očima. To je položaj kojeg uživa samo nekolicina ljudi i ja znam da će trajati samo još za kratko. Ali, gdje je ta sila, koja bi mogla da uništi veličanstvenu spoznaju prisustva

jednog istinskog Učitelja? Divne riječi jednog drugog velikog Učitelja intuitivno dolaze u moju svijest: "Ja sam Put, Istina i Život: nijedan čovjek neće stići Ocu, do kroz mene". U Maharshijevom prisustvu ova mistička Istina postaje jasna i stvarna. Zato što tu kraj stopala Bhagavana ja vidim, kao što su vidjeli i drugi prije mene, da je On taj Put.

Direktni Put također predstavlja ispunjenje duhovne ostavštine Gospoda Buddhē: "Ne možeš uništiti svoju obmanu stvarajući drugu na njenom mjestu". Učitelj Direktnog Puta koji sjedi tu na svom kauču ispred mene, najveći je uništavatelj svih obmana. Ni pod kojim okolnostima netko tko je vidio njegovu svjetlost, ne može vjerovati u iluziju ovog nestvarnog, ali manifestiranog univerzuma, koji, kako Učitelj kaže, postoji samo u našem umu. Onda je otrov kompromisa između teoretskog prihvaćanja te istine i njene činjenične primjene u svakodnevnom životu zauvijek isključen. Još jedan citat dolazi mi u svijest; on je iz "Glasa tišine" H. P. Blavatsky koja se zasniva na najistaknutijem mističnom djelu Sjevernog Budizma: "Sebstvo od materije i Sebstvo od Duha, nikad se neće sresti. Jedno od njih mora nestati; nema mjesta za oba" Direktni Put je u skladu s tim. Sri Maharshi očigledno podržava teoriju Advaita Vedante koja poznaje samo jednu stvarnu činjenicu, Atman, Sebstvo ili Duh. U svojoj Viveka

Chudamani, Sankaracharija kaže: "Čitav ovaj univerzum, koga saznajemo putem uma i govora, je duh..." Ukoliko slijedimo ovu filozofiju do njene suštine, vidjet ćemo prolazni materijalni duplikat čovjeka kao nepostojeći. Također ćemo vidjeti da je Advaita mnogo ispred prethodno navedenog stiha iz Glasa tišine, jer se materijalno sebstvo (odnosno trostruki ego, kakav je nama poznat) smatra potpuno nestvarnim i lišenim postojanja.

Tu sam od mog prethodnog mnoštva koncepcija, došao do jedne, koja je zamjena za svaku od njih i koja odgovara na sva moja pitanja ili ih, možda, poništava. Tako sam postigao duhovni mir za kojim sam žudio. Praktično gledano, koliko je drugačiji Put koji vodi do njega u usporedbi sa mojim prethodnim naporima. Kada uvidimo da postoji jedan nepogrešivi Put do konačnog cilja, radost tog saznanja je neodoljiva. To je voda koja gasi ljudsku žed; a čovječanstvo nikada nije ostavljeno bez nekog lijeka ili pomoći u svojim iskušenjima i lutanjima. Oni koji traže - nađu. Mora se tragati za onim najvišim, a ne samo za manje ili više ushićujućim iluzijama. Glavna vrlina tj. Razlučivanje igra najvažniju ulogu u takvom traganju. Jer, kad Direktni Put postane vidljiv, svi drugi iščezavaju, kao da se nikad nisu ni tražili. Učenik nema potrebe za bilo kakvim odbacivanjem. On jednostavno, kao da zaboravlja to

što je najbolje da se zaboravi i pamti samo ono što treba da se zapamti. Duboko u našem srcu leži izvor o kome Učitelj tako često govori. On se može usporediti sa centrom kruga, iz kojeg vidimo u svim pravcima, od kojeg nam nijedan drugi položaj ne može biti povoljniji. Sada u potpunosti shvaćam zašto se Maharshijev put naziva još i Putem unutrašnje šutnje. Kome bi mogao da govori jedini prorok? Idi direktno do izvora sve istine u tvom duhovnom centru tišine, u srcu; jer je direktna linija najkraće rastojanje između dviju točki, a mistična Istina leži sakrivena iza ovog geometrijskog aksioma. Prihvati to, i Direktni Put je već pod tvojim nogama. Nema potrebe da se on traži drugdje.

"Put od tisuću milja započinje jednim korakom", ali ako se ovaj "prvi korak" ne učini, putnik će ostati na svom polazištu. Bez saznanja "tko smo mi", ostat ćemo duhovno nepokretni. Prije ili kasnije morat ćemo doći na pravo polazište i izgubiti svako sjećanje na naša prethodna lutanja. Direktni Put se može usporediti sa moćnom rijekom, koja tiho i veličanstveno teče u beskrajni ocean Nirvane, Brahmana, u Carstvo Nebesko, bez obzira kako ćemo nazvati konačni i jedini cilj svakog bića. O yogama, religijama, sektama, filozofskim sistemima, okultnim i duhovnim društvima, o svemu se može govoriti kao o manje značajnim potocima koji teku da bi predali

svoju vodu jednoj istoj velikoj rijeci i, počevši od te točke, imaju isti, nezaobilazni smjer prema oceanu. Međutim, sve dok ne ostvare direktni tok i ne budu više odvojeni, ti potočići ne mogu odvesti nikog tko ih koristi do cilja. Prije no što stignu do glavne rijeke, njihova korita mogu izmijeniti vodopadi, pješčani sprudovi i druge nepravilnosti.

Tako, kada plivamo ili jedrimo po njima, mi ne možemo vidjeti jedinstveni tok, koji još uvijek leži sakriven iza njegovih okuka. Svaki trenutak nam donosi samo još jedan kratak pogled na obalu i druge udaljene savijutke. Mi težimo da zaboravimo da svemu ima kraja, a tako činimo i sa našim sporednim putevima. Međutim, tko god zna za skriveni Direktni Put, neće gubiti vrijeme idući manjim stazama. Svi naponi će biti usredsređeni na jedinu misao "Kako ući u veliki tok koji teče direktno u ocean?" Moguće je da su takvi ljudi već prošli vijugavim sporednim putevima u svojim prethodnim životima, i da ih njihovo iskustvo sada vodi do završetka glavnog puta, tako da ih sporedni tokovi više ne privlače. S vremena na vrijeme, jedan Učitelj zaplovi svojim brodom na veliku rijeku i vidi one koji su završili svoje putovanje duž malih potoka i sada iščekuju posljednje putovanje. Između njih on odabire one koji su spremni i Njegov brod iščezava u valovima Vječnosti. Nevidljivi brod još uvijek jedri pred našim

"pogledima". Njegov gospodar je voljan da nas povede sa Sobom.

XIV POGLAVLJE

Tehnika vichare

Naj-jednostavnije stvari je ponekad najteže ostvariti. Kada nastojimo da izbacimo sve kaprice i fantazije iz našeg nemirnog uma, i da se koncentriramo na jedan izabrani i određeni cilj, um se očajnički bori da bi zadržao kontrolu. Tko će dobiti ovu bitku, zavisi od naše volje. Pronađi tko je stvaralac misli - i ti si postigao cilj. To je istinska realizacija. Međutim, ona je previše mistična i zahtijeva nepopustljiv napor da bi se razumjela. Vicharu sam počeo da radim mnogo godina prije nego što sam sreo Maharshija, a metoda po njegovim učenjima je slijedeća: Da bi utonuo u vicharu, moraš imati jasnu predstavu u svom vanjskom umu da pravo Sebstvo ne može biti ni jedna prolazna stvar, kao što su tijelo, emocije, ili um. Kad se ova činjenica snažno utemelji u svijesti, bez i najmanje sumnje, onda pokušavaš da svaki mogući trenutak ispuniš ispitivanjem "Tko sam ja?" Kada bilo koja druga misao dođe u um, ugušiš je vicharom. Što si odlučniji i istrajniji, tim je rezultat bolji. Nemirni um počinje da se predaje u borbi. Kako svaku nastupajuću misao zamijenim magičnom vicharom, periodi apsolutne tišine postaju duži. Isprva je to samo za nekoliko sekundi, ali sa stalnom

vježbom dolaze i minute nenarušenog mira. Najznačajnije je uhvatiti i zapamtiti što je bilo najkorisnije u postizanju tog duhovnog mira. Ja ne mogu da opišem taj proces u mojoj svijesti, jer je on iznad i izvan aktivnosti uma, i zbog toga se on ne može izraziti riječima koje pripadaju području mentalnog. No, svaki ozbiljan učenik imat će to isto iskustvo. Gdje god sam bio, vichara je bila sa mnom: dok šetam ulicom, sjedim u tramvajima i vlakovima, u stvari, cijeloga dana kada moj um nije bio neposredno zauzet nekom neophodnom aktivnošću.

Prvih mjeseci, brojao sam pitanja stavljajući broj iza svakog pojedinog pitanja. "Tko sam ja?" (jedan), "Tko sam ja?" (dva), i tako dalje. Kada bi me okolnosti prisilile da prekinem sa radom, ja bih broj memorirao, a kad je prekid morao da bude duži, napisao bih ga na komad papira koji sam u te svrhe nosio u džepu.

Tokom prvih dana, brojka od 1.000 je bila najveća. Kasnije je 7.000 i više postalo lak cilj. Kad sam naučio da svaki trenutak ispunim vicharom, izuzev trenutaka kad sam govorio ili sam bio prinudno mentalno zauzet, brojanje sam odbacio kao nepotrebno, jer je um tada naučio da se sjeti vichare automatski. Značajna stvar je bila da se vichara ne ponavlja umom, nego da se svako ispitivanje zasiti jakom željom (bez riječi) da se sazna "Tko sam ja?"

Tada su rezultati bili: duhovni mir, i moć da ga koristim po svojoj vlastitoj volji, kao moć odvojenu od pojedinačnog "ja". Prosječan čovjek vjeruje, u svom neznanju, da njega sačinjavaju njegovo tijelo, emocije i um. Učenik koga obučiti Učitelj, prevazilazi ovu neistinu. I ovo je, kao "sine qua non" njegovog napretka na putu, prekretnica u njegovom duhovnom razvitku. Kako je, pod vlašću svog uma, čovjek je samo rob, realizacija nije moguća za one koji su robovi uma ili čula. Duhovni aspekt vichare je također jasan. Koristeći se njome, ti tražiš svoje legitimno nasljeđe, ciljajući direktno u sam izvor života. Ostali mogući doživljaji pri ispitivanju "Tko sam ja?", dati su u drugim poglavljima. Problematika života obuhvaćena je vicharom. Svaka religija i svaki duhovni Učitelj potvrđuje da je život u svojoj suštini vječan i neuništiv; ali, što je taj život? Maharshi otkriva, a učenik spoznaje, da vječan život nije nitko drugi do neprekinuta svijest. Doseći to stanje znači doseći besmrtnost duha, besmrtnost Stvarnosti. To je meta i konačni cilj. Nema ničeg drugog. Meditiraj o tome, i Istina će postati jasna čak i vanjskom umu. Takva su nebesa koja su obećana pravednicima i svecima, kako nam je govorio Krist. Za njih više nema smrti. Kako su sada jasne riječi velikog Učitelja čovječanstva! Sa jednog drugog gledišta, jasno je zašto za jedno nerazvijeno ljudsko biće po-

stoje i moraju postojati povremeni prekidi u svijesti, povezani patnjama i strahom od smrti. Ukoliko najviši nivo svijesti u čovjeku ne prevaziđe nivo uma (a to je tako kod većine ljudi), onda ova puka činjenica uključuje utjelovljenje u materiju (mayu) i smrt, posmatranu kao prelaz u različite oblike sa neizbježnim privremenim pomračenjima i prekidima u svijesnosti. Međutim, kad naša svjesnost dostigne nadmentalno područje, carstvo vječitog i nepromjenjivog Duha-Sebstva, nepromjenjivu Stvarnost, onda je smrt jednostavno prevaziđena i više ne postoji. Sada se može shvatiti istina u izrekama Velikog Rishija, kada on poriče reinkarnaciju u području duha, a inače o njoj govori kao o utvrđenoj činjenici. Sa njegove točke gledišta, i smrt i reinkarnacija su samo iluzije i ne dotiču se pravog Sebstva, isto kao što, na naše tijelo, promjena odjeće nema utjecaja. Vichara baca svjetlost na svaki put.

XV POGLAVLJE

"Marta, Marta, ti si brižna..."

. . . Marta, Marta, ti si brižna i uznemirena zbog mnogo stvari. No, jedna stvar je portrebna: i Meri izabra taj dobar dio, koji od nje neće biti oduzet". Nevidljiva, ali po svom utjecaju najdjelotvornija, svjetlost koju Maharshi zrači dovodi do potpune promjene u našim stavovima i u našem razumijevanju svih vrijednosti svjetovnog života. Nakon par

tjedana koje sam tu proveo, sasvim jasno vidim tragičnu ispraznost parola koje većina ljudi koristi samo da bi sakrila unutrašnje ništavilo i potpunu uzaludnost svog postojanja. Sjećam se kako sam mnoge ljude pitao što smatraju za glavni smisao svog života. Činilo se da su gotovo svi odgovori dati po određenom općem obrascu, kao da su svi proizvedeni u nekom standardnom kalupu. Njihova suština bi manje-više bila: "Glavni smisao mog života je da služim svom narodu; da pomažem napretku čovječanstva; da doprinesem evoluciji i kulturnom razvoju mojih potomaka; da pružim dobro obrazovanje i ulijem moralne principe svojoj djeci", i slične besmislene, neiskrene "Velike istine".

Više bih volio jedno -stavniji i otvoreniji odgovor: "Moj cilj je uživanje. Želim da uživam u životu koliko god mogu, i dokle god mogu". Ja sada shvaćam da biće koje ne zna "tko je ono" ne može imati nikakav ispravan stav, ni predstavu o činjenicama koje prevazilaze njegovu ličnost. Isto tako, dok ljudska bića ne postignu samo-svjesnost, svatko od njih, bez izuzetka, vođeno je jednom automatskom kretnjom koju ono naziva "životom", stremeći manje-više kratkotrajnim ciljevima. Političar koji, kako on vjeruje, radi za blagostanje svoje države ili naroda, nikad se ne zamisli nad pitanjem da li je postojanje te određene države ili

naroda neophodno za dobrobit univerzuma kao cjeline, i da li će ona, nakon izvjesnog vremena, nestati, da bi prepustila mjesto drugim entitetima slične vrste. Njemu ne polazi za rukom da shvati, da čak ni cijela naša planeta nije vječna, da će sve što je na njoj, što su kroz stoljeća stvarale bezbrojne generacije "misaonih bića" (kako volimo da nazivamo našu subraću u evoluciji), da se pretvori u prah, ne ostavljajući ni najmanjeg traga za sobom, isto kao što sada više nema nikakvog života na toj "mrtvoj" kugli, na Mjesecu. Zapravo, ovo razumijevanje se ne pojavljuje u tako određenom obliku, odnosno u takvim gotovim rečenicama kao što su ove što sam ih gore napisao. No, ja ne mogu naći podesniji način da izrazim ovo saznanje koje, u svom čistom obliku, dolazi vjerovatno intuitivno i daleko je izvan svih riječi. Tako se svako nastojanje da se pokuša izraziti značenje ovog saznanja rođenog iz "duhovne tišine" mora neizbježno pokazati kao bezuspješno.

Sve različitosti ljudskih aktivnosti u ovom podneblju imaju svoj izvor u personalnosti odnosno u egu. Mi znamo da su i počinitelac i djelo podjednako iluzorni i da nemaju stvarnog postojanja osim tokom šezdesetak godina prolaznog života koji vodimo u ovom fizičkom tijelu. Kad shvatimo ovu činjenicu, onda vidimo svu nestvarnost našeg djelovanja i naših postignuća na fizičkom planu koje su u osnovi naše

personalnosti. Čovjek koji se odriče svoje personalnosti u ime stvarnog, prestaje da bude rob svojih iluzija, i više ne vjeruje u njihovu korisnost, isto kao što ne može da tvrdi da njegova sjenka može da postoji nezavisno od njegovog fizičkog tijela. "*Vanitas Vanitatum et Omnia Vanitas*". Taština nad taštinama i sve je taština. Ovo je citat iz Knjige propovjednika, jednog od nadahnutih isposnika krišćanstva, i autora te veličanstvene knjige "Imitacija Krista". To je još jedan dokaz da "Svi putevi vode u Rim", ili drugim riječima, da na duhovnom području svi naponi da se nađe Istina, bez obzira na vjeroispovijest, vode istom konačnom postignuću. Kada sam prije otprilike pet godina prvi put otkrio Maharshijeva učenja, bio sam iznenađen njihovom sličnošću sa onima kod Tomasa a Kempisa, koji su mi toliko godina bili poznati. Tu, u prisustvu Svjetlosti u vidljivom obliku, čovjek razumije još jasnije jedinstvo koje leži u osnovi učenja svih duhovnih Učitelja čovječanstva. Običan čovjek je taj koji je zakopao, u grobnicu dogmi i privremenih zapovijesti, živu, duhovnu istinu Njihovih učenja. Vjerovanje u "superiornost" neke religije ne postoji za onog tko sjedi kraj stopala istinskog Učitelja Mudrosti. I Maharshi govori o "konačnoj Istini", međutim, ona prevazilazi sve vjeroispovijesti i samo je rijetki mogu doseći.

XVI POGLAVLJE

Posljednje fotografije Učitelja

Tokom posljednjih nekoliko dana, nekolicina vodećih fotografa došla je da snimi Maharshija. On udovoljava molbama tih profesionalaca - izraženim na prefinjen način, pun poštovanja - i zauzima različite položaje koje ga mole da zauzme, uvijek sa svojim ljubaznim, prijateljskim i popustljivim osmijehom. Naravno, mislio sam, svi znaju da su ovo Maharshijevi posljednji mjeseci s nama. Tako, oni žele da imaju sliku fizičkog obličja sveca, prije nego što bude kasno. A fotografije su zaista čudesne. Njegovo lice tokom ovih posljednjih godina njegovog zemaljskog života ima izvanredan izraz jedne gotovo božanske dobrote, koja se ističe više i od mudrosti i snage, koje su tako izražene na njegovim ranijim slikama. Ima nekoliko dobrih fotografija Učitelja. Ona koja je možda najpoznatija, načinjena je prije nekih šesnaest godina: na njoj se vidi njegovo lice, sa nekom vrstom svjetlećeg križa u pozadini koji je dobijen odrazom svjetlosti. Jedna druga, dobro poznata čitaocima knjiga o Maharshiju, prikazuje ga u klasičnom yogičkom položaju, kako sjedi prekrivenih nogu na podijumu pokrivenom tigrovom kožom. Ona je vjerovatno načinjena poslije njegovog mjesečnog brijanja, pošto crte lica nisu

prekrivene bijelom bradom, pa su čistota crte i izraz neusporedive snage naglašeni više nego na bilo kojoj drugoj slici. Kad se udubimo u nju, vidimo izvjesnu ozbiljnost na licu sveca koji je odavno za sobom ostavio sve slabosti, nesavršenstva i patnje koje vladaju između nas. Ona pokazuje čovjeka koji je zauvijek prevazišao svako neznanje, i sada gleda u najvišu Stvarnost gdje nikakva sumnja i strah ne mogu postojati. Svakog mjeseca nakon njegovog brijanja, ja imam neprocjenjivu privilegiju da posmatram linije samog živog obličja sa jasno izvučenim crtama - tu čudesnu glavu koja je okružena miomirisom insensa i još suptilnijom aromom potpune predanosti i ljubavi stotine srca.

Na ovom licu se također opaža i osobina koja je tako rijetka među ljudima - beskrajno razumijevanje. Teško je objasniti, ali, kada je čovjek u prisustvu sveca, siguran je u potpunosti da cijelo njegovo biće leži pred njime golo i otvoreno i da njegov pogled doseže do njegove srži. Naravno, sve ovo možda ne bi bilo tako ugodno i prijatno za većinu ljudi da se to ne događa pred očima Maharshija. Pred njim ne postoji nijedna tajna, niti se čovjek ni najmanje boji kritike. On je poput najvišeg suda naše savjesti, Otac-ispovijednik čije "samo prisustvo nas pročišćava od svakog grijeha", kao što je to rekao njegov prijatelj prije oko četrdeset godina, Hindu svetac i

vidovnjak, Seshadri Swami. Treća dobro poznata fotografija predstavlja Učiteljevo lice u oreolu sijede kose i brade, sa blagim osmijehom neopisive nježnosti. Maharshijeva misija na ovoj zemlji bliži se svom kraju. Usmena učenja su prenijeta, napisana i objavljena od strane učenika i njegovih vjernih prijatelja. Grupa "posvećenih" ostaje da širi riječi mudrosti dalje, za one koji su u stanju da ih čuju i prihvate. Sada samo preostaje križ posljednjeg mučeništva čija veličina i smisao su nama nepoznati i neobjašnjivi. Nisam imao prilike da budem svjedok njegovog postojanja na fizičkom planu. Rečeno mi je da je veličina Maharshijeve fizičke patnje bila užasna za ljude oko njega. Vjerujem da sveznajuće Proviđenje najbolje zna koje su granice naše snage i izdržljivosti u bilo kojem dobu života. Ova Mudračeva treća slika, koju sam pomno posmatrao svakoga dana sve vrijeme mog boravka u ashramu, ostala je zauvijek urezana u moje srce, ne samo u svojoj vanjskoj pojavi, već beskrajno više. Pred sam kraj, aprila 1950., Učitelj je rekao ljudima oko sebe: "Kažu da umirem, a ja ću ostati tu, više živ no ikad". Uistinu je Duh Maharshija ostao sa nama.

Maharshijeve fotografije su danas poznate u cijelom svijetu. Ali, koliko ljudi poznaje svjetlo koje je on donio iz carstva apsolutnog blaženstva, iz zemlje najvišeg duha, i koliko ih zna za trnovite staze, tako

uske i teške za većinu nas? Zašto smo tako slijepi? Zašto nismo u stanju da vidimo taj mir i blaženstvo, mudrost i ljubav, izražene tako jasno čak i u fizičkim crtama onoga koji zauvijek počiva u toj zemlji? Koliko li je blistavija ta svjetlost tamo, gdje nije prekrivena materijom, tamo gdje sija nikad-zalazeće sunce, o čijim blistavim zracima svako biće sanja u najdubljoj unutrašnjosti svog srca.

XVII POGLAVLJE

Još jedna operacija

Već nekoliko dana ashramom kruže glasine da će uskoro doći do još jedne operacije da bi se odsjekao maligni tumor, čiji je rast postao tako užasavajući, da je oslabio cijelo tijelo Mudraca. Prošle noći je došlo nekoliko kirurga iz Madrasa sa torbama punim instrumenata. Oni su asistirali na večernjoj meditaciji i izmijenili par riječi sa svecem prije odlaska iz sale hrama. Jutros Maharshi nije bio na svom uobičajnom mjestu, a osoblje ashrama nam je saopćilo da će operacija biti izvršena oko podne. Svi zapadnjaci su bili u pripravnosti, i mnogo ljudi se kretalo oko hrama, hodajući tamo-ovamo u blizini dispanzera gdje je operacija bila u toku. Navečer nam je rečeno da je operacija završena, ali da je Maharshi veoma slab i da ne bi bio u stanju da napusti dispanzer. Kasnije je sjedio u fotelji na verandi ove bijele zgrade, okružen kirurzima i osobljem ashrama, dok

se na obližnjem prostoru formirao dugačak red zabrinutih ljudi koji su željeli da vide Učitelja. Jedan po jedan bi prilazili, peli se u tišini par koraka, pozdravljali ga i odmah silazili sa druge strane. Ja nisam bio tamo. Otišao sam u hram, sjeo na svoje staro mjesto i utonuo u meditaciju, bez misli, bez mentalnih obličja, u miru one tišine koja je rječitija od riječi. Kako je čudesan mir takve tišine! On je van svih granica vremena i ljudskog sjećanja. On se ne može odmah opisati riječima, jer se odupiremo da ovu tišinu dotaknemo mislima. On nam, bar za neko vrijeme, ne dopušta da koristimo riječi.

Ove stranice su, dakle, bile pisane nakon nekog vremena, obično za vrijeme "slobodnih" sati poslije ručka, kad bi svatko otišao da počine i kada bi cijeli život ashrama izgledao kao zaustavljen i kada nikoga nije bilo u sali hrama. Ljudi su obično spavali od podne do tri poslije podne, ali ne i ja, jer sam imao mnogo pisama: stizali su pisma iz svih dijelova svijeta na mnogim jezicima od ljudi različite naravi, temperamenta i nivoa mentalnog razvitka. Vrućina obeshrabruje svaki fizički pokret, no nadfizičke funkcije ostaju nezavisne i um radi normalno. Kada završim sa svojim dnevnim dopisivanjem, uzimam svoj dnevnik, ili nekoliko listova mojih Sjećanja iz Indije, koje pokušavam napisati u obliku razumljivom za laika. Ne volim ih naročito i napisao sam ih

bez entuzijazma. Neki će u njima vidjeti gotovo trivijalan način opisivanja, drugi će ih smatrati pretjeranim i pristranim. Sve se to ne može izbjeći. Nekoliko dana nakon operacije, Maharshi se pojavljuje u sali hrama; isprva samo na nekoliko sati, zatim nešto duže, i konačno, ponovno se uspostavlja uobičajena rutina. Učenici, obožavatelji, kao i poštovaoci dolaze odasvud, vjerovatno da kažu zbogom Učitelju i dobiju njegov posljednji darshan. Među njima su Indijci i zapadnjaci iz mnogih zemalja. Mahom su to stariji ljudi, koji dolaze na kratak boravak ili možda na par dana.

Među njima ima ozbiljnih kao i ponešto grotesknih figura. Jedan od starih Maharshijevih učenika, čuveni yogi Ramiah, ostao je gotovo dva mjeseca u ashramu. Svakog jutra i večeri on je sjedio doslovno kraj stopala Učitelja. Šutljiv i tih, uvijen u svoju bijelu odjeću, ostajao je u tišini, nepokretan.

Nakon operacije, Maharshi je još uvijek mršav, ali je vidljiv mali napredak. Među ljudima okolo, šire se optimističke glasine. Neki očekuju čudo, dok se drugi nadaju boljim rezultatima novog načina liječenja. Ja ne pokušavam da promišljam o budućnosti. Usredsređen sam na sadašnjost, ostavljajući eventualnu žalost za vrijeme kada Učitelj više neće biti sa mnom - naravno, u fizičkom smislu. No, znam da ga vidim u njegovom fizičkom tijelu po posljednji put.

XVIII POGLAVLJE

Posjeta pećinama

Koristim dio vremena kada je Maharshi odsutan iz sale hrama da posjetim obližnja sveta mjesta. Prvo sam obišao sveti brijeg, Arunachalu, koji se podiže visoko iznad ashrama, kao da svojim oštrim vrhom pokazuje na nebesa. Odlazim u sve pećine u kojima je Mudrac boravio u svojoj mladosti. Jedna od najpoznatijih zove se pećina "Virupaksha". Tu je mladi Swami Ramana proveo mnogo godina u meditaciji i asketskoj disciplini. Kažu da je, u drevna vremena jedan veliki yogi sahranjen ovdje. Lako sam našao malu stazu na obronku Arunachale, koja vodi do ove pećine. Tamo sam vidio veliku stijenu što strši, a ispod nje malu verandu sa betonskim podom, gvozdenu rešetku svuda okolo, i mala vrata u pozadini. Bila su zatvorena zardalom i starom, ali još uvijek upotrebljivom bravom. Nije bilo nikakvih znakova života. Obišao sam oko pećine, ubrao nekoliko crvenih cvjetova i zatim sam tiho sjeo na veliku, toplu stijenu. Kad sam razmišljao o povratku kući, jedan mršavi, srednjovječni Hindus, sišao je sa brijega i prišao pećini. Pozdravio me je na uobičajeni hinduski način, na što sam mu ja odgovorio istim pozdravom, sa dlanovima sakupljenim u nivou grudi. On je otvorio mala gvozdена vrata i ušao pozivajući me ljubaznom gestom i osmjehom da ga slijedim.

Morao sam skoro napola da se savijem da bih prošao kroz veoma niska i uska vrata. Unutra, u središtu male u stijeni izdubljene ćelije veličine devet-sa-devet-stopa, stajao je mali oltar, u obliku kocke visok oko pet stopa, prekriven vjencima žutog poljskog cvijeća. U sredini su bili rasuti plavi cvjetovi i gorijelo je svijetlo. Na polici usječnoj u stijeni stajala je jedna zemljana posuda za vodu. Pored nje je sanjasin, moj novi prijatelj, postavio malu posudu sa hranom koju je upravo donio. Ništa drugo se nije moglo vidjeti u pećini. Sjeo sam dole na očišćeni betonski pod blizu kamenog oltara.

Moj domaćin je učinio isto. Razumjeli smo se bez potrebe za riječima. On je znao cilj moje posjete, a ja sam razumio dobro što za njega znači ovaj osamljeni, tihi pustinjački stan. Poslijepodne sam otišao u jednu drugu pećinu, smještenu nešto više na brijegu, zvanu "Skandashram". Ovo je bilo slijedeće mjesto gdje je Maharshi boravio prije nego što je sišao u sadašnji ashram gdje su sada smješteni grob njegove majke, hram i sve zgrade. Kao u Virupakshi, kamena platforma, okružena je rešetkastim zidom, a od gaja palmi i malog vrta, nekoliko stepenica urezanih u stijenu vode do velike verande i nekoliko prostorija u unutrašnjosti stijene. Bio je Hindu praznik, i nekoliko svečano odjevenih žena i dječaka stajalo je na verandi u ugodnoj sjenci palmi. Pred

mene je izašao mladi Indijac sa inteligentnim i ljubaznim izrazom. Pokazao mi je mala vrata koja vode unutra. Ova pećina je bila slična, ali je izgledala nešto "bogatija" od prethodne. Jedan istovjetan mali oltar stajao je u centru ukrašen cvijećem. Svjetlo je gorjelo, a na stolu je stajala jedna stara fotografija Maharshija u meditativnom položaju, vjerovatno načinjena prije nekih četrdeset godina. Na podu su bile prostirke sa raznobojnim prugama. Mladi asketa je stajao sklopljenih ruku, glave pognute u naklonu pred Maharshijevom slikom. Raspitivao sam se da li je ovo bila soba u kojoj je Mudrac boravio prije mnogo godina, jer je bilo još malih ćelija u ovom stjenovitom pustinjačkom stanu. Kimnuo je glavom u znak odobravanja, zatim je na trenutak izašao, vraćajući se sa poslužavnikom punim svježeg pepela i malenom posudom sa crvenim prahom koji se zove "kum-kum". Oni se uvijek koriste za vrijeme Puje (Hindu obreda bogoslužjenja). Trebalo je načiniti mali znak između obrva sa crvenim prahom, a zatim tri pruge na čelu sa svetim pepelom. Ovo prvo je bilo lako, ali sam se kod drugog kolebao, budući da nisam bio siguran koliko pruga treba da načinim, ni kako da to učinim bez rizika da napravim grešku. Swami koji je držao poslužavnik, shvatio je moju nesigurnost i odmah mi ljubaznim gestom to pokazao - tri pruge je

trebalo načiniti pomoću tri prsta. Slijedio sam njegov primjer, i nakon što sam se pokorio ovom drevnom arijskom ritualu, sjeo sam tiho u ugao verande, blizu Maharshijeve nekadašnje ćelije, i odvojio svijest od svih objekata, uklonivši sve iz njenog polja. Prvo su nestali raznobojni sariji žena koje su sjedile nasuprot mene, zatim šapat starog askete bijele brade koji je ponavljao svoje mantrе odmah do mene. Kad sam se "vratio" vanjskom svijetu, čuo sam gong u daljini koji je u ashramu pozivao na večeru. Ovdje na večernjem zraku, zvuci se jasno čuju u opsegu od nekoliko milja. Tiho sam se rastao od stanovnika Skandas-hrama i spustio se niz kamene stepenice. Tako sam ove večeri, prvi put, u ashramu sjeo večerati sa znacima Hindu sadhua nasuprot sebi, koji ukazuju na osobu posvećenu duhovnom životu. Maharshijevo mjesto bilo je prazno. Međutim, nasuprot mene je sjedila tek pristigla porodica jednog Maharaje (njegova žena i dva djeteta, sin i kćer). Lijevo je bilo mjesto yogi Ramiaha, a desno su bili stariji učenici i stanovnici ashrama. Činilo mi se da je Maharajina porodica sa zavišću gledala na moju žlicu, koju je bilo tako ugodno koristiti, naročito kad se jela tekuća hrana, jer su oni iz učtivosti morali da se povinuju općem običaju jedenja prstima koji su kod kuće, vjerovatno, već odavno napustili.

XIX POGLAVLJE

Arunachala danju

Arunachala znači "Brijeg Svjetlosti". Po prastarom običaju, na dan Shivine svetkovine zvane "Kartikai", svećenici iz velikog hrama Tiruvanamalajja pale veliki plamen u kojem gori gi (rastopljeni maslac), na samom vrhu Arunachale, na udaljenosti od oko jedne milje od ashrama. Svjetlost se vidi nekoliko milja, jer brijeg stoji osamljeno na zaravnima.

Svetkovina se slavi svake godine u studenom. Legenda kaže da se, prije mnogo tisuća godina, Shiva sam pojavio na vrhu brijega kao stup vatre, i od tada se svetkovina Kartikai uvijek slavi. To je fizička, vidljiva strana, međutim, ezoterično značenje je daleko bogatije i dublje. Maharshi je nazvao Arunachalu odrazom božanskog apsoluta koji daruje oslobođenje onima koji se iskreno za njega bore. On je također rekao da ona predstavlja naše istinsko Jastvo, suštinsku Stvarnost, duh, i konačni cilj našeg postojanja, ili Atman. Mudrac je jasno rekao kako, iako je sa materijalnog gledišta Arunachala samo brijeg, "masa kamenja i stijena" - shvaćena prema svom stvarnom značenju, ona je simbol najvišeg bića. Ja ovdje ne mogu ulaziti u detalje kompletne mitologije u vezi svetog brijega. Navešću samo, u slobodnom prevodu, neke značajne riječi Učitelja: "Otkrio sam da sama pomisao na Arunachalu, njenu mentalnu

sliku, zaustavlja kretanje principa mišljenja i pruža mir postignuća onom tko joj se okrene". Postoji na svijetu jedan čudesni napitak, namijenjen onima koji su shvatili prolaznost svjetovnih stvari i žele da odbace ovaj oblik života. Ovaj rijedak napitak ne ubija fizičkog čovjeka, već uništava njegovu lažnu, odvojenu personalnost, ukoliko je on u stanju samo da skrene svoje misli ka njemu. Znaj da to nije ništa drugo do ovaj Sveti Brijeg - Arunachala. Onaj tko se stalno pita: Tko sam ja, što je moj Izvor? Onaj tko uranja u dubine svoga bića i pronalazi korjene uma u Srcu, on sam postaje Gospod Univerzuma, O Arunachalo, Oceanu Blaženstva..." Želim da dam i slovnu verziju: "Otkrio sam Nešto Novo! Ovaj Brijeg, magnet života, zaustavlja pokret svakoga tko samo pomisli na njega, dovodi ga licem u lice sa Njim, i čini ga nepokretnim kakav je On sam da bi se hranio njegovom dušom ovako sazrelom. Kakvo je On to čudo! O, Duše čuvajte Ga se, i živite! Takav uništavatelj života je ova veličanstvena Arunachala što sija unutar Srca! Koliko ih je, što su kao ja slomljeni, jer su smatrali da je ovaj Brijeg sam Najviši? O, Ljudi! Gnušajući se ovog života velike bijede, tražite sredstvo da odbacite tijelo. Postoji na zemlji rijetka droga koja će, ne ubijajući čovjeka uistinu, uništiti svakog tko samo pomisli na nju. Znaj da to nije nitko drugi do ova Arunachala". (Iz

Maharshijeve Himne koju je preveo jedan član ashrama). Ove mudračeve mistične riječi imaju duboko značenje, i daju, također, praktične smjernice, ali samo onima koji svjesno streme ka Oslobođenju. Za njih je veo od riječi skinut, i samo tada oni mogu vidjeti mističnu svjetlost Arunachale kako blista u njihovom srcu. Počinjem da shvaćam značenje riječi: "Arunachala zaustavlja sve pokrete uma". Teško je to objasniti, osim onom tko je to iskusio, no činjenica je da i sama slika čudnog oblika Brijega Sjetlosti, viđena okom uma, ili samo sjećanje na Arunachalu kada je čovjek daleko od nje, pomaže u koncentraciji, što nije samo početak, već i sam uslov našeg napretka prema Cilju. Danas, iskoristivši Maharshijevo odsustvo iz sale, odlučio sam da istražim fizičku stranu brijega. To znači uspon na njegov vrh. Vrijeme je pogodno, jer je nebo oblačno i nema uobičajene žege. Jak i prilično svjež vjetar također mi pomaže u mom poduhvatu, koji nije nimalo lak, jer ne poznajem put, a padine su strme i divlje. Teško se razaznaje put. Uz to, predmeti koji se pojavljuju u daljini drugačiji su kad im čovjek pride izbliza. Mjesta koja, sa zaravni, izgledaju sasvim laka za uspinjanje, zapravo su nepristupačna kad im se pride. To je bila najveća poteškoća moga poduhvata. Gledajući odozdo na brijeg i prateći manje-više pravu liniju, krenuo sam putem uz

obronke iznad grada Tiruvanamalaija i ashrama. Uglavnom sam se penjao, gotovo sve vrijeme, u prosjeku, pri kutu od 45 stupnjeva. Morao sam skakati sa jedne stijene na drugu, izbjegavajući visoki gusti korov koji obilno raste među stijenama, jer je u njemu moglo biti sakrivenih zmija i škorpija, što nije neobično u ovim krajevima. Uskoro su grad, veliki hram sa svojim kulama, i zgrade ashrama postale igračke, a kozari koji su me gledali sa nižih obronaka, izgledali su kao mravi. Primjetio sam da bi silazak mogao biti još teži, jer su stijene, izglačane kišom i vjetrom tokom stoljeća, zaobljene i labavo usađene u tlo. Često se pomiču i kotrljaju niz strane brijega. Nakon sat i po penjanja stigao sam do stijene, za koju se činilo, gledajući odozdo, da je na oko pola puta; no, sada, gledajući na vrh, vidio sam da je razdaljina koju sam trebao prevaliti bila dvostruko veća od one koju sam ostavio iza sebe. Štoviše, stijena je bila tako strma da nije postojala mogućnost da se preko nje uspenjem samo pomoću lakog bambusnog štapa koji sam nosio. Ona je ležala neposredno na putu kojeg sam odabrao i preprečavala ga, i izgledalo je nemoguće zaobići je. Vidio sam da naoko lake doline koje su vodile do stjenovitog vrha nisu ni blizu, niti su lake za uspon. Konačno sam shvatio da nisam na pogodnom putu, i sjetio sam se riječi ljekarnika u Tiruvanamalaiju, koji

je rekao da je najbolji put onaj naspram Shivinog hrama, nešto sjevernije. No, sada je bilo previše kasno da ga nađem. Jedino što je preostalo, ukoliko bih želio da nastavim naprijed i ne prekinem svoj poduhvat dana, bilo je da slijedim jednu gotovo nevidljivu stazicu kroz grmlje i bilje s lijeve strane stijene. Mogao je to biti duži put, ali nije bilo izbora. Prestao sam da gledam gdje da stanem, jer je to oduzimalo previše vremena. Mislio sam: ako kobra treba da me ujede, nikakva pažnja mi neće pomoći da to spriječim. Jednostavno sam usredsredio pažnju na Arunachalu i nakon jednog sata dosegao sam vrh. Sjedeći na stijeni blizu mjesta na kome se pali čuvena Vatra bilo je lako poznati ga po crnim masnim mrljama od zapaljenog gija - sjetio sam se Maharshijevog savjeta kako treba da gledamo na materijalnu stranu života, ne dozvoljavajući da ona ometa naše neprekidno traganje za svjetlošću.

"Uzdignite glavu visoko. Nemojte gledati dole na komešanje olujnog mora prolaznog života. Inače će vas ono progutati u svoje blatne valove. Uprite pogled u visine sve dok ne ugledate Blistavu Stvarnost". Doslovan prevod je: "Stremi visoko, stremi najvišem, tako ćeš ostvariti i sve one niže ciljeve. Ono što čini da toneš, je gledanje dole, u olujno more različitosti. Gledaj gore, iznad njih, i spoznaj Jednu Uzvišenu Stvarnost - i bit ćeš spašen".

Iz Maharshijevih kazivanja meditirao sam o činjenici da čovječanstvo traži sreću i svjetlost, nova učenja i nove Učitelje. A koliko mu veličanstvenih istina stoji na raspolaganju u svim religijama svijeta, i u kazivanjima mistika i Učitelja, da čitav jedan život ne bi bio dovoljan da ih se sve sazna. A u stvarnosti, jedna jedina maksima, ukoliko se primjenjuje, dovoljna je da nas odvede na pravi put.

XX POGLAVLJE

"Tok Ja"

Pored Maharshija samog, ovo je najmističnija pojava. Teško je to opisati jednostavnim jezikom. Ukoliko prihvatimo činjenicu da u Prirodi ne postoji gubitak energije, onda možemo da shvatimo da duhovne snage sakupljene meditacijama i samadhijem Učitelja moraju da stvore rezervoar duhovne energije. Bliski Maharshijevi učenici, znali su za to prije nekih trideset godina. Oni su to zvali "Tok Ja". Oni su toj nad-fizičkoj sili pripisivali različite fenomene koji su se odigrali u ashramu, spontana izlječenja bolesti, duhovna prosvjetljenja i iznenadne promjene njihovih životnih puteva. Maharshi sam je rijetko govorio o ovim pojavama koje su spominjali njegovi obožavatelji. Činilo se da on sve ovo ignorira. U području je prirodnog zakona činjenica da moćan duhovni magnetizam, kao ovaj koga stvara Veliki Rishi, ne može, a da ne proizvede efekte na našu

svijest kad je ona usklađena sa njegovim moćnim zračenjem. Jednog dana, ja sam tražio neku drugu metodu - pored vichare - da olakšam usklađivanje sa svojim istinskim Jastvom. U to vrijeme su mi otpor uma i emocije prepriječili put do tišine. Onda mi je palo na pamet: "Zašto ne bih pokušao da se povežem sa Tokom?" Ali, kako? Usredsređujući svu svoju pažnju na taj problem, počeo sam intuitivno kao mantru da ponavljam riječi: "Tok Ja, Tok Ja", ne znajući šta me navodi na to. U tom trenutku, struja snage ušla je u moje biće, ispunjavajući silnu želju čije sam ispunjenje tražio. Sada se sve izmijenilo.

Otpor uma je bio zbrisan. Fizički svijet se izgubio sa ekrana moga vida kao prekinut film. Onda je nastupilo stanje svijesti koje sam opisao u ostalim poglavljima. Kasnije sam shvatio da nije bilo neophodno da se mistični tok koristi samo u gornje svrhe, i da njegovo korišćenje za manje stvari može također da bude korisno. Svako uznemirenje uma se može njime odagnati. Međutim, intuicija me upozorava da ne koristim taj rezervoar snage suviše često i bez kriterija. Koji su uslovi potrebni da bi se netko doveo u vezu sa "Tokom Ja"? Znanje o postojanju toka; vjera u njegovu djelotvornost kao jednog dijela aktivnosti Učitelja, i želja da se nešto vrijedno ispuni. Nikad nisam pitao mog Učitelja o tome. Izgledalo je suviše sporedno govoriti o tome, jer je Učiteljevo

djelo uvijek izvedeno na višem nivou. Međutim, ono rasvjetljava načine na koje su oni, što su išli ispred nas, vršili svoj zadatak. "Tok Ja" postoji. On sačinjava velik izvor sile sa kojim se možemo povezati kako bi postigli vrijedne ciljeve. To je blagoslovljeno naslijeđe koje nam je ostavio veliki prijatelj čovječanstva.

XXI POGLAVLJE

Grob muslimanskog sveca

Jednoga dana, jedan od mojih prijatelja me je pozvao da učestvujem u bogoslužjenju u džamiji Tiruvanama-laija. Pošao sam i ispričali su mi priču o sjeverno-indijskom muhamedanskom svecu, koga su ovdje obično zvali "Haji". Nekoliko dana pred svoju smrt, on je rekao svojim učenicima: "Kad napustim svoj fizički oblik, moj Duh će ostati uz vas. Neka svatko, bez obzira na vjeroispovijed i društveni status, dođe na moj grob kad god mu bude potrebna pomoć. Neka izrazi svoju potrebu ili želju, što jasnije može, kao da gleda u moje sadašnje vidljivo obličje. Ja ću sigurno čuti njegovu molbu i prenijeću je Najvišem, koji će je ispuniti radi Njegovog sluge". Pričali su mi o mnoštvu slučajeva kada je ovakva pomoć bila podarena, bez obzira na vjeroispovijed, muslimanima, hindusima, i kršćanima podjednako. Nekoliko dana nakon posjete pećinama, jedne divne večeri, krenuo sam da vidim grob ovog Hajija. Nalazio se u skro-

mnoj slamnatoj kolibi. Unutra je bio stari čuvar džamije koji je živio blizu i obezbjeđivao mirišljave štapiće koji su danju i noću gorjeli na grobu. Grob je bio veoma jednostavan, duguljastog oblika, dvije male svjetiljke gorjele su na ogradi jednu i po jardu duboke verande koja je okruživala kolibu sa zemljanim podom. Sa jedne strane su se mogli vidjeti bijeli zidovi džamije, a sa druge žegom spaljena polja u ravnici. Mir i tišina su vladali u ovom skromnom svetilištu. Sunce je upravo zalazilo što je dobro vrijeme za meditaciju, a kako je i mjesto bilo vrlo pogodno, ušao sam u meditaciju istog trenutka, što je najbolji dokaz za to. Psihička atmosfera Indije, veoma se razlikuje od većine drugih zemalja. Može se reći, da kontemplativno raspoloženje vlada u samom zraku. To je lako shvatiti ukoliko priznamo da se energija ne gubi u prirodi. Milioni ljudskih bića, često obdarenih natprirodnim duhovnim snagama, sa moćnim uticajem zračenja, od prije pamtivjeka su u atmosferu Indije slali struje energije stvorene njihovim meditacijama. Također, kako su misli mnogih stanovnika usmjerene na nadfizičke ciljeve, sve to stvara jedan naročiti magnetizam, naročito na tzv. "svetim" mjestima, kao što su ashram i njegova okolina. Na mene je grob muhamedanskog sveca djelovao kao jedno od tih magnetskih polja. Za par trenutaka, nakon što sam isključio vidljivi svijet iz

svoje svijesti, postao sam svjestan Hajijeovog prisustva. Ono je nalikovalo na prisustvo drage i izuzetno ljubazne osobe, koja me pita koje su moje želje i potrebe, i tjera me da ih iskažem iskreno bez i najmanje stida ili suzdržanosti. No, ovom prilikom, nisam imao nikakvu molbu, osim jedne misli koja mi je bila uvijek na umu, čak i u Maharshijeovom prisustvu. Teško je objasniti što je to bilo, ali za one što poznaju indijsku filozofsku terminologiju, izraz, želja da se uđe u "Tok Dhjane", bio bi najbolji. Te noći me je ovaj "tok" odnio dalje nego što sam očekivao.

***

Tokom sljedećih tjedana vraćao sam nekoliko puta do ovog tihog svetišta, jer sam trebao da riješim neke zamršene i teške probleme. Jedan od njih je izgledao potpuno bezuspješan, jer je njegovo rješenje, sa fizičkog gledišta bilo nemoguće. No ipak, tri dana poslije moje posljednje posjete i molbe za pomoć upućene Hajiju, došlo je sretno i neočekivano rješenje, samo od sebe, bez intervencije s moje strane. Oni moji čitaoci koji žive na površini događanja, možda će na ovu priču reagirati na način koji im odgovara, ali ne i oni mudri, i reći će bez razmišljanja: "Ah, to je bio puki slučaj". Jednom sam zamolio jednu osobu koja vjeruje u slučajnosti da bude tako ljubazna da mi objasni što za nju točno znači ta riječ i koje događaje ona obuhvaća. Naišao sam na puku

neodređenost, jer niti je ona, niti bilo tko drugi bio voljan da mi da logičan odgovor, iako su svi tvrdili da znaju veoma dobro što ta riječ znači, ili nešto poput "to je toliko jasno, da bi to svatko trebao da zna". Sve do sada, nisam čuo neko pravo objašnjenje.

XXII POGLAVLJE

U Sri Aurobindovom ashramu

Jednog dana me je jedan prijatelj obavjestio da će za nekoliko tjedana biti darshan (prijem) Učitelja Sri Aurobinda Gosha. On se održava dvaput godišnje u Pondicheriju. Već sam nešto znao o njegovim učenjima, objašnjenim u raznim knjigama koje su na Zapadu imale uspjeha. Prije mnogo godina, u Parizu, kupio sam jednu koja se zvala Izabrane misli i aforizmi Sri Aurobinda. Svidjela mi se, u to vrijeme, zbog svojih smjelih i jasnih koncepcija, a bila je zasnovana na dubokoj mudrosti. Ova okultna škola u Pondicheriju ima za cilj duhovno i kulturno sjedinjenje Istoka i Zapada, i pripremanje grupe duhovno prosvjetljenih vođa sposobnih da vode buduće generacije čovječanstva. Kao rezultat toga, laici često nazivaju Aurobindov ashram magijskom školom. Da bi netko bio primljen na darshan, mora nabaviti specijalno pismeno dopuštenje. Rekli su mi da ga nije lako dobiti, pogotovu ako netko nema utjecaja na osoblje ashrama. Međutim, dobio sam ga bez ikakvih poteškoća, i 14. kolovoza, ušao sam u

vlak za Pondicheri. Putovanje je trajalo duže no što je trebalo, zbog carinskih formalnosti na ulazu u koloniju, koje su iziskivale dva ili tri sata. Na izlasku iz stanice, vidio sam da je cijeli grad ukrašen francuskim i indijskim zastavama. Bila je to druga godišnjica Nezavisnosti Indijske Republike. Francuski guverner koji je bio politički mudar i koji nije želio da uvrijedi indijsko stanovništvo, dao je da se postave zastave obiju zemalja na zgrade vladine uprave, a javnost ga je uredno pratila, te je mali grad izgledao veoma svečano. Mogle su se vidjeti brojne patrole crnih francuskih vojnika na biciklima, vjerovatno Senegalaca iz Afrike. Jedan od domaćih narednika, uputio me je prema ashramu na sasvim razumljivom francuskom. Odjeljenja ashrama su smještena u različite zgrade, a njegova organizacija teče glatko i uspješno, tako da dugi redovi za obrok i karte za smještaj prolaze brzo. Darshan je trebao da se održi od tri poslije podne. Ja sam u podne sjeo u jednu od velikih prostorija vile gdje se služila hrana za posjetioce. Ručak koji se sastojao od dobro skuhane vegetarijanske hrane, služen je po principu samoposluživanja, a za one koji su željeli, bilo je kruha i kiselog mlijeka. Mješavina indijskih i evropskih običaja se čini prilično neskladnom, jer su se gosti služili noževima i viljuškama, a sjedili na čistim prostirkama ispred minijaturnih stolova. Među

gostima je bilo mnogo zapadnjaka, od kojih su neki stanovali u ashramu. Obližnje ulice su bile krcate najnovijim modelima automobila, a kako je bilo veoma toplo, tisuću posjetilaca je ubrzo ispraznilo male prodavnice osvježavajućih napitaka. Nisam bio jedini koji je svoju žeđ morao da utoli mlakom vodom. Nakon razgledanja male luke, sa svojim brodovima usidrenim uz drvene nasipe, otišao sam na popodnevni odmor ispod drveća, no, blizina oceana nije mogla da ublaži temperaturu. U tri poslijepodne, kada su otvorena vrata ashrama, činilo se da se red od približno dvije tisuće ljudi, u koloni po četvoro, otegao u beskraj. Tu se sjatila cijela Indija kao i mnogi predstavnici drugih zemalja.

Poslije dugog čekanja, konačno sam stigao do Učiteljevog sjedišta gdje je red ulazio u salu kroz aleje i hodnike. Na zidovima su visile slike Sri Aurobinda i njegovog suradnika i sudruga – francuske dame, nekadašnje glumice, koja je bila veoma lijepa u mlađim danima. Ona je sada poznata kao "Majka" i upravlja ashramom sa velikom energijom i ushićenjem. Učitelj Aurobindo, ne bavi se poslovima, već vodi isključivo kontemplativan život. Isto tako, Majka uspijeva da se brine o blizu dvije stotine učenika, čini se, bez ikakvog velikog napora. Prilikom stupanja u ashram, učenici, predaju ashramu svu svoju svojinu, a potom u njemu dobiju sve ono

što im je potrebno. Kako su njihove materijalne brige odstranjene, svaki član ove čudne zajednice se povinuje narednjima Majke. Kako svatko ima svoj posao, ashram se praktično sam izdržava, kao konvent ili samostan. Postoji striktan raspored rada, predavanja i meditacija. Koračajući u redu polako, primjećujem zapise po zidovima koji nam govore da je najbolji stav meditacija i šutnja. Uzgred, kaže se da je Majka vidovita i da je nekoliko kritizerskih nastrojenih posjetilaca ponekad odstranjivano i nije im dozvoljeno da vide Učitelja. Kako smo prolazili kroz sobu, vidjeli smo Sri Aurobinda i Majku koji su sjedili u širokim vratima; slijeva i zdesna, bile su velike kutije za cvijeće i darove. Konačno sam mogao da vidim čudan par. Red se kretao polako, tako da sam imao vremena da ga posmatram. Sjedili su u dubokoj koncentraciji bez ijednog pokreta.

Sri Aurobindo je bio dobro građen čovjek sijede kose, lica više evropskog no indijskog. Visoko čelo ukazivalo je na veliku inteligenciju, dok su prodorne oči gledale u prostor. Obuzeo me je osjećaj da oko tog para vibriraju snažne mentalne sile. Lice Majke bilo je dijelom pokriveno velom pričvršćenim za njen sari. Nisam mogao da joj vidim oči. Ista intenzivna koncentracija bila je izražena u cijeloj njenoj figuri. Izgledala je starija od samog Učitelja, koji je tada imao oko 74 godine, kako sam saznao od jednog

stanovnika ashrama. Kako sam bio samo na desetak stopa od njih, imao sam u grlu i vratu čudan osjećaj, kao da su bili kruti i paralizirani. Izvjesno, u tom trenutku nisam mogao da kažem ni riječ, niti da učinim bilo koji pokret osim da hodam u redu.

Međutim, moj um je radio jasno kao i obično, jer sam razmišljao o astralnom zaštitnom krugu kojim se neki okultisti zaštićuju. Ja nisam prijemčiv za takozvanu hipnotičku sugestiju i nikad nisam bio hipnotiziran. Nije bilo zamućenja svijesti, ali se činilo kao da je moje fizičko tijelo vezano nekom nevidljivom silom. Ovaj čudan osjećaj je trajao dok se nisam udaljio još desetak ili više koraka od tog para. Onda se sve vratilo u normalno stanje, i mogao sam ponovo da govorim da sam to želio, jer je vladala potpuna tišina sve vrijeme dok je red prolazio kraj Učitelja i Majke. To je bilo sve što sam osjetio u prisustvu Sri Aurobinda. Nije bilo ni traga onoj uzvišenoj duhovnoj atmosferi koja se osjećala u prisustvu Sri Maharshija, ili onom čudesnom unutrašnjem kontaktu i živom nadahnuću koje je zračio Rishi. Nije mi namjera da vršim usporedbe, jer sam govorio sa nekim učenicima koji su na svog Učitelja Aurobinda gledali sa velikim poštovanjem i ljubavlju i ja ne sumnjam u blagotvoran utjecaj koga su osjećali kraj njegovih stopala. No, svaki tip čovjeka traži Učitelja za sebe, a ovaj nije bio moj. To je sve što mogu reći.

Kasnije sam posjetio dobro snabdjevenu knjižaru ashrama, i njegovu biblioteku, i bio ponešto začuđen što sam našao, pored dobro poznatih djela samog Učitelja, i knjige mnogih ranijih prijatelja koje sam znao u prošlosti. Bila su to popularna djela o Zapadnom i Istočnom okultizmu i filozofiji i o razviku skrivenih snaga u čovjeku. Većinom su bila na francuskom i engleskom; bilo je i udžbenika o koncentraciji i meditaciji, pa čak i o hipnozi. No, sada su sve ove očaravajuće stvari za mene izgubile svu svoju draž. Shvatio sam da me više ne interesiraju stvari koje nisu u vezi sa mojim Putem. Čini se da je saznanje o Direktnom Putu koji je prikazao Učitelj podsvjesno isključilo sve ostalo. To znači da su želje uma, koji je uvijek kadar da u svemu istražuje, počele da iščezavaju. Vasane su u izvjesnoj mjeri izgubile su svoju moć nadamnom. Sada sam shvatio odakle je došao ovaj duhovni mir koga sam toliko godina tražio. Usporedba moje prošlosti i sadašnjosti bilo je posljednje te vrste i bilo je, možda jedina korist koju sam stekao svojom posjetom Pondicheriju. Navečer sam učestvovao u meditaciji i bogoslužjenju koje se vršilo u velikoj sali ashrama. Sve se odvijalo glatko i skladno i bilo je bogato dubokim simboličkim značenjem. Grupe učenika u bijelim odorama i posjetioci ispunili su prostranu sobu. Pojavio se nakratko Učitelj sa Majkom. Njegovo lice sa puno

dostojanstva i moćne koncentracije, bilo je svečano i puno nadahnuća. No, usprkos svemu ovome, moje stvarno biće bilo je odsutno stotinama milja ka Zapadu, u hramu građenom od sivog indijskog granita - jer je tamo, iza tananih pramenova dima ljubičastog insensa, između nekoliko učenika i obožavatelja, sjedio Onaj, čiji zemaljski dani su se bližili kraju, komu mi je milostivo Proviđenje pokazalo put u ovom sudbonosnom periodu mog života. Onaj koji pali i izljeva oko sebe nevidljivu mističnu svjetlost, oživljavajući u nama sjećanje na tu istu svjetlost sakrivenu u dubini našeg vlastitog srca. Ova svjetlost je iznad svih učenja i teorija o umu. Mi koji sjedimo ispred Mudraca Arunachale izvlačimo iz nje pomoć za svaku našu potrebu. Iz ove svjetlosti se izvlači svako saznanje što se može iskazati jezikom uma. Ova svjetlost je izvor svake inicijacije, i bez nje se nijedan spis ne može ispravno shvatiti, i nikakav istinski Mir, bez nje se ne može postići. Jer ona je Centar, i iz nje izlaze svi zraci koji probijaju tamu materijalnog svijeta. Nije se činilo da postoji bilo kakvo nezdravo raspoloženje prema "ashramu u džungli", kako se Maharshijevo obitavalište ponekad nazivalo, tu među učenicima Sri Aurobinda. Štoviše, mnogi učenici iz Pondicherija posjetili su Tiruvanamalai i sjedili kraj stopala Velikog Rishija i razgovarali sa njim. Ove činjenice, zapisane su u dijalozima

koje su neki stanovnici ashrama zapisali u svoje dnevnik, dok su dva učenika Sri Aurobinda dala nekoliko vrijednih članaka kao svoj doprinos knjizi Suvenir sa Zlatnog jubileja, koju je objavio ashram Sri Maharshija povodom navršavanja njegovih pedeset godina provedenih u podnožju Arunachale. Konačno, Maharshi se vratio u salu hrama i mogla se nastaviti meditacija u njegovom prisustvu.

XXIII POGLAVLJE

Darshan se nastavlja

U toku je jutarnja meditacija sala hrama je puna. Vidim mnogo novih lica, ne samo iz Indije, već i iz drugih zemalja. U ovoj naročitoj atmosferi u Indiji, lako je razumijeti osjećanja onih koji se okupljaju oko umirućeg sveca. Gotovo se usuđujem reći kako ne bi bilo teško "vidjeti" misli svakog pojedinog čovjeka u sali. No, u ovom svetom obitavalištu nema mjesta za takvu vrstu radoznalosti odnosno opita. To bi bilo svetogrđe. Jedna je stvar jasna: mi se opraštamo od Maharshija, svako na svoj način. Forma nije bitna. Svi smo sjedinjeni kraj Učiteljevih stopala u dubokoj odanosti i - u Tišini. Blizu mene, vidim starijeg gospodina iz Evrope, odjevenog samo u košulju i teget plave kratke hlače, sa brojanicom oko vrata. Vjerovatno je proveo dosta vremena u Indiji, jer je njegova koža ravnomjerno potamnjela. Kratka sijeda kosa i brkovi krase njegovo mršavo i pomalo

tužno lice. Posmatra Učitelja bez ikakve kretnje kao da pokušava da ureže Maharshijev lik zauvijek u svoj um. Čini se da je svjestan da mu je ovo posljednja prilika za kontemplaciju lica Gurua. Otišao je poslije dva dana i od tada ga nisam vidio. Tokom naših redovnih obroka, sjedio bi u najudaljenijem uglu sale, imao je svoju žlicu, vilicu i tanjure, uzimao je samo poneka jela, i posebno mu je služeno mlijeko, kao i meni. Yogi Ramiah, nepokretan u kontemplaciji, sa licem kao isklesanim od granita, sjedi kraj Maharshijevih stopala, okružen brahmanima koji pripadaju osoblju ashrama. Jedna starija dama, upravo nasuprot mene, neprestano gleda u Maharshija sa izrazom beskrajnog obožavanja, ali i očaja i neke vrste unutrašnjeg protivljenja, kao da nije u stanju da prihvati izvjesnost da ga više neće moći vidjeti u njegovom zemaljskom obličju.

A Maharshi? Poslije ove nove operacije, mršaviji je no ikad ranije; čini se da mu je lik providan, njegovo lice je bljeđe, kao da u njemu više nema ničega zemaljskog. Statua, inkarnirana apstrakcija, ukoliko ovaj izraz može saopćiti neko značenje. Ne, to je duh, koji se, iz sfere materijalnog, vraća u svoje carstvo, i samo je na veoma tanan i suptilan način vezan sa onim što mi vidimo kao fizičko tijelo sveca. Njegov mir prožima sve oko nas. Nema više neriješenih problema, neispunjenih želja, nema kretanja u

mojoj svijesnosti. Sada je jasno da nema potrebe za razmišljanjem, kao što se činilo ranije - jer mišljenje je nešto nepotrebno, besmisleno. Što je to što me sad zanima? Što se događa sa mnom? Gdje je sada taj čovjek, koji je imao ime, i mnogo misli? Sada sve to izgleda tako daleko od - "Mene". O, kada bih samo mogao da se držim ovog stanja, po svaku cijenu, i ne vratim se u svijet sjena i iluzija! Kada bih samo mogao da ostanem u ovoj tišini gdje ne postoji "ja" i "ti", nema vremena, i nema prostora! Svjetlost je sada potekla u takvom obilju da je sve Njome preplavljeno. Otvorene oči ne vide ništa osim svjetlosti. Ja znam da ovo obličje, sada meni tako strano, izgleda da više nikad neće disati. Da li bi njegov dah poremetio mir vječnosti? Ne znam. U ovoj svjetlosti iščezavaju granice "prošlosti" i "budućnosti", sad su i jedna i druga kao otvorena polja. Ne, to nije istina, jer trenutno strahopoštovanje pred otvaranjem vratnica sada ustupa mjesto radosti koja dolazi od svjesnosti da vrijeme više ne postoji. Kao bljesak munje, u moje sjećanje dolaze riječi iz Otkrovenja Sv. Ivana: "... da vremena neće više biti". Da, sada razumijem da je stvarni život nezavisan od vremena, i da, ukoliko još uvijek živimo u vremenu, to nije stvarni život. Uskrsnuće, ta nedokučiva misterija, postaje spoznatom istinom, tu, u ovoj nevidljivoj svjetlosti. Sve je sređeno, sjedinjeno, sve je uskla-

đeno u potpunoj harmoniji. Jedino riječi ne uspijevaju da izraze što čovjek vidi. Samo puki djelići ostaju u mozgu koji služi kao posrednik da se ovi komadići sastave i pretvore u povezane misli i riječi. No - tada više nismo "tamo".

***

Koliko dugo traje ovo novo stanje, ne znam, jer se "tamo" ono ne može mjeriti ni satima, pa čak ni sekundama. U ovom stanju o tome uopće nema pomisli, a intuitivna sigurnost da ću, čim dopustim da i jedna jedina riječ dođe u moj um, doći opet "ovdje", gdje ne želim da se vratim, pomaže mi da ostanem u ovoj kontemplaciji. No, poslije toga, nisam u stanju da se jasno prisjetim ovog stanja; vjerovatno je potpuno prekinut kontakt sa umom, tako da nije ostao nikakav most.

***

Sada sjedim pored jednog od stupova u sali i gotovo sa čuđenjem posmatram sve što je oko mene. Moja prva misao je: "Da li ću biti u mogućnosti da ponovo utonem u ovu tišinu? Da li ću zaboraviti put koji vodi u tu zemlju?" No, um još uvijek nije povratio svoju uobičajenu budnost, pa nisam uopće zabrinut za povratak u nju. Stanje ispunjeno blaženstvom i unutrašnjom tišinom i mirom još uvijek traje. Onda se, iz ljubičastog dima insensa, Maharshijevo lice pojavljuje pred mojim očima. Isti nepokretan pogled

uprt je u daleki prostor, ali sa jednom razlikom: čini se da u isto vrijeme, on gleda u moje unutrašnje biće i vidi što sam maloprije doživio. Tko drugi bi mogao da vidi, ako ne Maharshi? Ja sam, možda, na trenu-tak bio gost, u zemlji u kojoj on neprekidno obitava. Onda bljesne munja, a jaka molitva iz cijelog mog bića: "O, vodi me tamo! Daj mi da zauvijek živim u toj blagoslovljenoj zemlji. Radosno ću proći kroz vratnice smrti ako je to uslov". Vidim da on sada sasvim sigurno gleda u mene, a odgovor je već spreman u njegovim blistavim očima. Nerazuman izliv je umiren. Sada sam se pomirio sa onim što je neizbježno. Znam da sve jeste i mora da bude kako je najbolje. Sve će doći u svoje vrijeme, isto kao što je potrebno vrijeme da bi voće sazrelo, da se larva pretvori u leptira.

***

Čuje se zvuk gonga. Svi ustaju dok Maharshi, uz pomoć svojih pratilaca, ustaje i polazi prema vratima. Vrijeme je za podnevni obrok. Maharshi uvijek inzistira na savršenoj jednakosti na fizičkom planu. To se vidi po njegovoj brizi za savršeno jednako dije-ljenje hrane. Više puta sam svjedočio njegovoj osobnoj intervenciji kada mu je porcija jednog ili dva čovjeka među brojnim gostima izgledala manja nego u ostalih. Jednog jutra kada smo na našim listovima našli, pored uobičajenih rižinih kolača, nešto voća:

bananu, nekoliko komadića naranče i jabuke - Mudrac je prekinuo svoju šutnju, uobičajnu za vrijeme obroka, i rekao nekoliko riječi brahminu koji nas je služio gotovo strogim tonom. Tu sam vidio kako ogromno značenje posjeduje i najmanji mig Učitelja za sve koji su u njegovoj blizini kao stanovnici ashrama. Siroti brahman je pojurio do mog lista, preklinjao me da mu oprostim, i snebiljiv kakav je bio, uzeo ga je sa svim njegovim sadržajem i odnio da pokaže Maharshiju. Isprva nisam mogao da shvatim što to sve znači ali sam uskoro vidio da je Mudrac brojao komadiće voća na mom listu, uspoređujući ga sa svojim. Čim se uvjerio da je količina ista, ljubaznije je oslovio brahmana koji je posluživao i načinio gest u mom pravcu. Čovjek je odgovorio sa par riječi vidljivo zadovoljan što se opravdao pred najvišim sudom, a onda mi je donio natrag moj doručak. Onima koji nisu svjedočili ovoj maloj sceni, i nisu poznavali Učitelja lično, ovo može izgledati beznačajno ili gotovo naivno. No, Maharshi poznaje srce ljudi sa svim njegovim slabostima i nesavršenstvima. Zbog toga ljekovi kojima on rukuje, kada ih dobro odmjeri, nikad ne propuštaju da daju rezultate. Što može više da ohrabri i ugodi do vidjeti tako jednostavan prijateljski gest u duhovnog diva poput njega? Tek sam kasnije shvatio značenje svega toga. Usprkos uobičajenoj bezbrižnosti, izuze-

tnoj ljubaznosti i prijateljskom pristupu sveca, čovjek je u njegovom prisustvu prije snebivljiv, naročito u početku, i to može postati prepreka njegovom unutrašnjem pristupu. Naša intuicija šapuće nam o ogromnoj razlici u nivoima između nas i njega.

Međutim, Maharshi odbacuje taj neprikladan i egocentričan stav bez riječi, pokazujući vlastitim primjerom kakvo treba da bude naše ophođenje sa drugima.

XXIV POGLAVLJE

Inicijacije

Kada u prisustvu Učitelja naš um prestane da bude prepreka viđenju stvarnosti, tada dolazi zora novog intuitivnog razumijevanja svakog duhovnog učenja datog kako u dalekoj "prošlosti" tako i u naše vrijeme, od strane onih koji su sami spoznali Istinu. Primjećujem da su se pitanja i problemi koji su prije nekog vremena bili nerazumljivi ili sam ih odložio da bih ih kasnije riješio, neočekivano riješili sami od sebe. Prije svega, nestala je želja da ova učenja intelektualno "izmirim". Sada vidim koliko je prazna i jalova takva želja da je oni usporede i da se sudi o sistemima i njihovim posebnim ciljevima, datim u različito vrijeme, različitim rasama čovječanstva. To je bila moja manija prije izvjesnog vremena. Želio sam da po svaku cijenu pronađem jednu definitivnu i pogodnu sintezu, i da je se držim radi svog vlastitog zadovoljstva. Sada vidim da to nikuda ne vodi, da je

to čisto gubljenje vremena i lutanje u mraku, jer jedna takva objektivna sinteza ne može postojati. S druge strane, vidim da postoji onoliko puteva koliko je različitih svijesti manifestirano u jednom ili drugom obliku postojećeg života. Jedan prijatelj mi je jednom izrazio svoje mišljenje da postoje mnogi putevi pristupa jedinom biću, i da svaka lekcija konačno vodi Istini. Sada vidim osnovni tragični nesporazum. Što je to što mi treba da znamo? Da li je to bezbrojna različitost materijalnih oblika, ili naša individualna reakcija na njih? Takav proces sticanja znanja nikad ne nalazi zadovoljenje; jer svaki manifestirani oblik odgovara nekoj misli, svakoj misli se pridružuje jedan novi oblik, još jedan predmet za naše izučavanje i naše "znanje". Zašto ljudi ne mogu shvatiti ovu jednostavnu istinu? Nema, niti može biti, nikakve nade za sticanje objektivnog znanja o svim oblicima postojanja, i ne može biti kraja jednom takvom nastojanju. Cilj bi izmicao sve više i više, i nitko ne bi vidio kraja tome. Maharshi kaže: "Pokušati da se saznaju svi oblici koji postoje u vremenu i prostoru bilo bi isto tako besmisleno kao kad bi čovjek koji se upravo obrijao ili ošišao, promišljao u sudbini svake od ovih vlasi". One će se baciti u kantu za smeće ili će se spaliti. U oba slučaja više neće biti kontakta između njih i njihovog prvobitnog posjednika. Prošlost je, također, jedna

iluzija prolazne uobrazije; ona se nikad ne može vratiti, niti može ponoviti svoj smisao za one koji su jednom bili njeni učesnici. U ovoj činjenici otkrivamo zašto su i koliko su ljudska bića u stanju doprinijeti tolikoj gorčini i patnji u svom životu. Ona zauvijek preispituju sjećanja na prošle doživljaje, koji više ne postoje, i tako propuštaju smisao onoga što je Sada. Ona žive u prošlosti, umjesto da utonu u sadašnjost i da potpuno žive u njoj. Samo-spoznaja odnosno realizacija zaustavlja ova besciljna lutanja. Ja znam da vrijeme i prostor ne postoje za Mudraca kome sada gledam u lice, i u ovoj činjenici ja vidim radosnu nadu za sebe. Ovo je inicijacija. Ja znam sve detalje Maharshijevog života, kako su ih dali njegovi najbliži sljedbenici u svojim raznim djelima. Dok je mladi Ramana, još uvijek kod kuće sa svojim roditeljima, čitao povijest šezdeset-tri sveca Shivinog kulta, u njegovom srcu se spontano javila čvrsta riješenost da postane jedan od njih. Slično tome, kada se gleda u Maharshija, jedina želja koja ostaje u našim srcima je da postanemo isto što je on. Snaga koja se ni sa čim na svijetu ne može usporediti, prisiljava nas da svoj najviši i konačni cilj vidimo u sjedinjenju sa svjesnošću Mudraca. I, za jedan trenutak, ta vizija postaje stvarnost. Jer je tišina jedna i sveobuhvatna. Sav je život utopljen u Nju, kao i sve što je iza ovog života - nepromjenjivo i bezgranično puno blažen-

stva, bez kakvoće i, zato, bez ograničenja. Zaista su istinite riječi jednog od manje poznatih zapadnih mistika, kada kaže da su Bog i Istina tako jednostavni, i istovremeno toliko zasljepljujući da, kad bi Se On manifestirao u svom Svojem blistavom sjaju, nijedna planeta to ne bi podnjela, već bi se trenutno pretvorila u pepeo. Možda je to alegorija, međutim, ja znam da ona sadrži mističnu istinu. Ovo je inicijacija. Tu, kraj stopala Mudraca, ja sam se pomirio sa svijetom. On je prestao da bude strani div, neshvatljiv u svoj svojoj beskrajnoj složenosti. A oni koje vidim kao ljude, više ne izgledaju kao odvojena i strana bića, jer isti unutrašnji i nepromjenjivi princip koji obitava u meni, prebiva također u svoj mojoj subraći. Taj osjećaj je probuđen upotrebom Maharshijevog uputstva: "Kad sretnoš nekog, misli duboko - Bog je taj koji prebiva u ovom tijelu". Tada dolazi inicijacija zauvijek.

XXV POGLAVLJE

Muzička predstava u sali hrama

Danas sam primjetio, pokraj stupa nasuprot Maharshijevog kauča, dvije drvene kutije pokrivene obojenim indijskim tepisima. Dva čovjeka odjevena u sjevernoindijskom maniru, sjedila su kraj njih. Knjižničar ashrama, jedan stariji brahman, sa kojim sam satima vodio razgovore za vrijeme njegovih službenih sati u knjižnici, obavijestio me je da poslije-

podne treba da se održi recital religiozne muzike u prisustvu Maharshija, i da su novopridošli, dobro poznati umjetnici koji će svirati na malim harmonijumima koje su sami izradili. Sala hrama je bila puna tog poslijepodneva, što se rijetko događalo. Muzičari su, nakon uobičajenog klanjanja pred Mudracem, počeli svoj program. Jedan je vodio na većem instrumentu, dajući melodiju, a drugi ga je pratio. Bila je to čudna mješavina klasičnih motiva sa čistim istočnim interpolacijama, nešto poput pjesama koje su za vrijeme noćnih meditacija pjevali Učiteljevi učenici. Maharshi je sjedio kao i obično u nekoj vrsti duboke koncentracije na neku beskrajno daleku stvar i nije se činilo da naročito pažljivo sluša muziku. Nakon otprilike jednog sata, muzičari su završili svoj recital, još jednom se poklonili pred Maharshijem, i zatim su sjeli tiho među ostale privrženike. Veoma me je zainteresirao način na koji su oni svirali svoje harmonijume. Činilo se da prvi jedva dodiruje tipke, a njegov pratilac, kao da pomiče svoje prste iznad kutije, koja očigledno nije uopće ni imala tipke, u svakom slučaju, ja ih nisam vidio sa mjesta na kojem sam sjedio. Jednom sam čuo za električni harmonijum, koji je davao zvuke kad mu se približe prsti muzičara, dok bi tonove koji izlaze određivao način njegovog pokretanja prstiju i njihovo rastojanje od instrumenta. Da li je moguće da su ovi indijski

umjetnici koristili jedan takav instrument? Međutim, nisam primjetio nikakve kabele koji bi povezivali njihove kutije sa utičnicama u sali, preko kojih bi mogli dobiti električnu energiju. Poslije noćne meditacije, oslovio me je na vratima jedan od mladih pratilaca, koji me je izvjestio da nakon večere treba da se prikaže film. Zamolio me je da pozovem neke od Evropljana i Amerikanaca koji su bili u blizini. Oko osam sati navečer, sala je bila ispunjena aktivnostima. U jednom od kuteva namješteno je platno; u drugom je bio mali projektor; više tehničara je bilo u poslu. Moji zapadni prijatelji, došli su rano. Našao sam dobro mjesto na dasci na prozoru, za mene i moju prijateljicu iz Bombaja, gospođicu Nalini, sa kojom sam vodio mnoge razgovore za vrijeme njenog boravka u blizini ashrama. Mlada djevojka od svojih petnaest ili šesnaest godina, kćerka bogate aristokratske porodice iz Kalkute, također nam se pridružila. Primjetio sam prisustvo službene hijerarhije grada Tiruvanamalajja - upravnika policije, diva u uniformi zemljane boje, oblasnog medicinskog referenta, i nekoliko advokata i sudija mjesnih sudova. Nakon kratkotrajnih priprema, počelo je prikazivanje. Filmovi su bili u vezi Maharshijevog života, i prikazivali su ga u mnogo različitih prilika - kako se penje na sveti brijeg Arunachale, šeta se u krugu ashrama, ili učestvuje u nekoj od njegovih sveča-

nosti. Filmovi, većinom u boji, bili su sasvim dobri, jer je lik sveca bio u prirodnim i živim bojama. Prepoznao sam mnoge od ljudi koji ga okružuju, kao što je onaj isti neizbježni upravnik policije i neki od brahmana koji je pripadao osoblju ashrama. Grupa Indijskih skauta mogla se također vidjeti kako jede u Maharshijevom prisustvu. Jedna američka dama, vatreni obožavalac Mudraca, hodala je odmah iza njega u nekoliko od filmova. Maharshi je posmatrao prikazivanje sa gotovo neprimjetnim, ljubaznim, malenim osmjehom na svom obično ozbiljnom licu. A ja nisam mogao, a da ne pomislim: "Dakle, lik sveca je već "ovjekovječen" za buduće generacije. No, to nikad neće nadoknaditi njegovo živo prisustvo, taj blagoslov koji sada imamo za još tako kratko vrijeme".

XXVI POGLAVLJE

Odvojen od uma

"Tako je manas uzrok ropstva ove jedinke, a isto tako i njenog oslobođenja. Kada je ukaljan strašću, manas je uzrok ropstva, a kada je čist, lišen strasti i neznanja, donesi oslobo0đenje". (manas - mentalna supstanca, niži um)

Sri Sankaracharija, Viveka-Chudamani, stih 176. Oko ashramskog hrama je široka terasa od betona i kamena. Poslije devet navečer, život u velikom krugu gotovo zanijem, a sam hram je zamračen.

Maharshi spava u sali koja je od pravog hrama odvojena masivnim vratima od čelične rešetke, umjetnički oblikovanom u indijskom maniru. Pored Učitelja, tu su jedan ili dva pratioca koji ga nikad ne napuštaju, i uvijek su spremni da mu pruže bilo koju uslugu. To je sada najpotrebnije, kada je njegovo zdravlje tako nepouzđano. Nekih noći, kada mjesec obasja svojim zracima tihe staze, ja dolazim ovamo iz svoje sobe i sjedim u tišini na prije spomenutoj terasi.

Nepokretna tijela nekih domaćih posjetilaca leže opružena spavajući na pješčanom terenu ispred sale za ručavanje. Preda mnom je mirni ashramski bazen. Mjesto je pogodno za meditaciju. Možda svijest o Učiteljevom prisustvu na samo desetak jardi od mene doprinosi svečanosti mojim mislima. Među mnogim stvarima koje sam naučio kraj njegovih stopala, postoji jedna od najvećeg značaja, o čemu bih govorio opširnije. Prije 4 godine, kad sam čitao izveštaj Pola Brantona o jednom ekstatičkom stanju svijesti koje je doživio u prisustvu Velikog Rishija, opisujući to kao boravak izvan mislećeg uma, to je za mene bila više kao neka zagonetka. Kako čovjek može da bude odvojen i nezavisan od svoje vlastite mentalnosti? Sada sam iskustveno provjerio da je to moguće. Rekao sam ranije, da sam poslije dolaska u ashram prekinuo sva svoja ranija vježbanja. To sam učinio jer sam bio sasvim siguran da dragocjeno

vrijeme koje provedem ovdje sa svojim Učiteljem treba da iskoristim mudro. Vježbe se mogu izvoditi kasnije, ukoliko bude trebalo. Međutim, sada i ovdje, ja moram iskoristiti mogućnost da naučim ono što bi drugačije bilo nemoguće. Nakon sudbonosnog iskustva opisanog u XXIII poglavlju, ja sam shvatio da mogu da budem odvojen od mog misaonog aparata, i da je moja svjesnost, odnosno svijest o biću, daleko od toga da je izbrisana. Život je tekao dalje bez prepreke, mada je um bio bez misli. Ja sada znam da je "Tok-Ja" nezavisan od misli, a da je, ipak, svaka misao stvorena iz Njega. To je jedna od najviših inicijacija kroz koje čovjek prolazi kada je u prisustvu Učitelja. Prije mnogo godina, nakon dugog, dosadnog učenja da se um mora potčiniti prije no što ijedan zrak svjetlosti može da dođe do čovjeka, počeo sam sa svojim beskrajnim vježbama u tom cilju, sa osjećanjem bola i neizvjesnosti. Sada vidim zašto. Područje iza uma, bilo je za mene, u to vrijeme, neistražena zemlja - jedna praznina. Potom sam bio u potpunosti lišen ove sile samosvjesnosti, koje sam postao svjestan uz misterioznu pomoć Maharshija. Prethodna metoda korišćenja uma podsjećala je na opasnu situaciju kada je čovjek odgovoran za električni motor koji se usijava, a ne zna gdje da nađe prekidač da ga isključi. Može li prosječan čovjek da zaustavi svoju mašinu za mišljenje

kad želi? Da li čovjek koristi mašinu, kojom nije sposoban da kontrolira? Što čovječanstvo radi? Um - ta najsuptilnija i najsuštinskija sila koju posjedujemo prije nego što otkrijemo naše istinsko Sebstvo - ostaje nekontroliran, a njegov prekidač nepoznat. On nas vodi gdje on želi, često niz slijepe puteve i sporedne staze. Međutim, naše istinsko Sebstvo zna sve. Prvi zraci Njegove svjetlosti, dali su mi kontrolu nad tim misterioznim "prekidačem". Sada su sumnja i neizvjesnost nestali. Sad su mi oči otvorene i vidim srebrnastu vodu ashramskog bazena, dok gore, bijeli oblaci plove nebom sa mjesecom koji izlazi između njih. Moje vanjske uši čuju prigušene krike udaljenih sova, no, sve je to izvan moje svijesti. Ja sam svjestan da je moje fizičko sebstvo u dodiru sa vanjskim svijetom, međutim, iznutra, istinsko Sebstvo vlada u tišini. Ne bih dao svo bogatstvo svijeta za ovu tišinu. Ja znam da je to temelj koji neće biti izgubljen kada se sruši svijet čula. U ovoj tišini nema želja. Ona je nezavisna od svega. Kada ona dođe u prvi plan u mojoj svijesti, nestaje sve što sam nekad smatrao da sam "ja". "Ona" se ne može vidjeti iz jednostavnog razloga što u tom stanju ništa osim Nje ne postoji. Riječi "uranjanje" i "stapanje", koje se često koriste da bi se opisalo ovo stanje, nepogodne su, jer sugeriraju nešto odvojeno i ulazak u nešto nepoznato. Sam doživljaj je sasvim drugačiji. Čovjek je tada ova

tišina i ništa drugo. Čovjek je tada ogoljen od svih velova i samo suština preostaje.

***

U meni počinje da se razvija jedno čudno stanje. Na Mouni Sadhua gledam kao na neki objekt, dok ova vanjska ljuštura ni po čemu nije najbitnija: on sjedi i diše, a krv kola u njegovim venama. Vidim oko uma mnogo misli - kao roj pčela koji pokušava da uđe u svoju košnicu - ali, ovaj mir, ova tišina ne dopuštaju invaziju. Znam da će me slijedeće stanje svijesti dovesti do brisanja ovog vidljivog svijeta. Prije nekoliko mjeseci, ovo brisanje mi je neizbježno donijelo prekid svijesti o Životu koji teče u meni. No, sada je drugačije. Znam da nikad više ne mogu izgubiti svjesnost ovog "Toka-Ja" u sebi. Sve prolazi i sve će proći, ali ja jesam! Bez imena, bez oblika, jedini posmatrač - ja jesam - ja postojim. Istrajati u ovom stanju mogu bez napora, no, prilično čudno, ja znam da je to za moju vidljivu kopiju velik napor, a ponajviše za moj um-mozak. Znam da je to, doslovno, naprezanje pod snagom vibracija ovih novih i dosad nepoznatih tokova svijesti. Sad shvaćam zašto ne mogu ostati u njima zauvijek. Moj vanjski oblik, a naročito mozak, još ne može to da podnese. Znači, ja se moram vratiti iz ovog carstva tišine. Međutim, svijest o Njemu, mada mutna i nesavršena, još uvijek se zadržava na tom "povratku". Svijest o ovom toku

je snaga koja omogućuju da se ova iskustva izvan uma prenesu i izraze na papiru. Tu činjenicu je teško saopćiti, ali saznanje da um nisam ja, jeste sami izvor ove sposobnosti. Jednostavno rečeno, ukoliko ja mogu svom nehotičnom mišljenju narediti da stane, i vidjeti izvršen čin, onda, sam ja onaj tko daje naređenje. Jednadžba je rješena. Misteriozna nepoznata količina "X" je nađena. Tokom slijedećih noći, pokušavao sam pronaći Sebe za vrijeme fizičkog sna. Kao što sam pretpostavljao, to je bilo mnogo teže, nego kad sam pokušavao budan; jer sam tada mogao da kontroliram um nezavisano od fizičkog tijela i mozga. U snu se moj fizički dvojniki nalazi u jednom drugačijem stanju, koje još nije disciplinirano. U to vrijeme nisam mogao pronaći nikakvu smjernicu o tome kako ovo treba izvesti. Međutim, ponekad, prilikom buđenja, sjetio bih se da sam morao imati izvjestan oblik svjesnosti "ja" dok sam spavao. Intuicija - taj nečujni glas - šapuće da će rješenje doći u pravo vrijeme. Dakle, nema potrebe požurivati ga prerano.

***

Sada osjećam prisustvo Učitelja čak i onda kad ne mogu da ga vidim - kad sam daleko od sale. Kako ovo može da bude? Proces traganja za vrijeme dok je um miran, saopćava mi Istinu, koju ja vidim kao u bljesku svjetlosti. Učitelj nije tijelo koje svakog dana

vidim na kauču u hramu. On je ova tišina - sam ovaj mir, u kojem prepoznajem sebe. Ovo saznanje mi trenutno donosi mir, jer to nije znanje uma, to je Istina sama. Opis Istine, ne može nam pomoći. Ona se mora zaživjeti i iskusiti. To je razlog što sam ja izgubio sav interes za knjige koje su pisali oni koji sami nisu doživjeli Istinu, već su samo izgradili teorije koje se zasnivaju na mentalnim koncepcijama. Za mene, one su beživotne i beskorisne. Istina je život. Oni nikad nisu odvojeni. Meni je jasno da tamo gdje nema života, ne može biti ni Istine. Dakle, ja moram kazati zbogom mojim starim pratiocima - knjigama - zato što mi one više ne mogu pomoći. Nekoliko njih, koje sadrže stvarno iskustvo, uvijek su u mom sjećanju. One potvrđuju ono što sam sad doživio, i, njima u zahvalnost, navodim ih u svom dnevniku. One su mi pomogle u pogodno vrijeme i mogu učiniti to i čitaocu. Oko ponoći se vraćam u svoju sobu. Jedna indijska mačka me čeka na mračnoj stazi kruga ashrama. Dajem joj redovno hranu, većinom rižu i mlijeko i gladim njeno kratko bijelosivo krzno. Očigledno, ja sam jedini kome poludivlja mala životinja dozvoljava takvu bliskost: od drugih bježi. U znak zahvalnosti, ona pažljivo pregleda moju sobu i proždire nepoželjne velike crvene pauke koji me često noću posjećuju. Dakle, mi smo dobri prijatelji.

XXVII POGLAVLJE

Zalutale stranice

Slijedeće stranice odražavaju različita raspoloženja i stanja uma koja sam doživljavao za vrijeme mog boravka u ashramu. Čitajući ih sad, nakon gotovo godinu dana, uočavam promjene koje su se odigravale, i još uvijek se odigravaju u biću nazvanom "ja". Stavio sam ove odlomke zajedno, u jedno poglavlje, jer su većinom kratki i prolaznog, sporadičnog karaktera. Cjelokupan moj stav prema svijetu i ljudskim bićima u mnogome se izmijenio, kao što sam ranije spomenuo, međutim ove promjene su se dogodile spontano i gotovo nesvjesno. Prvo sam primjetio da je moje ponašanje pod određenim uslovima, ranije bilo sasvim drugačije, a da su mi se sada baš te situacije pojavljivale u sasvim drugom svijetlu. Želja za sintezom je sad postala dominantno obilježje mojih raspoloženja; želja da postignem takvo stanje svjesnosti koje bi mi omogućilo da vidim sve u svom pravom svijetlu, bez osobnog bojenja. Osjećao sam da takav nivo postoji i želio sam ga naći po svaku cijenu. Također sam znao da to neću moći naći na području mentalnih teorija, jer sam ih toliko puta promijenio tokom dugih godina svog traganja. To traganje za sintezom bi vjerovatno bilo bolno i praćeno jakim unutrašnjim konfliktom kada bi se doživljavalo negdje drugdje, a ne u ashramu; prisustvo

sveca okončava sve intelektualne akrobacije. Tu čovjekovi korijeni jednostavno urastaju u Istinu. Religiozne predrasude i okultne teorije su isto tako otpale same od sebe. Polje vizije oko Sebstva se pročistilo. Još do nedavno, kad god bih po navici usmjerio svoje misli ka Kristu, ja bih isključio Shivu. U mojoj meditaciji na "Sebstvo", nije bilo mjesta za Buddhu. Poslije tog vremena, došao je period kada je Maharshijev lik zauzeo mjesto svega onoga što se moglo spoznati kritičkim umom. To stanje je trajalo nekoliko tjedana, i, bilo je to vrijeme bezbrižnog mira. To je vjerovatno bila neophodna priprema za apstraktnija i suptilnija iskustva. Kad se ovaj period završio, primjetio sam da su se mnoge mentalne barijere i prepreke srušile u tom novom stanju u kome nisu postojale nikakve kontradikcije. U to vrijeme, posjećivao sam grob muhamedanskog sveca u podnožju brijega Arunachale i naučio da tamo, isto kao i ovdje, čovjek nalazi iste mogućnosti i pomoć za spas od ropstva svojoj dosadnoj personalnosti. Nijansa prvog raspoloženja, koje je, takoreći uvod u daljnja iskustva, može da bude nešto drugačije, no čim se lanac misli prekine, osjeti se identitet. Zato Maharshi ponavlja da svi putevi, ukoliko se ispravno shvate, vode istom cilju. Što se može ponijeti sobom natrag iz zemlje tišine da bi se izrazilo riječima? Kako je za čovjeka moguće da saopći sve promjene

koje se događaju u raspoloženju onoga koji to doživljava? Na primjer, čovjek iznenada osjeća izvjesnost jedinstva svega postojećeg, i u ovom svjetlu, strah od smrti se pokazuje apsurdnim. Ta vrsta stapanja, odnosno identifikacije sa cjelinom, praćena je jakim osjećanjem blaženstva srodnog uskrsnuću. Ja istovremeno znam da je jedini put života da se napusti iluzija o odvojenom postojanju u fizičkom ili bilo kojem drugom obliku. Ja znam da sve promjene koje sačinjavaju temeljni osnov života - točnije, svjesnosti ograničene i ograđene oblikom - nisu stvarne, već iluzorne i zato moraju da budu praćene patnjom koja je neka vrsta protuotrova "jakom i opojnom vinu mae" (materije). To dovodi do nepokolebljivog ubjeđenja da će svaka aktivnost, ukoliko se izvodi s ljubavlju, skovati nove okove postojanja u oblicima, i, na taj način nove valove patnje. Nema ničeg apsolutno "neophodnog", sve su brige u vezi "budućnosti čovječanstva" ili njegovih pojedinih rasa i naroda jednostavno gubljenje energije, a naš je zadatak, prije svega, da upoznamo naš mali svijet, i da nađemo naše vlastito istinsko Sebstvo. Naravno, mi možemo da budemo sredstva velikog plana koga ostvaruje Najviši po Njegovoj Vlastitoj volji i namjeri, no, misliti da mi izvodimo bilo koje djelovanje je pusta iluzija. Također se zapaža, da riječ "mi" označava našu osobnost, i da ona podrazumijeva složeni

skup oblika, uma, imena itd. Kad pristupimo istinskom Sebstvu, vidimo da smo jedno sa Stvoriteljem. Ali - koliko koraka i stupnjeva ima na ovom putu, kroz koliko mnogo "inicijacija" trebamo proći?

XXVIII POGLAVLJE

Maharshijeve oči

Za vrijeme darshana u sali, obično nema nikog između mene i Maharshi-jevog kauča, što znači da mogu da se udubim u njegove oči bez prepreka pred sobom, jer je njegov pogled obično usmjeren u mom pravcu, pravo naprijed. Isprva mi je nedostajala hrabrost da pomno gledam u lice Mudraca. Možda je ta snebljivost bila posljednji ostatak onih svjetovnih običaja koji ne dozvoljavaju čovjeku dobrog ponašanja da uporno gleda u lice drugog. Tome može da bude još jedan razlog: moja intuicija mi je šaputala da te oči vide beskrajno dalje od običnih ljudskih očiju, što znači da čitav sadržaj mog bića stoji širom otvoren pred njihovim pogledom. Bilo je potrebno neko vrijeme da se oslobodim ovog osjećaja snebljivosti, jer se u rimo-katoličkom svijetu, ispovijed pred svećenikom čini toliko teškom za neke ljude. No, morao sam da se potrudim i za nekoliko tjedana nestale su sve prepreke i nemoguće, a tisuću puta djelotvornije "ispovijedanje", postalo je moja svakodnevna praksa u mom unutrašnjem općenju sa Maharshijem. Morao sam se učiti "potpunoj otvore-

nosti", jer bez ove karakteristike ne može biti nikakvog direktnog duhovnog pristupa Učitelju.

Maharshijeve oči izgledaju uvijek iste, jer u njima ne vidim promjenu uslijed neke emocije ili misli. No, to ne znači da su one lišene blistavog sjaja života! Nasuprot tome, kroz njih neprestano teku svjetlost i život sa veličanstvenošću i snagom nezamislivom za one koji ih nisu vidjeli. Velike crne zjenice uvijek su prepune sjajne svjetlosti. Čak i na njegovim fotografijama, ovu neobičnu jačinu svjetlosti u njegovim očima, može da primjeti svaki pažljivi posmatrač, čak i ako ne zna koga one predstavljaju. Iz ovih očiju teče bujica mira, snažna, a draga. One se sjaje savršeno razumijevajući sve slabosti, nedostatke i unutrašnje poteškoće onoga tko u njih gleda.

Ja, osobno, opazio sam u njima blag, gotovo neprimjetan osmijeh popustljivosti za cjelokupan okolni svijet i sve nas ovdje, koji smo predstavnici "velike iluzije". A kada, gotovo slučajno, pogledam u oči nekog od ljudi u sali, primjećujem da one, ni u najblažem stupnju, ne odražavaju ni djelić svjetlosti koja sija kroz Maharshijeve oči. U usporedbi s njima, izgledaju gotovo beživotne, i ja nisam u stanju da se oslobodim ovog utiska - u najmanju ruku, nisam u stanju u trenutku da ga kontroliram - iako znam da je pogrešno što pravim takve usporedbe i da ne treba da izvodim sud o drugima. Svatko je samo to što je u

stanju da bude, ni manje ni više, a život je isti u svakome od nas. No, iako u teoriji prihvaćam istinu o tome, ja ne mogu izbjeći taj osjećaj kada god pogledam u oči sveca, a zatim se dogodi da pogledam u oči drugih. Ova misao, iako pogrešna i nepravedna, uvuče se, takoreći u moj um i ostaje u njemu sve dok je ne pozovem da ode pomoću dobro poznatog "Samo-ispitivanja" odnosno "vichare".

U svemu, i u svakom biću manifestira se Najviši, koliko god niskim nam se činio stupanj te manifestacije. On je prisutan u biljci i insektu, u zmiji, u životinji i u čovjeku. Razlika postoji jedino u stupnju i savršenosti Njegove manifestacije. Jasno je da smo mi u mogućnosti opažati samo jedan bezgranično mali dio manifestiranog apsoluta; viši oblici Njegovog otkrovenja su van domašaja naše ograničene svijesti. A ipak, nešto mora da postoji baš na ovoj posljednjoj granici naših opažajnih sposobnosti što u svojoj savršenosti odražava pogled Boga. U mojoj svijesti se budi jedno novo, čudno i moćno strujanje. Sa nekom vrstom iščekivanja pokušavam da zadržim svu svoju pažnju iznad oceana promjenjivih misli. Čini se da čujem šapat: "Ustraj i naći ćeš odgovor". Iznenada dolazi svjetlost, ona je kao bljesak munje ogromne snage. Ja sam za trenutak zasljepljen, zastrašen pred licem stvarnosti koju vidim. Naravno, ne postoji nada da ću

biti u stanju ovu viziju riječima saopćiti drugima. Ali, sada imam pravo da kažem: "Ja znam tko gleda kroz Maharshijeve oči".

XXIX POGLAVLJE

"Asperges me hyssopo..."

"Asperges me hyssopo - mundabor.

Lavabis me aqua - et super nivem dealbabor".

"Pospi me miloduhom i ja ću biti čist.

Operi me vodom i bit ću bjelji od snijega".

Trideset godina je Maharshi držao "službu", i vršio svoju misiju tu u ovom mirnom, malo-poznatom kutku Indije, ne propovijedanjem i predavanjima o duhovnoj istini, koju je on spoznao do ovako nevjerovatnog stupnja, nego samim svojim prisustvom. Kao uzvišeni svjetionik čiji snopovi svjetlosti ukazuju na put do bezbjednog pristaništa svima koji su na valovitom moru i traže luku, ovaj Veliki Rishi Indije zrači svjetlošću za one koji imaju oči da vide i uši da čuju. Dan za danom, godinu za godinom, on je tu u ashramu, uvijek pristupačan svim ljudima tokom većeg dijela dana, prepun tišine i mira, kakvog posjeduju samo oni koji su dostigli najviše duhovno postignuće. Ove misli jure kroz moj um kao bujica iz izvora u dalekim, visokim planinama meni nepoznatim. Ja ne pokušavam otkriti te visove, mada bih to vjerovatno nastojao prije nekog vremena. Zašto bi čovjek tragao za svjetlošću kada je pred samim

njenim izvorom. Ta svjetlost prožima naše čitavo biće kako bi nam pružila uvid u sve greške i nesavršenstva našeg "ega", naše male, beznačajne personalnosti. Prisustvo izvora omogućuje zracima da prodru u naše biće prirodno i nepogrešivo iznutra, a ne izvana. Dakle, nema straha od nekog nametanja, sugestije ili bilo čega izvana. Tada počinje proces pročišćenja koji se rađa iz kontemplacije živog primjera.

Primjećujem da su neke od mojih grubih grešaka i "grijeha", koji su se činili tako duboko ukorijenjenim u godinama mog prijašnjeg života, sada postali anakronizmi, zapravo nemogući. Neka unutrašnja raspoloženja, ranije prilično česta, koja su izazivala mnogo patnje i konflikata, sada su se izgubila kao magla u daljini. A nesigurnost, tako poznata svim ljudskim bićima zapravo, njihov stalni pratilac od koljevke do groba - nesigurnost ovjenčana svim vrstama teorija, religioznom praksom, i pripadnošću različitim organizacijama koje osnivaju i vode ljudi koji su slijepi kao i oni koje vode, polako nestaje iz moje svijesti i otvara put zori jednog novog života. Dok svakog dana sjedim koliko god to mogu, kraj stopala Mudraca, ja nemam ni vremena ni želje za pažljivu analizu promjena koje se događaju u mom biću. Znam da sve što se događa treba tako i da bude. Također znam da se trebam boriti sa svim prepre-

kama koje nameće nestvarni svijet, koji me, čini se, povlači natrag na puteve koje sam napustio i koji me vodi na stranputicu. No, sve je uzalud. Kad jednom jasno shvatimo da su to bili sporedni putevi, više im se ne možemo vratiti. Moja personalnost, naravno, nije naročito sretna zbog svega toga, jer mora da štiti za vrijeme ovih sati tokom kojih je ranije bila svemoćni vladar. Misao o "spasu", koja tako često zamračuje pogled onima koji traže sebični "raj", sada izgleda smješnom. Istinski "spas" će doći kada sam objekt, koji traži spas, nestane.

Aktivnost nastranog mentalnog otrova koji se manifestira u vidu usporedbe sebe sa drugima, također odumire. Čini mi se da se stvarno značenje riječi svih velikih Učitelja čovječanstva od prije pantivjeka, ponovljeno u mnogim erama u različitim oblicima, otkriva pred mojim razumijevanjem. Zašto svijet ne može da primjeti tu jednu te istu Suštinu Njihovih učenja? Zašto on daje svoje usko tumačenje Njihovim riječima, da bi ugodio samo sebi i da bi izbjegao svaki napor? Jednom je Maharshi, kada su ga pitali "Što je praroditeljski grijeh" o kojem govori jedna od velikih svjetskih religija, odgovorio: "To je iluzija izdvojenog osobnog postojanja". To je uistinu izvor i korijen svih grubih pogreški i patnji. Doista, što se može očekivati od povlačenja u uzan krug sebičnog osobnog života? Samo neizbježno uništenje

čovjeka koji sam stavlja mač u ruke smrti, čija je dužnost da poništi ono što, u stvari, nikada i nije bilo više od ništavnosti. Primjećujem da pisanje o ovim fragmentima mojih meditacija oduzima mnogo više vremena, nego što je trebalo mojoj svijesti da ih spozna za vrijeme stvarnog doživljavanja. To je, u stvari, nešto slično filmu, u kome su dovoljne sekunde i minute da se naprave pojedine scene i događaji, dok je za kontemplaciju kompletnog proizvoda potrebno sat ili više. Moja slijedeća misao je: "Zašto se uopće i gleda film?"

***

Večeras, kada sam nakon meditacije napustio salu hrama, zaustavio sam se na stepenicama hrama gledajući put koji vodi iz kruga ashrama na glavni put. U beskrajnom svemiru zvjezdanog neba, rasuti su bezbrojni univerzumi koji gledaju dole na našu Zemlju, uvijek isti, uvijek daleki, a sada ipak tako bliski. Te neizmjernosti, ti beskrajni svemira, više u meni ne pobuđuju osjećanje ništavnosti kao onda kada sam vjerovao u stvarnost njihovog postojanja. To je bila obmana koja se stvara kada na sve gledamo sa gledišta našeg vlastitog prolaznog fizičkog oblića. Međutim, kada se izgubi ubjeđenje u stvarnost našeg tijela, čitav film Kozmosa ne pokazuje se ništa većim no što odista jeste: Igra svjetlosti i sjenke.

XXX POGLAVLJE

Arunachala noću

Noćas, nakon meditacije u sali, otišao sam do brijega i sjeo na kamen koji se vjerovatno skotrljao sa viših dijelova Shivine planine, u korito izvora, koji, za vrijeme ljetnjeg godišnjeg doba, poteče iza kruga ashrama. Noć je bila mirna i topla, a na istoku su se skupljali kišni oblaci, oblaci sa oceana koji su se polako kretali prema Tiruvanamalajju. Obrisi vrha Arunachale, jasno ocrtani oštro su se dizali put neba. Donje, masivno tijelo brijega ostalo je nevidljivo, obmotano tamom noći. Nikad mi se nije dogodilo da ne osjetim čudan magnetski utjecaj Arunachale, čak i njenog vidljivog obličja. Isprva nisam mogao racionalno da objasnim kakva veza može postojati između Maharshija i brijega, jer sam znao da je Mudrac daleko od svih naročitih vjerovanja, i da je čitav svijet smatrao iluzijom i igrom naših fizičkih čula. No, ipak, neporecivo je da on čak i u svojim knjigama spominje Arunachalu sa najvećim poštovanjem i ljubavlju. To je misteriozno, barem za one koji nisu pronikli u simbolizam ovog čudnog južno-indijskog brijega. U ovoj tihoj, noćnoj meditaciji, odlučio sam da koristim novo-otkriveni način opažanja onog što se ne može opaziti običnim mentalnim sposobnostima. Ova metoda se sastoji u prethodnom pročišćavanju uma od svih misli,

ostavljajući jedino namjeru da se uspostavi veza, iznutra, sa željenim objektom saznanja. Nakon toga se umu prenosi ono što se može prevesti na njegov jezik. Drugim rečima, intuicija treba da obezbjedi svjetlost iz izvora koji um ne može dostići. Snažni magnetizam Arunachale čini čitav taj proces lakšim. Čim sam utonuo u meditaciju, odbacujući sve objekte iz vidokruga, počeo sam da vidim ono za čime sam tragao. Prije svega, postao mi je jasan čuveni okultni zakon da - "Sve posjeduje sebi odgovarajući oblik manifestacije u različitim svjetovima". Dakle, ono što je duhovna suština Arunachale može imati svoj odraz na fizičkom planu, kao što ono što sačinjava stvarnog čovjeka posjeduje sebi odgovarajućeg dvojnika na vidljivom nivou, koji se naziva "čovjekom" samo uslijed iluzije. Očigledno je nešto moralo biti stvoreno na ovoj zemlji radi zemaljskih bića, da bi ih podsjetilo na njihovo besmrtno nasljeđe u jedinoj istinskoj sferi, u sferi Duha. Hindusi, po svojim religijskim shvaćanjima "To" nazivaju "Shivini Obličjem" itd. Oni kažu, da se, u najstarija vremena, kada je čovječanstvo počimalo sa svojim postojanjem na kugli zemaljskoj, Shiva sam pojavio na vrhu Arunachale u obliku stupa žive vatre. Zašto ne bih prihvatio značenje ovog simbola da će se kada dođe vrijeme, rasplamsati duhovni život iz smrtnog tijela gdje je bio skriven? Ja sam oduvijek imao

najvišu potrebu za uskrsnućem. Zato mi simbolika ovog brijega, ove mase nepokretne fizičke materije, čiji vrh baca vatrenu munju u nebesa, otkriva svoje stvarno značenje. Za mene, kao i za mnoge druge, Arunachala je bila, i jeste putokaz na Putu. Kasnije, posvetio sam dobar dio vremena pokušaju da shvatim što je sam Maharshi izrazio svojim kratkim i konciznim stilom o karakteristikama Arunachale.

Najzanimljivija je njegova tvrdnja da je već mentalna slika svetog brijega dovoljna da zaustavi fatalni krug beskrajnih misli koje naš pristup istini i realizaciji čini nemogućim. Te iste noći, ja sam iskustvom dokazao da je to istina. Maharshi je također rekao: "Arunachala razara privrženost svjetovnim stvarima, odnosno objektima fizičke iluzije". U to sam se uvjerio kasnije, kad sam primjetio da bi, svaki put kada nekom tko je smatra svojim svjetionikom, spomenem ili opišem Arunachalu, osjetio kako ova svjetovna iluzija iščezava iz mojih misli padajući u sjenke nestvarnosti, gdje je njihov pravi izvor. Uskoro sam shvatio, da nije mudro prihvatiti samo one činjenice koje se mogu prevesti na jezik uma. Svaki čovjek, da nadoknadi fizičku energiju u svom tijelu, što mu omogućuje da ponovo izgradi istrošene čestice i obezbjedi njihov rast i razvitak, mora uzeti odgovarajuću količinu i kvalitetu hrane, no, nije za njega potrebno da pazi na kemijski sastav

svakog zalogaja koji proguta. Čak je i nauka potvrdila da, što je proces jedenja prirodni, što je on nesvjesniji i bez uplitanja uma, tim je bolji za naše tijelo. Kako Arunachala može mnogo da pomogne, da bude snažna pobuda mom duhovnom razvoju onda nije važno što ja nisam u stanju doći do jasne analize procesa? Najznačajniji procesi u Univerzumu, kao i u našoj vlastitoj svijesti, događaju se prirodno i spontano. Nije li to smjernica, odnosno pouka za sve one koji traže Istinu, ne iz radoznalosti ili strasti za eksperimentima - izrazi koji ne bi u ovom slučaju bili odgovarajući - već jednostavno zato što drugačije ne mogu, jer je to postao sam njihov način života? Vrh Arunachale ukazuje na put naviše, na uvijek isti put i stoljećima nepromjenjen put. On nam govori jezikom tišine kao i Maharshi. Koja veza i odnos postoje između njih? Ja samo znam da je misteriozna - da se poslužim svjetovnim izrazom - atmosfera Svetog Brijega učinila da iskusim istinitost duhovnih utjecaja, koji nam uvijek dolaze u pravo vrijeme. Bez izvjesnosti ove vrste iskustva, mi ne bismo bili sigurni u svoj put. Teorije će pasti poput kula od karata već pri prvom iskušenju, ili ćemo ih jednostavno zaboraviti jer ne mogu da nam pomognu u našoj borbi. One imaju isti izvor kao i um, koji je, po Mudracu Arunachale, "puka gomila misli". Na što bih se koncentrirao, i u čemu bih našao svoj život, da

nisam prethodno imao iskustva koja prevazilaze granice individualne, zemaljske svjesnosti? Tako ću, sve što mogu da osjećam i mislim putem svog fizičkog tijela, morati da odbacim zajedno sa njegovim izvorom. Da, sada je to savršeno jasno no, da li ću biti u stanju da se toga sjećam sve vrijeme i ne podlegnem vanjskim događajima i ne dozvolim im da me odvedu od Istine koju sam jednom vidio? Da li ću biti u stanju da ne skrenem sa jedine prave linije tokom dugog niza istih dana koji dolaze? Jedan unutrašnji glas kome moram da vjerujem, kaže: "Ne, još ne". To znači da ću još uvijek biti na milosti i nemilosti pada i uspona, leta i pada, svjetlosti i tame. To je sudbina svakog učenika u velikoj školi života. Tko god je postigao stanje neprekidnog jedinstva, ili stapanja sa Istinom, jeste Učitelj, Savršen Čovjek. On je zauvijek jedno sa Izvorom svoje inspiracije, misterioznom Arunachalom. Ja sada imam prednost što boravim kraj stopala jednog takvog velikana. Ništa se ne može dogoditi bez razloga, ili uzalud. Svjetlost Arunachale će mi pokazati daljnje stepenice naviše, kao što mi je već otkrila značenje najzagonetnije od svih istina: "Da bi živio, čovjek mora da izgubi sebe", to jest svoje prolazno "ja". Kao što Maharshi ističe: "Tu, na zemlji, postoji jedan rijedak lijek koji pomaže onima koji su spoznali iluzornu narav svoje personalnosti, da je odbace, pa čak i

unište, a da ne unište sebe fizički. Znaj da to nije ništa drugo do ova Veličanstvena Arunachala". Sada još jednom vidim masivno tijelo svetog brijega, mjesec je mnogo bliži horizontu, a mračne sjenke se produbljuju zbog crnih oblaka koji dolaze sa mora, sa istoka. Mora da je već kasno. Svjetlo iz ashrama, ne vidi se u podnožju brijega, i ne čuje se zvuk koraka, niti glasovi na glavnom putu koji ide oko Arunachale. Sve je u miru i tišini. Počeo je da puše svjež, istočni povjetarac.

XXXI POGLAVLJE

Bog

Misli o Bogu, došle su mi nakon dugog boravka u ashramu, na kraju mog perioda tišine, zvane "mouna". Zapadna vjerovanja koja su nam nametnuta i koja smo asimilirali još od djetinjstva, kao što je ideja o antropomorfnom Najvišem Biću, ne preobražavaju se tako lako u ozbiljnije i dublje koncepcije. Mada sam već nekoliko godina prije mog dolaska u Indiju odbacio grublje oblike religioznih predrasuda – mislim njihovu formalnu, a ne duhovnu stranu prisutnu u svakoj religiji - ipak se njihovo odacivanje pokazalo nedovoljnim u Maharshijevoj atmosferi. U njegovoj blizini čovjek osjeća prisustvo Boga kao nešto što se samo po sebi razumije - nisu potrebna obrazloženja ni dokazi. Krajnje je teško riječima iskazati ono što um nikad ne može dosegnuti. Mudrac

neprekidno ponavlja da se Bog spoznaje jedino subjektivno, nikad kao nešto što je izvan nas, već prije kao naš istinski život, srž našeg bića. Srećom, na jednoj meditaciji kraj stopala sveca, upravo prije no što sam zatvorio "vrata uma" da bih isključio sve misli, zapamtio sam riječi Učitelja: "Sve religije i filozofski sistemi mogu čovjeka odvesti samo do određene točke - uvijek iste - do emocionalno-mentalnog koncepta Boga. A ono što je najznačajnije, što zavrijeđuje naziv istinskog Postignuća, leži iza nje, u realizaciji". Mi tada ne mislimo o Najvišem Biću kao o nekom tko boravi negdje na nebu, niti kao o prauzroku, ni prapočetku svega, prvobitnoj kretnji koja stvara univerzum, niti kao o bilo kojoj jasnoj, prikladnoj mentalnoj koncepciji, jer nas nijedno od ovih razmišljanja ne dovodi bliže stvarnosti. "Boga treba da doživljavamo mnogo stvarnije, svakoga dana, svake minute, svake sekunde. Drugim riječima trebamo osjećati da smo u Njemu, jer je to Istina. On je jedina stvarnost, osnovno načelo svega što vidimo i doživljavamo". Iz Maharshijevih kazivanja. Um nije u stanju da dosegne jednostavnu istinu, da je Bog uistinu u svemu, a ne samo u nekim "izabranim" oblicima, u nekim naročitim fizičkim, mentalnim ili emocionalnim pojavama; da On boravi u Maharshiju isto kao i u nekom od ovih primitivnih seljaka koji sjede u sali, čiji su misaoni procesi potpuno djetinja-

sti u usporedbi sa brahmanom koji u blizini meditira; da je On u osvježavajućem večernjem povjetarcu i isto tako u crnim komarcima koji mi dosađuju čak i u sali hrama; da sve vrste čudovišta iz morskih dubina koja jedna druge nemilosrdno proždiru, isto kao i tihe molitve privrženika kraj stopala Mudraca, udišu isti život iz Najvišeg, i da ništa, doslovno ništa, nije "izvan" Njegove svjesnosti. Tako, sve je onako kako treba da bude; ništa ne može ići protiv Njegove volje, niti postojati izvan Njega. Nepomućeni mir Učitelja, nikad uznemireni spokoj, zar oni nemaju svoj izvor u iskustvenom poznavanju činjenica? Da, mora da je tako. Ako je to točno, onda meni ništa na ovom svijetu ne može biti "strano", niti ja ikada mogu biti "usamljen". A obično je ta usamljenost ono što ljude toliko užasava. Ja sada nalazim objašnjenje preplavljujućeg blaženstva koje čovjek osjeća u meditaciji, kao i osjećaja besmrtnosti koji u čovjekovu svijest prodire polako, postupno, neprimjetno, a ipak sa nepokolebljivom sigurnošću. Ako sam ja Sve što jeste, kako ja mogu izgubiti život koji je uistinu srž svega? Sve te misli, koliko god brzo prolazile kroz moju svijest, postaju zamorne. Da li je potrebno stalno dokazivati sebi, i beskonačno ponavljati da su dva i dva četiri, kad je čovjek sada kraj samih Njegovih stopala? Želim da živim potpuno, u pravom smislu te riječi. A Maharshi jasno i odlučno

naglašava: "Istinski život počinje kada se svi Oblici odbace, sve misli prevaziđu, i preostane samo Stvarno Sebstvo". Međutim, to Sebstvo nema ničeg zajedničkog sa onim što se zove "ja" na fizičkom nivou postojanja. Ovo iluzorno "ja" sjedi, ostavljeno tamo kod stupa, njegov život, na neko vrijeme, dobio je vegetativan oblik, dok je veliki dah okrenut unutra ka Sebstvu. A istinsko Sebstvo je nešto beskrajno veće, suptilnije, nešto što je slobodno. Ono je u Svemu i sve je u Njemu - To je Bog. Kada ovo shvatimo, mi počinjemo da primjećujemo da, u stvari, svako biće traga, čak i ako to čini nesvjesno, za svojim izvorom koji je Najviši. Oči su tada otvorene za značenje mnogih nadahnutih pjesnika i mistika, i vide njihovu skrivenu žudnju da uvijek budu okrenuti unutra, ka istom, jedinom izvoru. O svijete, zašto usred groznog, nestvarnog postojanja nisi u stanju da shvatiš istinu da nema, niti može biti nijednog drugog cilja? Ljubav i odanost Najvišem - Jednom - tada se rađa spontano, bez pitanja i ispitivanja, sa potpunom svješću da je to prirodan red stvari, da je sve kao što i treba da bude, da su sve Njegove odluke uvijek pravedne i ispravne. Ukoliko nismo u stanju to opaziti, to tada nije greška sunca koje svoje zrake baca uvijek i svuda, već slijepog čovjeka, koji ih ne vidi. Sposobnost da se vidi sunce, rađa se u srcu, a ne u mozgu. To "vidjeti" nema ni-

čeg zajedničkog sa običnim zemaljskim opažanjem kao: "Ja sam tu, a On je tamo". Takav mentalni koncept je svakako prepreka meditaciji, koja nam može omogućiti prvi letimični pogled na sunčane zrake. Mi ne trebamo pokušavati da sunce uzalud vučemo dole na naš nivo, već naprotiv, moramo da iskoračimo iz našeg malog "ja" i krenemo naprijed u susret Svjetlosti. Ova usporedba, mada nespretno i potpuno neumjesna, mogla bi da odražava nešto od stava sa kojim moramo početi našu bitku za život. Sve što se može reći o stupnjevima našeg traganja za Bogom sadržano je, u svojoj potpunosti, u tišini. Iz ove tišine čovjek može izvući beskrajne slike i definicije, no, one će sve neizbježno biti nesavršene, neće pružiti adekvatnu ideju o suštini procesa. Vjerovatno bi bilo mudrije da sami utonemo u tišinu, umjesto što slušamo iskustva "iz druge ruke" one nekolicine koji su u manjem ili većem stupnju "naučili" ovu umjetnost tišine. Bog nam govori u tišini, no, mi rijetko dopuštamo tišini da dođe, rijetko čekamo na Njega da nam govori. Jer mi još uvijek ne znamo. U svom neznanju, mi obično ne volimo tišinu, ona nam je dosadna. Mi ne možemo da zamislimo život bez misli. Međutim, ovo iluzorno postojanje uopće nije život; prije je to smrt, jer je smrt neizbježan kraj svih oblika, naročito u slučaju nečeg tako nesavršenog kao što je naše malo sebstvo - naš "ego". Zatvaramo

oči i ne želimo vidjeti ovu očiglednu i zastrašujuću Istinu. Uzaludan je taj stav koji nas nikuda ne vodi! Isto kao što list koji je otpao sa grane ne može više da se vrati na nju, tako ni naš prolazni oblik nikad neće biti u stanju da izrazi naše istinsko Sebstvo. Jedan veliki Učitelj je jasno rekao: "Nijedan čovjek ne može služiti dvojici gospodara ... Bogu i Bogatstvu". U meditaciji čovjek može da spozna slučajeve kada je Bog na djelu čak i u našem svakodnevnom životu; činjenice što su bile neprimjećene ranije, postaju očevidne. A naša srca, ispunjena su neizmjernom ljubavlju, predanošću i zahvalnošću.

Onda se bližimo stanju o kojem je Maharshi govorio kao o "svakodnevnoj zajednici s Bogom". To je cilj i vrhunac. Međutim, u našoj neposrednoj budućnosti, mi ćemo, vjerovatno, samo tu i tamo, uhvatiti koji bljesak svjetlosti i nećemo još biti u stanju da neprekidno obitavamo u Njemu. Ja u potpunosti spoznajem da svetac koga gledam neprekidno boravi u sferi svjetlosti. Ta svjetlost je u potpunosti drugačija od svake fizičke svjetlosti koju poznajemo, ona sija čak i kroz zatvorene očne kapke. "Ono" koje sam "ja" ostavio tamo dole, kod stupa hrama, drži svoje oči zatvorene i, sigurno, ne vidi ništa. Ono je bez zvuka i nijemo kao leš. No, tu je radosna i izvjesna nada u uskrsnuće. Čujem, kao iz velike daljine, ashramski gong.

XXXII POGLAVLJE

Neka sjećanja

Danas, prije podne, Maharshi je rekao da me se sjeća sa fotografije "Grupe Arunachala" u Brazilu, koja mu je poslata 1947. iz Karitibe. Ispitivao me je o knjižici koja je tamo objavljena 1948., i da li sam ja njen autor. Zatražio je od pratioca da mu donese jedan primjerak iz ashramske knjižnice i pitao me je za njen sadržaj. Ja sam se trudio da objasnim koliko god sam to mogao, uz pomoć jednog od brahmana pratilaca. Rekao sam mu da sam ja autor, i da sam sam kucao original koji je zatim preveden na portugalski i objavljen u Brazilu. Otišao sam do moje barake i donio lijepo uvezan primjerak sa Maharshijevom slikom i slikom "Grupe Arunachala" koja je njemu posvećena. Tada, na moje veliko čuđenje, Maharshi je počeo da okreće stranice - bilo ih je oko stotinu - polako i pažljivo kao da je čitao taj nepoznati jezik. S vremena na vrijeme, uspravio bi svoj prodorni pogled u mene, a zatim nastavio da gleda u knjigu. Na kraju ju je stavio na koljena i obratio se pratiocu na tamilskom. Čim je on završio, brahman mi je prišao i objasnio da je želja "Bhagavana" (to je ime koje su Maharshiju dali njegovi obožavatelji, a znači "blagoslovljeni") da dodam bilješke o izvoru mojih navoda iz Sankaracharijine Viveka-Chudamani, i da nabrojim

one iz Imitacije Krista, Tomasa a Kempisa. Pošto me je gestom pozvao, prišao sam Mudracu i primio knjigu iz njegovih ruku. Da bih ispunio Maharshijevu želju, morao sam raditi nekoliko dana u knjižnici ashrama, uz svesrdnu saradnju jedne američke dame, velikog obožavatelja Maharshija, kojoj je pričinjavalo radost da mi pomaže u ovom ispunjavanju njegove želje. Morao sam sve da pišem štampanim slovima, da bih svecu olakšao čitanje, jer moj rukopis nije dovoljno jasan. Konačno sam je mogao predati Učitelju. Bio sam malo iznenađen velikim zanimanjem grupe zapadnjaka, naročito jedne dame, stalnog žitelja u ashramu, za činjenicu da je Maharshi želio da sazna sve gore nabrojane detalje. No, oni su imali dobar razlog za iznenađenje: znajući da je svetac obično ravnodušan prema svemu što se događa ovdje dolje, zasigurno nisu očekivali od Njega da nečemu obrati toliko pažnje. Iskoristio sam priliku da kažem Maharshiju da u Parizu i Brazilu, postoje dvije grupe studenata koje za glavni predmet svog izučavanja uzimaju njegova učenja, kao i djela onih koji ga poštuju i obožavaju. On je upitao tko ih je i kada osnovao, koje su bile glavne teme njihovog proučavanja itd. Osmijeh koji je propratio ova pitanja, bio je zaista čudesan. Činilo se da me ohrabruje, a to je zaista bilo neophodno, jer, kako bi netko mogao da govori sa njim kao sa drugim ljudima?

Intuicija mi je nedvosmisleno govorila da ne smijem koristiti nijednu riječ koja bi bila otrcana fraza, da svaka od njih mora biti dostojna slušaoca. Zbog toga je, na početku svakog razgovora, čovjek morao da prođe kroz neku snebivljivost, koja bi, međutim, nestajala čim bi ga pogledao u oči. Pitam se da li je mnogo ljudi imalo priliku da vidi u nečijim očima toliko suosjećanja, mudrosti i razumijevanja, ili tako nevjerovatnu dobrotu kakva je bila ona što je zračila iz Maharshijevih kad bi govorio sa nama. Prije nekoliko tjedana kada nisam znao kako da oslovim Mudraca, sljedeći primjer ostalih, napisao sam par rečenica i uručio im ih za njega nakon jutarnje meditacije. Oni nisu ništa pitali, samo su zatražili nešto, što sam kasnije ponovio na večeri kada sam odlazio iz Indije, kad sam od sveca tražio odobrenje da odem. Tih nekoliko riječi su sadržavale ostvarenje onoga što mi je bilo, i što mi je još uvijek potrebno, da bi slijedio put koji je pokazao Učitelj. Postao sam svijestan toga kad sam dobio dokaz da mi je on ispunio tu moju jedinu molitvu. Nisam činio druge. Činjenica što je ona prevazilazila ograničenja ovog mog života i što je njeno ispunjenje bilo moguće samo za nekog tko je sam van onoga što nazivamo životom i smrću, bila je za mene neka vrsta potvrde da ovog puta nisam pogriješio. Dobro je poznato da Maharshi ne izvodi "čuda", da se ponekad čak i

podsmijava, na lijep način (Mudrac nikad ništa ne "osuđuje") takozvanim "okultnim moćima", odnosno "sidhijima" yogija i ostalih samozvanih "nadjudi" koji koriste svoje psihičke moći da bi izvršili neposredan uticaj na svoju okolinu. No, čime drugim da nazovemo te promjene koje se događaju u njegovom prisustvu, u svjesnosti učenika koji najiskrenije tragaju za Istinom? Kako da objasnimo čudne, gotovo nevjerovatne promjene u okolnostima koje često prate promjene u našem unutrašnjem stanju svjesnosti ili one slučajeve trenutne pomoći kad se čini da više ništa neće pomoći? Veoma malo je rečeno o tome; zato mi i ne znamo mnogo. Oni koji su iskusili takvu pomoć rijetko o njoj govore, osim svojim najbližim prijateljima u potrazi za Istinom. Nedostatak bilo kakve misteriozne atmosfere oko Maharshija, njegova potpuna jednostavnost i prirodnost, stvaraju takav osjećaj da, kada bi se čak i dogodilo neko nevjerovatno i neobično "čudo" tu u sali, ili ispod bambusnog krova kod knjižnice, ono ne bi izazvalo više radoznalosti od suptilnih oblika u dimu insensa koji se polako dižu do svečevih stopala, a zatim naviše do visoke tavanice sale. Najveće čudo je sam Maharshi. Ja znam da nisu svi u mogućnosti da to osjećaju, čak ni da pogađaju. Takva čuda se mogu spoznati jedino utapanjem u tišinu i u naše vlastite dubine. Neki ne mogu to

nikada uraditi, premda svatko i svi osjećaju blagotvoran utjecaj Velikog Rishija.

***

Jutros je bila proslava jednog Hindu sveca, ovjenčavanjem i premazivanjem crvenim prahom kamenih kipova svetih krava, od kojih jedna stoji na tlu ashrama, u blizini ograde pokraj glavnog puta koji ide oko brijega. Maharshi je sjedio na stolici nasuprot malog svetišta tokom čitave ceremonije, okružen ljudima koji su pjevali mantre. Bio je isti kao uvijek - miran i tih, bez znaka interesa za ono što se oko njega događa. Malo poslije toga, mislim da sam shvatio razlog ove ravnodušnosti. To je ovo: Mudrac ne vjeruje u stvarnost ovog vidljivog svijeta, on je spoznaje kao puku iluziju. Boraveći sve vrijeme na planu koji obuhvaća cjelokupnost postojanja, kako bi i mogao da se zanima za sićušne fragmente događanja koji su prolazni poput dima? Izgledalo mi je da bi najlogičnija analiza postojanja u vremenu i prostoru trebala gornje da učini jasnim i očiglednim bez ostatka sumnje. Međutim, vidio sam i razliku između mentalnog koncepta i realizacije ove istine. Naravno, dobro je imati mentalnu koncepciju, jer nam ona može pomoći da izbjegnemo pogreške. Relativno je lako prihvatiti da postoji točka gledišta sa koje su najudaljenija zvijezda i najsićušniji mrav kraj naših stopala podjednako blizu odnosno podjednako dale-

ko od naše svjesnosti. Međutim, živjeti u tom unutrašnjem, a sveobuhvatnom svijetu je nešto sasvim drugo. Da nisam bio tamo, kraj stopala čovjeka koji je realizirao ovo stanje svjesnosti, sigurno ne bih imao predstavu o jednoj takvoj mogućnosti. No, sad se nada pretvorila u izvjesnost, zbog prisutnosti živog Primjera koji zrači svoju svjetlost svuda okolo. Drugi dio svečanosti odigrao se u hramu. Donijeti su poslužavnici sa svetim pepelom i crvenim prahom i svi smo na svoja čela stavili znak tog drevnog simbola, čijeg se duhovnog značenja danas sjeća samo nekolicina.

XXXIII POGLAVLJE

Snaga u nama

"Ukoliko vrhunska Istina ostane nepoznata, proučavanje (svetih) spisa je besplodno; čak i ako se vrhunska Istina zna, proučavanje spisa je beskorisno (puko proučavanje slova je beskorisno, za duhom se mora tragati Intuicijom)".

Viveka-Chudamani od Sri Sankaracharije, stih 61. Ove riječi Sri Sankaracharije, od velike su koristi za one koji su pomalo obeshrabreni čitanjem tako mnogo knjiga i članaka prepunih stručnim izrazima okultne filozofije. Ukoliko pokušamo da učimo samo pomoću našeg uma-mozga, sjećanje se preopterećuje te nikad nećemo postići ono što intuitivno tražimo - istinsko duhovno prosvjetljenje mudročću Jastva.

Oni koji postižu stvarni napredak na tom putu, znaju da je proces, u stvari, obrnut. Kad dostignemo područje stvarnosti odnosno duha, tada svi izrazi i sistemi postanu jasni - nikad prije toga. Sri Maharshijev život je odličan primjer. Kao mladić, prije svog prosvjetljenja, on gotovo ništa nije znao o spisima Hindusa. Međutim, kasnije je sve lako razumijevao i mogao je da daje jedinstvena objašnjenja zasnovana na njegovoj vlastitoj duhovnoj mudrosti. To je jedini prirodni proces. Možda će jedna usporedba to bolje objasniti: osoba koja zna samo engleski ne bi mogla čitati neki drugi jezik, kao što je francuski, mada je to isto pismo. Ona mora učiti jezik da bi mogla da se ispravno služi njime. Tako je i sa svetim spisima. Oni govore drugim jezikom, mada koriste iste riječi koje su i naše. To ne treba značiti da je čitanje beskorisno. Kako se u nama razvija unutrašnja mudrost, mi u spisima nalazimo veliku podršku, jer oni opisuju ono što mi sami doživljavamo. Oni nam obezbjeđuju autoritet i sigurnost na putu. Koliko dalje učenik ode, tim je njegov um manje kompliciran, i tada je on u stanju da izrazi svima jasnim, jednostavnim oblikom i riječima ono, što bi prethodno zahtijevalo jedno detaljno izlaganje puno stručnih izraza. Riječi Krista, Bude, Maharshija i svih velikih Učitelja čovječanstva, krajnje su jednostavne. Usporedite ih sa riječima modernih filozofa kako na

Istoku, tako i na Zapadu, i onda je jasno što je istina, a koje samo teorija o istini. Da bi prešli iz ovog života-sna odvojene ego-ličnosti do istinskog postojanja kao Sebstva, potrebna nam je Sama ta svjetlost Istine, a ne samo Njen opis, jer nam on ne može pomoći. Sri Maharshi, dajući nam životnu formulu u suvremenom obliku vichare, učinio je djelotvornom staru istinu da je čak i jedna maksima istinskog Učitelja, ukoliko se primjenjuje, dovoljna da aspiranta odvede do blaženog kraja - do postignuća. Jedna svemoćna, a nepoznata snaga leži pritajena u svakom od nas. Sri Maharshi je mnogo puta govorio o njoj, naročito u svojim Uputstvima F H. Humphreysu, za svojih ranijih godina. Ta snaga mora da se otkrije, jer se bez nje - ništa ne može postići. Ona ni po čemu nije jedno-obrazna u svojim manifestacijama i, pred učenicom se pojavljuje (ne pred Učiteljem!) u različitim aspektima - Bhakti, Jnana, itd. Neki od nas znaju da se ništa ne može usporediti sa milošću Učiteljevog prisustva, po tome kako nam ovu univerzalnu snagu čini dostupnom. A indirektnu pomoć njegove milosti, iskusilo je toliko njih koji se bore da saznaju konačnu istinu, da uđu u unutrašnji svijet svog voljenog Gurua. Ova snaga omogućuje čovjeku da potčini svoj nepopustljivi um, koji je prvi uzrok njegovih nevolja, vanjskih i unutrašnjih podjednako. Ona mu konačno daje tu čudesnu unutrašnju sigur-

nost iz koje se rađaju tišina i mir. Oni koji probude ovu snagu u sebi, znaju da ona ostvaruje konačno jedinstvo, i time, besmrtnost. Najbolji oblik pomoći tragaču je onaj koji ga ne opterećuje velikim mnoštvom učenja, dogmi i definicija, koje sve dolaze izvana. Postoji bolja metoda, koju jedino Učitelj koristi, a to je da se govorom, pogledom, ili tišinom (i u veoma rijetkim slučajevima, dodirom) aspirant postavi u takav položaj da on sam može da nađe rješenje svojih problema. Tada će to rješenje poteći od njegove vlastite žive mudrosti. To je jedino što vrijedi u školi ljudskog života. U predgovoru knjizi Maha Yoga, autor nam savjetuje da zaboravimo našu relativnu nauku - koja je, u stvari, neznanje - prije no što kročimo na put. To je očigledno uslov, pa treba da znamo kako i zašto to radimo. No, to nije lako.

Većina ljudi ima velikih poteškoća u oslobađanju od prethodnih teorija i ranijeg znanja. Međutim, neki imaju uspjeha. I tu se rađa pitanje: "Zašto da sakupljamo smeće, kada ono kasnije treba da se odbaci?" Sapiienti sat, kao što su Rimljani govorili. Mnogi ozbiljni tragači su zabrinuti jer ne mogu da steknu sve znanje o religijama, yogama, različitim okultnim sistemima, itd. njima Maha Yoga savjetuje da proces neučenja relativnog znanja nije isti kao njegovo zaboravljanje, već njegovo uskladištenje i zaključavanje u um-mozak, i stavljanje ključa u džep. Kad

vam je ono potrebno, možete otključati skladište i poslužiti se onim što vam je potrebno. No, nemojte da provodite svoj život beskrajno pregledavajući vaše privremene posjede!

***

Bolje je ovdje ne imenovati tu univerzalnu snagu. Ona će se za odgovarajuće vrijeme pronaći, a nema mogućnosti greške. Ona je jedinstvena, sama i bliska srcu svakog čovjeka. Na nju se možemo pouzdati da će izvršiti svaki zadatak. Pronaći ćete je svojim vlastitim trudom. Nema ničeg osim nje, jer ona je srž vašeg bića, konačni - uvijek prisutni cilj, jedini istinski i vječni prijatelj. Veliki Rishi, jednom je rekao nekom zapadnjaku: "Kad čovjek po prvi put prepozna svoje istinsko Sebstvo, tada iz dubina njegovog bića nešto izranja. . . A onda ga ono zaposjedne. Ono je s druge strane uma. Ono je beskonačno, božansko i vječno. . . " "Pojave koje vidimo su rijetke i iznenađujuće - no najčudesniju od svih mi ne spoznajemo, naime, da je jedna i samo jedna neograničena snaga zaslužna za sve pojave koje vidimo, i za čin njihovog viđenja". "Nemojte da vežete svoju pažnju na sve ove promjenjive stvari u životu, smrt i pojave. Nemojte čak ni da mislite na stvarni čin viđenja odnosno opažanja, već samo na ono koje vidi sve to, na ono koje je zaslužno za sve to... Nastojte da držite um nepokolebljivo vezanim za

ono koje Vidi. Ono je u vama..." "Ti objekti koje mi vidimo i osjećamo, samo su razbijene boje jednog jedinog, neograničenog duha". "Učitelj u meditaciji, mada su mu oči i uši otvorene, vezuje svoju pažnju za ono koje vidi toliko čvrsto, da on niti vidi, niti čuje, niti uopće posjeduje fizičku svjesnost - čak ni mentalnu, već samo duhovnu". Ove riječi Sri Maharshija su najbolje objašnjenje Snage u nama. Nema ničeg da se doda.

XXXIV POGLAVLJE

Korespodencija

U pismima koja primam iz Amerike i drugih zemalja, često nalazim slijedeća pitanja: "Za koja uputstva o meditaciji drevnih indijskih filozofa se u ashramu smatra da imaju najviše zajedničkog sa Maharshijevim učenjima?"

Ili: "Kako treba da se postavimo prema našoj personalnosti kada pokušamo da slijedimo put samospoznaje?" I tako dalje. . . Odgovori koje nalazim tu kraj Maharshijevih stopala mogu koristiti i drugim ljudima za rješenje istih problema. Zato, radi njih, ja u ovom poglavlju dajem neke izvode iz moje korespondencije. Maharshi veoma visoko cijeni Sri Sankaracharijinu "Viveka Chudamani" odnosno Krunski dragulj Mudrosti. Mnogi Hindusi smatraju da je Mudrac Arunachale reinkarnacija autora te studije koja dostiže vrhunac okultne filozofske konce-

pcije. Izabrao sam iz nje nekoliko stihova za moju svakodnevnu meditaciju, koje ovdje navodim. Riječ "Brahman" označava Najviše Božanstvo, a "Parabrahman" - Apsolut; "Logos" odgovara "Stvoritelju Univerzuma" odnosno "Demijurgu".

Stih 409. - Mudar čovjek u Samadhiju osjeća u svom srcu Ono što je vječno Znanje, čisto Blaženstvo, neusporedivo, vječno slobodno, nedjelatno, neograničeno kao kozmos, neukaljano, bez razlike između subjekta i objekta, i koje je sve-prožimajući Brahman (u suštini).

Stih 255. - Spoznaj da si ti "To" - Brahman koji je daleko iznad kaste, svjetovne mudrosti, porodice i roda, bez imena, oblika, osobina i mana, izvan vremena, prostora i objekata svjesnosti.

Stih 256. - Spoznaj da si ti "To" - Brahman koji je vrhunski, izvan domašaja svakog govora, a koji se može spoznati okom čiste mudrosti. On je čista, apsolutna svijest, vječna suština.

Stih 257. - Spoznaj da si ti "To" - Brahman koji neosjetljiv na šest ljudskih slabosti (glad, žeđ, pohlepa, obmana, propadanje i smrt) - on se spoznaje u srcu yogija (u samadhiju), on se ne opaža čulima, on je neuhvatljiv za intelekt i um.

Stih 258. - Spoznaj da si ti "To" - Brahman na kome počiva svijet, stvoren putem neznanja, On (Brahman) je samo-održiv, On je različit od (relativne) istine i

od neistine, nedjeljiv, van mentalnog predstavljanja.

Stih 260. - Spoznaj da si ti "To" - Brahman koji je prestanak svakog razlikovanja, koji nikad ne mijenja svoju prirodu, nepokretan poput oceana bez valova, vječno neuslovljen i nepodjeljen.

Stih 261. - Spoznaj da si ti "To" - Brahman koji je jedina Stvarnost, uzrok raznolikosti, uzrok koji odstranjuje ostale uzroke, različit od zakona uzroka i posljedice.

Stih 263. - Spoznaj da si ti "To" - Brahman, ta Stvarnost koja se manifestira kao mnoštvo putem obmana imena, oblika, osobina, promjena, a ipak je neizmjenjena kao zlato (u različitim oblicima zlatnih ukrasa).

Stih 264. - Spoznaj da si ti "To" - Brahman koji sam sija, koji je iznad Logosa, sveprožimajući, jedno-obrazan, istina, svijest, blaženstvo, koji nema kraja, neuništiv.

- Kakvi uzvišeni vrhunci duhovne koncepcije koji se podižu pravo do carstva beskonačnosti, gdje istina vrhunska vlada! Učenik na Putu Samo-spoznaje počinje razumijevati da je njegova personalnost žiža (svjetiljka), odnosno točka oslonca kroz koju teče i sija svjetlost života koji je Bog. Međutim, on sam nije ta žiža. On se mora brinuti da je održava u savršenoj čistoti, da omogući da maksimum svjetlosti sija kroz nju. Ali, to treba da bude njegova jedina

briga, i ništa drugo: U tome teži misterija iščezavanja "ega" kao posljedice Samo-realizacije. Ona donosi istinsku slobodu. Kada žiža ispuni svoj zadatak, odbacuje se bez bola i žaljenja. No, to se događa jedino ako je ona postala stvarnost u kojoj se živi, a ne teorija. A to je najviša inicijacija. U svakom slučaju, jedna činjenica je istinita: samo uravnotežen i jedno-usmjeren um vodi do carstva istine - do samadhija. Prekidi u stanju samadhija dokazuju da um nije potpuno potčinjen; on se vraća u aktivnost i izmiče još nesavršenoj kontroli. Koji stav je ispravan u prisustvu Učitelja? Ništa nije od veće pomoći u prisustvu velikog bića od mira uma. On otvara vratnice našeg srca i omogućuje Učitelju da uđe. Maharshijeva blizina čini ovaj trud umirivanja uma beskrajno lakšim nego da je to bilo gdje na drugom mjestu. Često, čak i kad se ljudi mole po svojoj vlastitoj vjeri, konačan rezultat može biti isti. U prisustvu Bhagavana Maharshija, mi smo u mogućnosti da sami intuitivno nađemo ispravan stav.

Sebstvo i vidljivi svijet - Maharshi je sam dao jedno opširno objašnjenje u svom "Evandjelju". Dakle, nema više ničeg da se doda. Međutim, kako vi želite neku "fizičku" analogiju, može se navesti jedna grupa: Pretpostavimo da pijanista svira u rukavicama, vidjet ćete samo kožu od koje su one sačinjene, koja ima oblik šake. Pravi prsti ne mogu se vidjeti.

Čovjek iz neznanja može povjerovati da koža rukavica čini nerazdvojan dio ruku umjetnika. Na sličan način, ljudi koji ne znaju ništa o Sebstvu nisu u stanju da vide ništa iza fizičke strane pojava.

Međutim, onaj tko vidi stvarnost zna da postoji ruka koja udara u tipke i svira muziku, da rukavica bez ove žive ruke u sebi nije ništa više od puke beživotne ljušture odnosno sredstva. Nedostatak ove analogije je u tome što vi zapravo nikad ne možete da vidite šaku u rukavici, jer biste onda bili "sama šaka".

"Vidjeti Boga znači biti Bog". - Iz Maharshijevog Evanđelja.

Inicijacijska društva - Pitate: "Što je sa brojnim inicijacijskim društvima koja postoje u modernom svijetu? Ne dajmo se zavaravati. Ukoliko želite da mi date čašu vode, morate imati vode. Ukoliko vođe takvih organizacija nisu Istinski Učitelji - savršeni ljudi - njihova učenja i knjige teško mogu biti bolji od mentalnih akrobacija laika. Učenje mora biti podržano životom učitelja i mora nam dati nepogrešiv primjer istinske realizacije. Vaše vlastito Sebstvo nikad neće prihvatiti ništa manje. Ni ja, sve do sada, nisam vidio ni jednog Učitelja da vodi organizaciju ili posao. Promislite o tome i odgovor će doći sam.

Prepreke na putu realizacije Sebstva - "To su vaš um koji luta i izopačen način života", kaže Maharshi u svom Evanđelju. Egoizam i vaše poistovjećenje sa

fizičkim tijelom su korijeni neznanja, oni vas sprječavaju da krenete na Put i realizirate vicharu - Samoispitivanje - "Tko sam ja?" "Ja sam taj gosp. X sa određenim brojem godina, pojavom, položajem u društvu, nacionalnošću, profesijom itd. Ja sam rođen i ja moram umrijeti". Sve to mora da ode prije no što nađete odgovor na svoju "vicharu". Jedan yogi je rekao: "Sebstvo tragača koji se predaje Istini utapa se u to Veliko Bezgranično Sebstvo".

Molitva - Kažete: "Ja sam kršćanin i vjernik. Ja ne mogu meditirati, ja mogu samo da se molim. Kakvo je postignuće moguće za mene?" Postignuće je isto za sve. Međutim, putevi do njega se mogu vidjeti kao različiti. Ukoliko proučavate živote svetaca svake vjere, naći ćete da su oni svi braća u ljubavi i realizaciji Boga. Neka naše molitve budu nesebične, i sjetimo se uvijek da Gospod zna bolje od nas kako da gospodari Svojim univerzumom. Dakle, Njemu nisu potrebne naše sugestije o tome. Nastojte da učinite savršenim ono što je zaista vaše - vašu vlastitu svijest. To je naš jedini cilj. Dat ću lijep primjer jedne mistične molitve Sv. Franje Asiškog: "Gospode, učini me sredstvom Tvog mira; gdje je mržnja, daj da sijem ljubav; gdje je povreda, daj da sijem oprostaj; gdje je sumnja, daj da sijem vjeru; gdje je očaj - nadu; gdje je tama Svjetlost; gdje je tuga, daj da sijem radost". "O Božanski Učitelju,

podari mi da ne tražim toliko da budem utješeni koliko da tješim, da budem shvaćen koliko da shvaćam, da budem voljen koliko da volim; jer davanjem mi primamo. Praštanjem se nama prašta. A smrću se rađamo u Život Vječni".

Milost Učitelja - Maharshi je u svom Evandjelju pisao da je ta milost previše suptilna da bi se opisala. Izvjesno, on to zna daleko bolje no što mi znamo. Dakle, svaki pokušaj da se riječima objasni ono što se riječju ne može izraziti je beskoristan. Maharshi uvijek upućuje na milost koja djeluje na sebi odgovarajućem nivou duhovne stvarnosti, a vi ipak inzistirate na dobijanju odgovora u riječima, što znači unutar ograničenja nametnutih našim umom. Može se uzeti za sigurno da se "pažnja" koju Učitelj poklanja svom učeniku može smatrati jednim od obilježja njegovog odnosa prema njemu. Dakle, budimo vrijedni takve pažnje.

Predaja - Predaja je stanje svijesti koje je uslov da se postane učenikom. Kad učenik spozna da je njegov "ego" - osobnost - samo jedan sićušni val na površini beskrajnog oceana Sebstva - ili Nadsebstva koje je stvarnost, on voljno počinje da odvrća svoju pažnju od nje i nastoji da se stopi sa onim "svime" koje obično uzima obličje Učitelja. U tome je razlog što je predaja Učitelju neophodan korak ka krajnjem cilju, jer ona znači realizaciju istinskog Sebstva odnosno

Boga.

Ljubav - Ne sjećam se tko je opisao ljubav kao "univerzalnu snagu međusobne privlačnosti (gravitacije) koja djeluje svugdje između atoma - koji predstavljaju materijalni veo univerzuma - kao i između drugih različitih manifestacija svjesnosti". Možda ima neke istine u ovim riječima, iako kada se izraze u svijetu relativnosti, one su neizbježno nesavršene. No, praktično govoreći, ljubav je jedina sila koja može da podrži naš trud da iz uslovljene relativnosti koraknemo u stvarnost. Na teškom putu ka realizaciji svaka mentalna predstava istinskog cilja, koliko nam se god uzvišenom i blagorodnom činila, pokazat će se nedovoljnom, jer će odmah nestati zajedno sa poništenjem našeg individualnog uma kada se on vrati u jedini ocean života. Drugim riječima, čovjek koji se bori na putu ka realizaciji zna koliko mu je potrebna ova pokretačka snaga ljubavi, da bi prevazišao sve prepreke. U okultnoj literaturi postoji mnogo dokaza o tome. Dobro je sjetiti se poznatih riječi Sv. Pavla: "I mada ja posjedujem dar proročki, i razumijem sve misterije, i sve znanje; i mada ja imam svu vjeru, tako da mogu planine da uklonim, ali nemajući ljubavi prema bližnjima, ja nisam ništa". Jedino odraz same Istine može da nam pomogne. Ljubav je taj odraz. A najviši oblik ljubavi koji nam je dostupan, jeste ljubav prema Učitelju. Učitelj ne

može doći učeniku bez ljubavi - ukoliko bi takav učenik mogao postojati - kao što ni svjetlost ne može da prodre u sobu bez prozora. Ništa ne može pomoći učeniku ako on nema ljubavi. On mora da posjeduje živi primjer, ideal koji je iznad svake sumnje i nesavršenstva.

Učitelj - Vi kažete da znate da bez Učitelja nema ni puta, a pitate me, mene koji sam sad kraj stopala Bhagavana Maharshija: "Kako se ova istina realizira u njegovom prisustvu?" Kad biste mogli da dođete ovamo i sjednete ispod bambusnog krova koji se pruža iznad Maharshijevog kauča, ne bi bio potreban nikakav odgovor. Vi imate neke fotografije brijega Arunachale, a priznat ćete da to nije isto kao kad biste mogli da se penjete na njega ili da sami vidite Brijeg Milosti. Isto važi za prisustvo Maharshija. Naći ćete u ovom dnevniku neka moja osobna iskustva o tome.

Kontrola uma - "Potčini mi se i ja ću ubiti Um". Iz Maharshijevih kazivanja

Ove Mudračeve riječi bi bile najbolji odgovor na tvoje pitanje. Svaki put kad sam upijen u misli o Bhagavanu, nijedna druga, neželjena ideja ne može da se ušulja u moj um. Nijedna zaludna ili zla misao nema pristupa u moju svijest. Navika da štitim i njegujem nemirne misli, sada je zamjenjena nepomućenim mirom i spokojem uma. No, to nije

dovoljno za vicharu, odnosno Put Ispitivanja, "Tko sam ja?" kako o njemu poučava Maharshi. Potreban je potpun mir odnosno tišina uma. Meni su od velike pomoći bile dugotrajne i pribrane meditacije o porijeklu procesa mišljenja i izvoru misli. Zatim sam shvatio da "mi nijedna misao neće pomoći niti izmjeniti moju takozvanu budućnost", itd. Nas jedno-stavno vara naš um koji nas navodi na ideju o "potrebi za mišljenjem". Ovu suptilnu laž je teško izbrisati i teško ju je opisati, jer smo praktično nemoćni da zaustavimo naš proces mišljenja po volji, ukoliko nismo, u izvjesnoj mjeri u stanju svijesti koje se pruža iza uma. Ova viša svjesnost - misteriozni "samadhi" - je istinski cilj svih tragača. Kao što je Maharshi rekao: "Samo samadhi može da otkrije Istinu". - Iz Maharshijevog Evandjelja

Samadhi - Postoji nekoliko opisa transcendentnog stanja duhovne ekstaze koja se zove samadhi. No, postoji i više vrsta samadhija. Maharshi kratko i jasno kaže: "U samadhiju postoji osjećaj "ja-ja" ili "Ja jesam" i nema misli". Međutim, nijedan pravi opis tog stanja stvarnog bića, ne može nam pomoći da ga postignemo. Kad dođe samadhi, ljudi se obično zaprepaste koliko su njihove mentalne predstave o njemu bile pogrešne.

***

Ovo su neki izvodi iz pisama koja sam iz ashrama

napisao kao odgovor mojim prijateljima u drugim djelovima svijeta, koji su zainteresirani za duhovna nastojanja, a nisu bili u mogućnosti da idu u Indiju i vide Maharshija. U njegovoj atmosferi svjetlosti i mira, ja osjećam da uistinu postoji samo jedno, veliko srce, o kojem Mudrac Arunachale tako često govori. Tako su mi moji prostorno udaljeni prijatelji sa kojima sam se dopisivao u stvari sada bliži no što su bili kad sam bio u njihovom neposrednom fizičkom prisustvu.

XXXV POGLAVLJE

Ja i ti

Postoji velika razlika u mojim stanjima svjesnosti u različitim prilikama. Često u meditaciji doživljam ekstazu apsolutnog jedinstva. No, ovo se gubi kad se vratim uobičajnom životu. To me pomalo uznemirava; međutim, uzrok leži u sumnjama koje je stvorio um. Zbog toga se borim da donesem svjetlost iz Unutrašnjeg Sebstva da bih pomoću nje izgradio čvrstu osnovu poput onih duhovnih iskustava koja su jedina stvarna svjesnost. Tada dolazi potreba da ih prevedem, ukoliko je moguće, na jezik uma. Kako je sam um samo odraz u području uslovljenog života, ovoj svrsi odgovaraju simboli i usporedbe, i, u stvari, oni su jedino sredstvo za saopćavanje nekih ideja. U svijetlu mojih prethodnih iskustava u toku meditacije, ponudio bih ovu usporedbu: pojedinačne perso-

nalnosti, mogu da se usporede sa listovima drveta. Oni su brojni, no njihov zajednički život je život drveta. Ono je izvor njihovog postojanja. Listovi rastu, žute i konačno, umiru. Ali, drvo je nedirnuto sudbinom svojih pojedinih izdanaka. Ono nema omiljene listove; ono je svjesno njihove privremene uloge, no, da li listovi znaju sudbinu svoje majke, drveta, čiji životni vijek daleko prevazilazi vijek svakog od njih? Njihov život je moguć samo dok nisu odvojeni od matičnog stabla.

Svaki od njih, bori se za više sunca i zraka, čak i ako to čini nesvjesno. Oni ne mogu od svoje volje napustiti drvo prije no što postanu zreli, i ta zrelost znači poništenje njihovog obličja. Sa gledišta lista, njegov život je ograničen, njegove mogućnosti su ograničene, i svaki napor da se izbjegne zajednička sudbina je uzaludan. No, može li on zaista shvatiti da je produženje života drveta jedina važna stvar; da je vjerno izvršavanje njegovih funkcija jedini način da uveća život drveta, od koga zavisi njegovo vlastito blagostanje, kao i blagostanje svih njegovih drugova. Tragično je što vjerujemo da je naša odvojenost stvarna, da je ono što imamo naše vlastito, i tako ostajemo nedirnute potrebama drugih. Kao i listovi sa drveta, u određeno vrijeme, naša vanjska ljuštura mora se osušiti i umrijeti, a vječno živo Sebstvo, mora se vratiti natrag u svoj izvor. Stvarni život je

uistinu jedino u Njemu. Sada moj um postaje mirniji, jer mu je rečena istina na njegovom vlastitom jeziku. Realizirano jedinstvo je Život duha u carstvu vječnosti. Iluzija odvojenosti je smrt. Nedostatak egoizma u velikih bića ne zasniva se na sentimentalnosti ili teoriji. Ona znaju svoj izvor. Kada se Krist molio za svoje neprijatelje, i kada je Maharshi, dok su ga tukli lopovi, okrenuo svoj drugi obraz njihovim udarcima - Oni su znali zakon. Nije bilo licemjerja u njihovom činu. Oni su bili svjesni da isti život teče kroz Njihove mučitelje koji teče kroz Njih same. Jedina razlika leži u činjenici da su Krist i Maharshi poznavali tu jednotu, dok ubice i lopovi nisu. U usporedbi sa listovima i drvetom, jedina razlika je u privremenom obliku i boji listova. Tako, već samo razumijevanje zakona Života, prisiljava nas da prenesemo našu svjesnost u duhovno carstvo, mada samo na trenutak. Ukoliko smo umom dosegli jedinstvo duha, mi smo na trenutak živjeli u sferi duha. Ponekad smo u stanju da dosegemo i spoznamo mistično značenje učenja Učitelja, no Samo-zaboravna osobnost previše lako zaboravlja ove značajne trenutke. "Put je dug. Ja sam daleko od Doma".

XXXVI POGLAVLJE

Rekvijem

Obično posvetim jednu noć u tjednu meditaciji kao produžetku večernjih meditacija u prisusivu Maharshija. O njima ne pišem jer su sve slične i teško ih je opisati riječima. Mogu samo kazati da su one pokušaj da moju svjesnost podignem u sferu gdje život sam vlada, bez oblika i bez velova. Na stupnju pripreme, uvijek postoji neka vrsta borbe sa svim što me sprječava da iskoraknem sa područja misli; nakon toga, kao film na platnu, pojavljuju se slike iz moje prošlosti, i konačno - obično u zoru - dolazi trenutak mira. Međutim, neću nikada zaboraviti jedno srpanjsko jutro, čija je suština iskazana naslovom ovog poglavlja, jer je vijek mog zemaljskog života bio konačno zauvijek pokopan. Ovaj život, koji mi je sve dotad oduzimao moju pažnju i tražio preispitivanje, tiho je iščezao, progutan oceanom nestvarnosti kome je oduvijek i pripadao. Tada nisam shvaćao da postoji samo sadašnjost, i da je stalno vraćanje prošlosti jednako privremenom samo-ubistvu. Prvo sam se sjetio jednog odlomka iz knjige zasnovane na hebrejskoj Kabali, koja me je prije mnogo godina očarala svojom misterijom, a do čijeg stvarnog značenja nikad nisam mogao da doprem. ". . . i učenik je ušao u svetište svog srca. Tamo je bio oltar i na njemu su gorjela dva svjetla".

"On je razumio da su to svjetla njegovog vlastitog života. Ona su bila on sam. Plamen bližeg svjetla bio je raznobojan, pulsirao je bogatstvom boja i odavao tanak dim. Prepoznao je u njemu svoje misli i emocije po veoma prisnom ritmu njihovih vibracija".

"Drugo i daljnje svjetlo bilo je bezbojno, ali su njegovi zraci prožimali sve i prodirali kroz promjenjive nijanse prvog. Nepokretno u svojoj prastarost čistoti, ono je tiho gorjelo, odišući mirom velikim poput same vječnosti".

"Tada se pojavio Rabin odjeven u bijelo, uzeo oba svjetla u ruke i zamjenio im mjesta. "Od ovog trenutka, ti ćeš kroz svjetlost vječnosti gledati na svjetlost nestalnog života, umjesto da gledaš, kao ranije, kroz prolaznu svjetlost, koja je opažanje vječnog činila teškim".

***

"Tko sam ja? Tko sam ja? Tko sam ja?" - utonuo sam kao i obično u ovo meditativno ispitivanje i iznenada sam vidio čitav svoj život, od samog njegovog početka, skriven u riznicima mog sjećanja, kako se odmotava pred mojim očima, kao na filmu. Gledajući ga, ja sam još jednom prolazio kroz ta ista iskustva u zgusnutom i krajnje ubrzanom vidu. Osjećao sam da posjedujem snagu da uništim tu iluzornu sliku jednim jedinim naporom volje, jer mi je njen teret bio neprijatan. A također sam znao da

nije preporučljivo da dopustim tim iluzornim, nepostojećim stvarima da uđu u moju svjesnost. Međutim, ovog puta, glas kojega sam morao da poslušam, rekao mi je da posmatram "film". Ispred mene su se odmotavale godine moje mladosti sa svojim ludostima i poletom instinktivan život sa svojom gotovo životinjskom sebičnošću; okolnosti i ljudi, koji su u svoje vrijeme igrali veliku ulogu u mom životu, ljubavi i mržnji, plemeniti i zli impulsi, potraga za nečim što je uvijek izmicalo mom dodiru i koje bi, kada se činilo da je blizu, uvijek bi iskliznulo iz mojih ruku. Trenuci očaja koji su se činili nedosežnim, beznadnim i bezizlaznim; trenuci ogromne, gotovo bi se reklo bezgranične "sreće" svi su prolazili pred mojim očima. Fizička figura, tako dobro poznata, koja se postupno mijenjala tokom godina, sada zgusnuto, prolazila je ispred mene sa svim svojim nadama, snovima i nastojanjima od kojih sada ništa nije preostalo. Godine prvog i drugog svjetskog rata, razdoblje mira, vrijeme kad sam se bacio na okultne studije gdje se činilo da leže najviša postignuća, kozmo-koncepcije koje su se postupno mijenjale kroz kontakt sa novim teorijama i njihovim autorima. Ja sam to sve osjećao kao gusti tamni oblik koji se spušta na moju svjesnost; tražio sam izlaz; intuitivno sam znao da on mora postojati, kako sad, kad stojim na pragu novog života, ja ne mogu da se

vratim tim duhovima. Usredsređujući sve svoje snage u jednom naporu volje, zaustavio sam čudan lanac, i u jednom trenutku kad je "film" stao kao mrtva stvar, ja sam bez imalo sumnje shvatio: sve ovo - to nisam bio ja. Ovaj glumac i okolni scenario i dekoracije nisu, i nikad nisu mogle da predstavljaju mene. Meni sada nisu bili zanimljivi prazni doživljaji, budalasta nastojanja, besciljne misli, promjenjiva osjećanja i raspoloženja, i sve ostalo što se prije nekog vremena činilo da sačinjava "Mene". Sad sam mogao da kritiziram i da pomognem drugima da kritiziraju tu "osobu", nešto što bi me ranije duboko vriedalo, a što sam sad slobodno mogao da radim. Zašto? Nije um bio taj koji je tome doprinio, već ovaj mir, ovo utapanje u djelimično providno, nematerijalno Sebstvo, i možda - guranje "prvog svjetla" u drugi plan, prema hebrejskoj priči. Svi moji pokušaji da pronađem razloge sada nemaju značenja. Izgubio sam sav interes za ove definicije i objašnjenja. Život se pokazao sasvim drugačijim od tekućih predstava o njemu - da, on se pokazao više kao njihovo poricanje. "Tko god bude tražio da spasi svoj život, izgubit će ga: a tko god bude izgubio svoj život, sačuvat će ga". Ove riječi Velikog Učitelja, nekad toliko misteriozne i neshvatljive, sada su svjetla i blistava istina, usprkos činjenici što su izgovorene prije dvije tisuće godina. Nije čudno, da se također sjećamo: "Nebo i

zemlja će minuti: ali moje riječi neće minuti". U tišini koja je usljedila iza ovog "aktivnijeg" djela moje meditacije, sati su prošli neprimijećeno. Počeo sam da registriram glasove izvani, glasove nekih divljih životinja koje se noću približavaju krugu ashrama, kada uokolo nema nijednog ljudskog bića. Otvorio sam oči da pogledam kroz prozor i kroz čelične šipke i žičanu mrežu, ugledao sam veliku, dlakavu glavu; bio je to majmun koji je, probuđen dolaskom zore, došao ovamo sa Brijega, u potrazi za ljuskama mangoa.

***

Dan počinje, novi dan u ovom mirnom kraju svijeta, u podnožju svetog Brijega Arunachale, koji je Učitelj izabrao za svoje obitavalište. Istina, ovdje izgleda da i sama priroda pomaže ljudskim bićima u njihovim nastojanjima, jer usprkos tome što je u tropima, ona čovjeka ne ometa uzrokujući krajnju fizičku iscrpljenost. Da li je to uticaj suhe klime, ili misterioznog magnetizma, o kojem se toliko sluša? Ja ne znam. Mogu jedino kazati da, sa duhovne strane, nikad u životu nisam naišao na tako pogodnu i korisnu okolinu, i sa tako čudesnom atmosferom koja svuda zrači. Počinjem da osjećam, gotovo instinktivno, da se bliži vrijeme kada neću biti u mogućnosti više koristiti ovaj neposredni i čudesni utjecaj. Zato nastojim da se što dublje "ukorijenim" u

ovo duhovno tlo, da bih ga ponio sobom na moja daljnja lutanja po svijetu. Slušam pažljivo melodije večernjih pjesama meditacije, povezujući ih sa svojim sadašnjim unutrašnjim doživljajima. To bi moglo da mi pomogne kasnije kad, okružen jednom sasvim drugačijom atmosferom, budem nastojao da živim istim životom kao sad - kraj Maharshijevih stopala. Intuicija mi govori da bi bilo dobro da pronađem neke točke oslonca koje će se pokazati korisnim, onda kada u samom središtu užurbanosti i buke zapadnog svijeta budem morao da se povučem iz njega i vratim se kraljevstvu tišine. No, zar mi nije najbolje od svih sredstava već na raspolaganju? A, Maharshi? I samo prisjećanje na njega mi donosi mir - zar je moguće zaboraviti izraz njegovih očiju za vrijeme meditacija u hramu? Sada, dok pišem ove redove u mojoj ćeliji za vrijeme najtoplijeg dijela dana, kada se čini da je sav život stao, samo riječ koja spominje Maharshija dovoljna je da evocira njegov lik pred mojim očima, i da sve misli stanu. I moje pisanje stoga mora također da prestane.

XXXVII POGLAVLJE

Posljednji dani

Upravo sam primio pismo iz Madrasa, sa obaviješću o izvršenoj rezervaciji za moje putovanje parobrodom koji kreće za dva tjedna iz Kolomba. To znači da ću za nekoliko dana morati da napustim

ashram i Maharshija. To znači kraj ekstatičnim večerima kraj Učiteljevih stopala, koje su preobrazile čitavo moje biće, otkrivajući mi pogled na nov i vječan život. A što onda? Da li će biti povratka starom životu? Um ne daje nikakav odgovor - njegova šutnja je zamka. Znam da bi on bio presretan da se vrati svojim starim navikama u rasuđivanju, sumnjama i traženju sporednih puteva. Međutim, vremena su se izmijenila. Njegov život više nije Moj život, jer moja svjesnost sada može da funkcioniра bez svog medija, pa čak i usprkos njemu. Nije um taj u koga sada usredsređujem svoje nade i vjeru. Dobro se sjećam Maharshijevih riječi: "Um ima svoju ulogu u razvitku čovjeka, no, ta uloga je ograničena i može odvesti samo do određenog nivoa. Iza njega počinje jedan novi". Vidim da naj-jače oružje uma – radoznalost i strast za istraživanjem prolaznih stvari - u meni ne nalazi više takvu bezrezervnu podršku kao ranije. On se sada suočava sa kritikom, rođenom iz čvrstog ubjeđenja da takvo istraživanje ne vodi nigdje, da je to samo začarani krug. Ovo razmišljanje je dovoljno da ponovo ustanovi mir. O, da, ja znam da me ništa ne može gurnuti natrag na prijašnje sporedne puteve, proveo ja u ashramu ostatak svog života, ili ga napustio da bih lutao svijetom. Svijest o tome mi donosi nevjerovatan, neodoljiv val radosti, bujicu blaženstva izvan svih riječi. On donekle

podsjeca na osjećaj jednog sveobuhvatnog života koji se nikad ne može ugasiti. Nisam primjetio kako sam se i kada oslobodio misli i uvjerenja u postojanje smrti, ne putem rasuđivanja, već putem neposrednog iskustva. Tek sad mi se čini da se sjećam kako su u mojoj podsvijesti postojali određeni i više puta ponovljeni pokušaji da zamislim sebe kako se suočavam sa smrću, napuštajući svoju personalnost i posmatrajući što tada preostaje od mene. Ove, gotovo nesvjesne vježbe, pokazale su da, kada odbacim instinktivnu privrženost obliku i uslovima zemaljskog života, kad sam potpuno svjestan da je ono što posjeduje "moje ime i moju pojavu" u ovom uslovljenom svijetu samo san, tada još uvijek "nešto" ostaje, nezavisno i samodovoljno. Spremnost da se "sve" napusti u bilo kojem trenutku, jesu vrata koja otvaraju put do beskonačnog. Nisam primjetio da gotovo u svakoj okolnosti, u radosnim kao i u bolnim događajima i iskustvima, u pozadini mog uma, sada uvijek postoji skrivena misao: "Sve ovo nema stvarnog značaja". Na kakav misteriozan način su blistave vibracije svjesnosti sveca prodirale u najmračnije kutke mog uma, tako ograničenog, uskog, i prepunog sjenki, ja nisam znao, niti sam vidio razloga da to istražujem. Razumijem dobro, ne umom, već svim svojim srcem, radosne riječi velikog pjesnika i mistika Indije - Kabira, koji je na pitanja svojih

učenika: "Kako ti znaš tajne duhovnog života?" i "Što se može znati o cilju i sudbini ljudskog života?" odgovorio u ekstatičnom ushićenju: "Istina postoji znali je mi ili ne, kao što i Sunce uvijek sija, vidio ga slijep čovjek ili ne. Nije važno da li ja "znam" o tome što pitate, jer - On zna, ON ZNA".

Ponovno sam se prisjetio Maharshijeve biografije i kako je Kabirov život privukao njegovu pažnju kada je bio učenik od samo četrnaest godina, prije nego što se sreo sa nekom knjigom o višem duhovnom životu. Moj bol, koji sam prije nekog vremena osjećao pri samoj pomisli na odvajanje od Učitelja, sada se izgubio. Neke od njegovih riječi mi dolaze na čudan način, kao živi odgovori, ne izvana kao da su od nekog drugog čovjeka, već iznutra, iz dubina mog vlastitog bića. I, baš sad sam upotrijebio pogrešan izraz, jer, može li se reći da postoje "drugi ljudi"? Istovremeno je došla ispravka, i ja sam je dohvatio i shvatio. Kako ja mogu da izrazim svoju beskrajnu zahvalnost za neizmjernost dobrote i pomoći koja mi je data? I još jednom, Učitelj kaže bez riječi ili glasa: "Zašto imaš tu misao? Da li zemaljski roditelji očekuju zahvalnost od svoje male djece za svu njihovu ljubav i zaštitu?" . . . izgledaju nezadovoljni, očekujući, vjerovatno, da vide neke "natprirodne" pojave, neku blistavu svjetlost iznad glave Mudraca, ili trenutno izlječenje svojih fizičkih tijela, tako ogrezli

u grijehu i sebičnosti, kakvi zapravo jesu. A da su se dogodila ta čuda, oni još uvijek ne bi vjerovali, i tražili bi skrivene električne kabele i lampe kao sredstva za izvođenje ovih "čuda", ili bi izlječenje pripisali nekoj novoj terapiji koju su nedavno primili. Da su takvi ljudi živjeli prije dvije tisuće godina i vidjeli Velikog Učitelja, čiji autoritet sada navode, kako ga vode kroz ulice u jednu očigledno sramnu i strašnu smrt, oni bi svirepo uzvikivali sa ruljom, gledajući Ga na Križu: "Ako si ti Sin Božji, siđi onda s Križa". Za njih je On rekao: "... Oni traže znak, a nikakav znak neće dobiti". Nisu li sva "čuda", kada se događaju među materijalističkim ljudima, potpuno besmislena? Razlog zašto se ona tako rijetko događaju, i samo pod naročitim okolnostima, izgleda mi jasan: Providenje im dozvoljava da se dogode jedino ukoliko će uroditi nedvosmislenim dobrom.

XXXVIII POGLAVLJE

Moja nova koncepcija života

Jedan od najtežih zadataka sa kojim sam se suočio za vrijeme mog boravka u ashramu, bio je da dođem do jasnog određenja mojih novih koncepcija o životu kao takvom. Čini se da je to središnja točka u meni, oko koje se sve drugo okreće, u svijesti koja je moje "Sebstvo". Ta koncepcija mora biti konačna i apsolutna, jer nikakva druga ne bi bila prihvatljiva za moje Sebstvo. Od stotina definicija sa kojima sam se

sreo, ni za jednu se nije činilo da daje savršenu sintezu. One koje su uslovljene, moraju da se odbace kao lažne. One koje se koriste previše apstraktnom terminologijom, te ih je nemoguće staviti u praksu, izgledaju mi kao puke mentalne akrobacije, dobre za umirovljene profesore teoretske filozofije, ali, ne i za čovjeka koji se bori za duhovno postignuće. No, ipak, znam da mora postojati jedna koja će odgovarati dubinama mog bića, i koja neće izazvati ni sumnju ni kriticizam, jer će biti u skladu sa mojim vlastitim unutrašnjim iskustvom. Svi koji su realizirali istinu života, govore o Njemu sa najvećim oduševljenjem kao o jedinom cilju, za čije postizanje se sve drugo mora žrtvovati, jer je sve drugo iluzija. Ipak, njihove riječi zvuče kao divni i očaravajući zvuci nekog nepoznatog instrumenta. U mojem traganju, ja sam morao da odbacim sve što je uslovljeno, ograničeno imenom i oblikom. Ono koje preostaje bez imena i bez velova, mora neminovno biti sam život. Proces ispitivanja - uglavnom putem meditacije - pokazao mi je da, koliko više odbacim predstavu o stvarnosti vidljivog, toliko osjećam da se nalazim bliže svom cilju. Koji su stupnjevi ovog procesa u praksi? Naravno, nemoguće je opisati ih detaljno, međutim, opće crte su dovoljno jednostavne. Počinjući da meditiram u potpunom miru i stalozhenosti o odnosu vanjskih objekata prema mom

Sebstvu, čini se da često dohvatim istinu, da oni ništa ne znače "Sebstvu". U tom trenutku osvane neka vrsta vizije o mogućnosti postojanja nezavisnog od svih uslova. Ta "vizija" - ovo nije striktna ni potpuno odgovarajuća riječ - traje kraće ili duže vrijeme, zavijeno od stupnja koncentracije koji postignem, međutim, njene posljedice ostaju kao sjećanje na nešto trajno i izvjesno, bez i traga sumnje. Ona nalazi izraza u misli: "samo svijest je život". Svijest ničemu privržena, nezavisna od svega, gola tvrdnja: "Ja jesam". Međutim, to "ja" nije malo sebstvo sadržano u prolaznom tjelesnom obličju sa svojim čulima, koje je, u stvari, antiteza stvarnog Sebstva. Ta "ja" - svijest je bliža izrazu koji se često koristi u modernoj filozofskoj literaturi - "kozmička svijest", ili "kozmičko Sebstvo". Ta svijest, također je apsolutno blaženstvo.

XXXIX POGLAVLJE

"Tražite prvo carstvo Božije. . ."

"Tražite prvo carstvo Božije, i njegovu pravednost; i sve drugo bit će vam dato". Ova rečenica je ključ za razumijevanje sudbine našeg svijeta. Providenje nikad neće napustiti onog tko uistinu traga za svjetlošću. To, međutim, ne znači da duhovno traganje može donijeti svjetovna bogatstva. No, za takvim "bogatstvima" učenik mudrosti ne traga; on osjeća da je sretniji i slobodniji kad posjeduje sasvim ograni-

čen broj stvari, i želi da njegova sredstva budu dovoljna samo da održava svoje fizičko vozilo i njegovu aktivnost "prema velikom planu", kako okultisti kažu. Ovi materijalni posjedi razlikuju se po kvantitetu i kvalitetu zavisno od klime i dijela zemljine kugle na kojem učenik boravi. Maharshi je mogao da provede čitav svoj život bez ikakvih drugih posjeda osim male posude za vodu (tradicionalnog "kamandalu") i bambusovog štapa pomoću kojeg se penjao strmim obroncima Arunachale.

Odjeća u ovoj klimi može da se svede na komad platna oko bedara, a vjekovni, jednostavni načini života, koje su Indijci prihvatili kao najpogodnije za trope, svode potrebe ljudskog bića na minimum. Međutim, u drugim, hladnijim klimatskim uslovima, to nije tako jednostavno: naša koža nije dovoljna zaštita od vremenskih promjena. Potrebno je više odjevnih predmeta, kao i prikladne kuće. Ovo su neophodni uslovi egzistencije u hladnijim zemljama, koji stvaraju druge potrebe i komplikacije što se tiče materijalne strane života. Tako, za nas, nije ni grijeh ni taština da posjedujemo nešto više stvari no što posjeduje Mudrac Arunachale. Problem nije toliko u samim stvarima koliko u našem stavu prema njima. Ukoliko ih smatramo neizbježnim atributom života na fizičkom planu, prema potrebama Prirode, to je u redu, i oni neće biti prepreka u našem traganju za

Carstvom Nebeskim. Međutim, ukoliko stalno jurimo od jednog objekta čula do drugog, i ukoliko smo puni žudnje, čineći sticanje stvari našim glavnim ciljem i gubeći iz vida najviše ciljeve života, onda mi ne tražimo istinu, već ove "druge stvari". U tom slučaju, mi očevidno ne nalazimo nijedno, jer nemamo trajnog zadovoljstva od materijalnih posjeda, a jer napuštamo naše dublje biće nazvano "dušom" u Evanđeljima - mi sebi pripremamo daljnja stoljeća patnje. Ako pogledamo oko sebe, moramo priznati da, na sadašnjem stupnju evolucije, većina ljudi postoji jedino radi zadovoljenja žudnje za zemaljskim posjedima, i ne vidi ništa osim toga. Po zakonima Proviđenja, uvijek postoji manje bogatstava no sebičnih želja i apetita. Nije li to zato da nas podsjeti na naš istinski Cilj? Kada žudnja za posjedima naraste, pojavljuju se aktivni pokušaji da se oni oduzmu od drugih - obično slabijih - pojedinaca ili naroda. I stvaraju se novi valovi nasilja i zla, sa svojom neizbježnom posljedicom - patnjom. Patnja, toliko omražena i izbjegavana od svih ljudskih bića, je, u stvari, jedini protuotrov koji neutralizira otrov zla u nama. Kada u našoj svijesti pod moćnim udarcima osvanu iskre razumijevanja njenog uzroka, naš put umjesto da silazi sve niže i niže, počinje se kretati naviše i uspinje se u uzlaznom luku evolucije. Tada počinje "traganje za Istinom". Kada je vrijeme

sazrelo, činimo nedvosmislen zaokret naviše; srećemo se sa Bićem koje je završilo svoju stazu evolucije i steklo potpunost iskustva i mudrosti. To biće je savršen čovjek koga Hindusi nazivaju Guruom, što doslovno znači "onaj tko razgoni tamu", a na Zapadu - Učitelj, Svetac, Poslanik Božji. Svatko kome Proviđenje dopusti da sretno i da pristupi Učitelju, samom tom činjenicom uživa Njegovu milost. To je ogromna prednost u razvoju, a istovremeno i velika odgovornost. Po vjerovanju mojih Hindu prijatelja, koje se zasniva na Vedama, ne postoji mogućnost veće i grublje greške u ovom životu od propuštanja ovako pružene prilike da se ispune namjere Najvišeg. U Maharshijevoj okolini, događaju se čudni događaji. Ne mogu svi da izdrže snagu vibracija nevidljivog zračenja Jednog koji je čisti Duh. Postoje slučajevi privremenog ili trajnog gubitka mentalne ili emocionalne ravnoteže. Ima ekstravagantnosti, budalastosti i besmislenih akcija izvođenih sa ubjeđenjem u njihovu razložnost. No, postoje i slučajevi gdje očigledan unutrašnji nesklad biva izlječen u prisustvu sveca. Naravno, najviše dobrobiti imaju oni koji su u stanju da potanko shvate učenja Učitelja i njihovo skriveno unutrašnje značenje. Takvo značenje bez sumnje postoji, uprkos krajnjoj jednostavnosti i neposrednosti Maharshijevih riječi. Ne bi moglo ni biti drugačije, jer njegova učenja pripadaju carstvu Duha, Stvarno-

sti, i kada se radi nas ponovo prekriju velom riječi, u samom tom procesu, njihova prastara čistota neizbježno mora da bude preinačena ograničenjima našeg uma, misli i riječi. Primanje Maharshijevih učenja je proces sličan procesu sjećanja. Mudrac kaže da je stvarno Sebstvo - (Istina, Duh, Bog, samo predstavljaju različita imena jedne iste stvarnosti) - uvijek i svuda prisutno. Dakle, ono je također prisutno u našoj vlastitoj svijesti, koju neznanje prekriva velom misli. "Sve što je zaista potrebno je odstranjivanje velova. Tada će Svjetlost zasijati Sama i prožeti čitavo tvoje biće, i tada neće biti potrebe da Je tražiš negdje drugdje". Iz Maharshijevih kazivanja Carstvo Nebesko je u nama, no, mi ne možemo da se sjetimo toga. Kada to ne bi bila najveća tragedija čovječanstva, ona bi se mogla smatrati paradoksom ili divovskom porugom.

XL POGLAVLJE

Što je meditacija?

Meditacija se može izvoditi pravilno samo ukoliko je um očišćen od svih misli. Gotovo svaki učenik okultizma zna za ovaj uslov, ali - malo njih može da ga postigne. Oni koji pripadaju različitim okultnim i mističkim društvima, često vjeruju da se meditacija sastoji od nastojanja da se um usmjeri u određene kanale, prema unaprijed zamišljenim idejama. Rezultati takvih vježbi - one se ne mogu nazvati medita-

cijom obično su slabi, čak i ukoliko se primjenjuju niz godina, i ne vode do djelotvornog pročišćenja uma od misli. Obično se naprednijim članovima takvih organizacija daju metode i pravila, koja su često nedjelotvorna. Ima ih dvije vrste, koje možemo zvati umjetnim i prirodnim sredstvima. Prva grupa se zasniva na imaginaciji ili na mentalnim koncepcijama. Propisane su mnoge vježbe, od kojih su neke od najznačajnijih:

(a) Učenikovo zamišljanje da posjeduje vrlinu koja mu nedostaje. Ukoliko je čulnog tipa, tokom vremena određenog za meditaciju on mora da misli o sebi kao o čednoj osobi.

(b) On se, prema uputstvu, može zaštititi od navale misli izvana pomoću mentalnog stvaranja astralnog omotača.

(c) Pomoću čarobnih riječi ili mantri, on može da postigne potrebnu koncentraciju ili primirenje uma, držeći se tako jedne ideje u dužem periodu vremena.

Iz druge grupe (u koju spadaju prirodna sredstva), prvo bih spomenuo molitvu usmjerenu ka onome za koga vjerujemo da je vrhunsko biće. Ukoliko je takva molitva potpuno iskrena, i ukoliko je čovjek spreman da posveti dovoljno vremena redovnom izvođenju vježbi, rezultat može biti zadovoljavajući, a um pročišćen od svega osim objekta meditacije. Tada u procesu mišljenja može da dođe do pojave

"vakuma", koji se zatim ispunjava istinskom svjetlošću iz njenog izvora Sebstva-Boga. Ako čovjek ima sreću da na svom putu kroz život sretne duhovnog Učitelja, onda sve postaje jednostavno i djelotvorno. Mnogi učenici u to dragocjeno vrijeme duhovnog kontakta, zamišljaju ga onakvog kakvog su ga vidjeli u fizičkom tijelu. Takva slika, živa i snažna, je smrtonosno oružje protiv strategije nemirnog uma. Ništa nije djelotvornije od nje kada se kombinira sa vicharom; međutim, da bi ispravno koristili Samoispitivanje, prvo se mora postići izvjesna postojanost uma. Čovjekove emocije, također moraju da budu pročišćene; u ovu svrhu vizija živog Učitelja je nezamjenjiva. Na tajanstven način, snaga takve vizije je također svojstvena u njegovim (učiteljevim) slikama. To može pomoći onima koji nisu u mogućnosti da ga vide u fizičkom tijelu. Iskustvo i praksa pokazuju da gotovo isto toliko blagotvorni rezultati mogu da se dobiju iz kontemplacije takve slike. Kada se konačno vakum, odnosno praznina u svijesti, postigne i čvrsto utvrdi, može se pristupiti pravoj meditaciji, ali ne prije toga. Tada će svjesnost istinskog Sebstva sama ispuniti vakum. Nisu više potrebna nikakva uputstva, jer istinsko Sebstvo preuzima vodstvo i postiže se cilj. U takvoj meditaciji nema vizija i osjećanja. Maharshi je često davao upozorenja protiv ekstatičkih vizija, ističući da je naš cilj čista svjesnost i

ništa drugo. Ukoliko se ova svjesnost postigne, ona nas neizbježno vodi u samadhi, a to je istinski cilj meditacije. Drugdje u ovoj knjizi, on se naziva "buđenjem iz stanja sna zvanog normalnom fizičkom svjesnošću". Postoje znaci koji nam ukazuju na to da nas naša meditacija zaista vodi u samadhi, kada smo slobodni od svih misli o tijelu i o "egu", i kada su misli i osjećanja umireni. "Dobro i zlo" prestaju da postoje - mi ne vidimo ništa, jer nema ničeg da se vidi. No, mi nismo u tami, već smo stopljeni sa svjetlošću, budući da smo sami ta svjetlost. Ne možemo da je vidimo, jer u ovom stanju nema subjekta i objekta. Ovo jedino može da pruži maglovitu aluziju o istinskom stanju za onoga tko takvu meditaciju nije sam doživio, jer je to otkriće istinskog Sebstva u čovjeku. Sve što prepoznajemo kao objekte - to će reći, vanjski svijet plus naše vidljivo tijelo - izgleda kao slika. Njene boje su osobine stvari. U ovim stvarima, sadržani su svi materijalni oblici, osjećanja, misli, dobro i zlo, istinito i lažno, sve što nam je poznato kao univerzum. One su poput odvojenih boja bijele svjetlosti odnosno Boga-Sebstva, koje se prelamaju kroz prazninu materijalnog univerzuma, kao što nam je govorio Maharshi. Kada biste mogli da predstavite istu sliku, obojenu samo osnovnom bijelom Svjetlošću, neiskrivljenu začaranom prizmom - to bi bio Duh, Sebstvo ili Bog, konačna

istina bića. Zato je Učitelj rekao: "Nema ničeg osim čistog Bića, koje jedino postoji, a naš jedini smisao u životu je da Ga realiziramo za sebe". Ispravna meditacija vodi do otkrića ove velike misterije. Sva druga sredstva koja se spominju u različitim yogama, kao što su kontrola disanja, kontrola uma, tjelesni položaji, posebna ishrana i stavovi uma, itd., samo su posredni stupnjevi na putu do cilja, kroz koja prolazi naša gruba priroda, kada zakoračimo na Direktni Put ka vrhu. To postignuće čini ove posredne stupnjeve nepotrebnim. Kad vlak stigne do određene stanice, čovjek neće ići natrag da bi brojao putokaze pored kojih je već prošao. Tako, usklađenje sa Sebstvom, proizvodi svoje vlastite ispravne položaje, disanje i nepropustljivost za uticaje iz vanjskog svijeta.

Međutim, ovaj Direktni Put nije podesan za svakog. Sama činjenica da postoje drugi putevi ukazuje na to. Mnogi yogiji koje sam sreo, iako potpuno svjesni postojanja ovog uzvišenog puta, i dalje primjenjuju svoje vlastite posebne metode kao sebi odgovarajuće u ovom životu.

XLI POGLAVLJE

Tehnike meditacije

Jedna od inicijacija kroz koje prolazimo dok smo u Maharshijevom prisustvu je istinska meditacija, za koju me je mnogo godina proučavanja okultne literature uvjerilo da je ključ za buđenje nadfizičke

svjesnosti. Dok sam bio vjeran teozofiji, upražnjavao sam različite oblike meditacije u suglasnosti sa njenom literaturom. Iz onoga što sam kasnije saznao, otkrio sam da je to bilo znanje namjenjeno početnicima. Njihov cilj je bio da usmjere um u određene voljno izabrane tokove misli. Bilo je meditacija na različite teme, kao što su Ljepota, Ljubav, Čistota, Mudrost, Predanost, Bog, Stvoritelj univerzuma itd. Cilj je bio da se te ideje drže u umu što je duže moguće, i da se zamisli kako se te vrline ostvaruju u svijesti. Takve "meditacije" mogu da stvore određene tokove misli u umu, vježbajući ga da postane pozitivna snaga koja aktivira mišljenje. Takve vježbe su u izvjesnoj mjeri korisne, jer se kaže da je "čovjek je onakav kakve su mu i misli". Drugim riječima, način čovjekovog razmišljanja čini njegovu vrijednost. Ukoliko on živi sa dobrim i pozitivnim mislima, njegova narav će napredovati, dok će sa negativnim i zlim tokovima misli nazadovati i pasti. Ovo je sve tačno u domeni relativnog, no, zasniva se na pretpostavci da čovjekova svijest potiče iz njegovog misaonog aparata odnosno uma. Ranije je za mene bilo nemoguće zamisliti išta izvan uma. Njegov ocean bio je bez obala, i sa svakog otoka koje bih dostigao, preda mnom su se javljala nova koja tek treba da istražim. Do cilja se nikad nije moglo stići svakim postupkom. Sada znam da nema ograničenja

za djelovanje uma, bilo ono dobro ili loše. Čovjek može da uzdigne svoj um, kao što čine yogiji, i izvodi "čuda" kakva su činili mnogi sveci svih religija. Um je sila, te kada je pod kontrolom i kad je usmjeren, njegova snaga i suptilnost su naizgled neograničeni. No, samo naizgled, jer je moć uma zasnovana na pogrešnoj predstavi da postoji netko tko misli, i bude prijedlog, a može se dogoditi da čak i ne bude prikladan put za drugog. Postoji misteriozno iskustvo koje pokazuje snagu vichare. Učitelj je inzistirao da ne treba da je upotrebljavamo kao mantru, to jest, samo kao riječi, već da se, poslije svakog postavljanja pitanja, stopimo sa željom da saznamo "Tko smo mi?" Korišćenjem vichare na taj način, kad se um umiri, odgovor dolazi sam od sebe, ali bez riječi i misli - i mi znamo tko smo mi. Ono što slijedi - je neizrecivo. To je velika služba koju je Maharshi odužio čovječanstvu - skovao je ovaj nepogrješivi instrument postignuća, tu nadahnutu vicharu.

XLII POGLAVLJE

Odlazak

Još dva dana i morat ću napustiti ashram. Treba da odem u nekoliko oproštajnih posjeta mojim prijateljima. Neki koji su saznali da je moj odlazak blizu, došli su da me vide u mojoj ćeliji po posljednji put. Bio sam u groznici ovih posljednjih večeri zbog cjepiva koje se daju svakom tko napušta Indiju. U

tropima se groznica osjeća jače no u hladnijim zemljama; međutim, u cjelini, moje tijelo je sasvim dobro podnijelo divnu klimu Tiruvanamalajja, a ova groznica koja se javila zbog vanjskog uzročnika, bila je jedina nelagodnost tokom čitavog mog boravka u Indiji. Prvo moram otići u Madras, da provedem nekoliko dana u veličanstvenom sjedištu teozofskog društva u Adayaru, gdje sam već bio u kratkoj posjeti kad sam dolazio u ashram. Sve vrste formalnosti koje se tiču tranzitnih viza oduzimaju mi nekoliko dana. Zatim dolazi putovanje željeznicom kroz Južnu Indiju do Cejlona, i konačno - Indijski ocean. U razgovorima sa prijateljima, ja sam izrazio svoje uvjerenje - ili prije predosjećaj - da ću se brzo vratiti u ashram; oni su također osjećali da ćemo se ponovo sresti. Međutim, nikom nisam govorio o mom drugom predosjećaju, zapravo o unutrašnjem osjećaju - da više nikad neću vidjeti Učitelja u njegovom fizičkom tijelu. Napisao sam ovu rečenicu gotovo nesvjesno, bio sam i sam užasnut kad sam je pročitao. To znači da će njegovo mjesto u sali hrama, u sali za ručavanje, na stazama ashramskog kruga biti napušteno i upražnjeno. Kako ću podnijeti tu tamu i prazninu kada nestane sjajne svjetiljke, velike svjetiljke čija svjetlost uistinu razgони svu "tamu" u meni? A moj podmukli neprijatelj - stvaralac misli - hvata priliku da mi zada udarac: "O, ti si već sahranio

Učitelja; dok je on još živ, ti zamišljaš kako ćeš se osjećati nakon njegovog odlaska". To je bilo previše za mene, crna munja sjevnula je u mom mozgu. Ona je možda trajala ne duže od stotog dijela sekunde, ali je bila dovoljna za gosp. X koji je sjedio pored mene da me uzbuđeno uhvati za ruku: "Što je s tobom? Što vidiš? - Ali, gotovo je; u trenutku kad sam postavio magično pitanje "Tko sam ja?", ponovo sam uspostavio ravnotežu, čije je trenutno gubljenje moglo da bude opasno. Uz to, još jednom sam vidio koliko je iluzorno to što zovemo - vrijeme. "Tisuću godina je kao jedan dan, a jedan dan je kao tisuću godina". U mojim ušima odzvanja ova mistična rečenica iz Biblije. "Ništa naročito, dragi doktore", odgovorio sam tiho. "To je vjerovatno rezultat onog posljednjeg cjepiva protiv kolere, vaš kirurg mi je dao tako strašnu dozu".

"Mada je još prilično rano i Bhagavan neće doći još pola sata, ipak bih rado sjedio neko vrijeme u sali; ona je sad mirna i vjerovatno sasvim prazna", kaže moj drug. Ustajemo, moji prvi koraci su prilično nesigurni. Treba li da povjerujem vlastitim riječima o cijepljenju? Datum mog odlaska je određen za preko-sutra, rano ujutru. Noćas moram da se oprostim od Maharshija i tražim njegovu dozvolu za odlazak. Ovaj običaj je formalnost, međutim, njegova dublja strana je mnogo značajnija. Ovo su posljednji sati u

neposrednom prisustvu Učitelja, Druga, Zaštitnika. Oni se nikad neće ponoviti. Kakvu ću utjehu naći, koje će Sunce grijati malene klice rođene u prisustvu Velikog Rishija? Tako je tiho u mojoj sobi. Stražar se povukao nakon što je obavio svoju dužnost - donošenje vode za piće. Sluškinja je također nestala, koristeći nekoliko slobodnih sati prije obroka za svoje vlastito zadovoljstvo: možda nosi opeku na obližnjem gradilištu. Stavio sam rezu na vrata, sjeo u odgovarajući položaj za meditaciju i utonuo, sa svim svojim mislima, brigama i osjećanjima u tišinu, carstvo istinskog Sebstva. Kakav čudan utisak: postupno iščezavanje vanjskog svijeta, dovoljno je da donese sreću. Čak i da ovo pripremno stanje nije praćeno višim stupnjevima, ono bi i samo predstavljalo neku vrstu raja. No, to je samo predvorje. Međutim, da bih dostigao samo to predvorje, bilo mi je potrebno trideset godina traganja. Počinje uplitanje sa strane uma: "Toliko toga treba se uraditi", kaže, "nekoliko razgovora, pisma da se završe, da se pošalje telegram u Madras, pa ovo, pa ono". No, ovog puta nema borbe, ni truda da se on umiri. Koga zanimaju ove sitnice? Neće li se Netko veći pobrinuti za njih, ako ih ja zanemarim? I misli nestaju same od sebe, jer moj interes za njih prestaje postojati. Sad jedrim u beskrajnom "prostoru", čudno tihom i praznom, a koji ipak udara bilom snažnog života. Ne,

pogrješio sam pokušavajući da pripišem riječima ono što riječi ne mogu da sadrže, jer ja, zapravo, ne osjećam nikakav pokret; prije bi se reklo da "to sve" teče kroz mene, a ja sam samo svjedok. Na slijedećem stupnju, u potpunosti zaboravljam svoju osobnost (ego), njeno ime, oblik, položaj; svjesnost odvojenog "ja" se gubi. Što više svjetlosti može proći kroz skromnu "žižu" moje svjesnosti, toliko manje veza osjećam da me veže za svijet.

Ja sam, međutim, u stanju da prestanem sa ovim letom i ispitivanjem - bez misli - što je to što me još uvijek veže za mayu - iluziju materije i oblička - i što još treba da odbacim? Međutim, svladavajuća tišina lišava ova posmatranja svakog ljubopitljivog vanjskog karaktera i premeće ih u proces sjedinjenja sa cjelinom. Ovaj "prostor" je naročit, on je kao unutrašnja strana svih mogućih fizičkih prostora. Tako, jedrenjem u ovom "unutrašnjem" prostoru, čovjek može doći tako blizu najudaljenijoj zvijezdi, koliko je blizu krvnom zrcu u sićušnim krvnim žilama našeg mozga. Da bi se prošlo kroz takva transcendentna iskustva, neophodan je jedan uvjet - to je sposobnost da se kontroliraju i po volji zaustave funkcije uma, to jest, sve misli. Blistava, prodorna svjetlost koja "ovdje" sija pokazuje mi da još ne shvaćam prirodu misli. Znam jedino iz Učiteljevih učenja kako sa njima treba da postupamo, a to je, sa

praktične strane, dovoljno da se postigne kontrola. Baš sam završio sa opažanjem ovih djelića misli, kada me je kucanje na vrata vratilo "natrag" mojoj običnoj svjesnosti. Bila je to sluškinja koja je donijela osušene ubruse. Ona pokušava da mi objasni na tamilskom da je sad podne i da mora da uzme posuđe i donese mi obrok. I uz nešto kao osmijeh baca žudan pogled prema mojoj polici gdje je bilo divnih banana koje je dovode u iskušenje. Pristanem li, ona će sigurno biti sretna da načini obrok od tog ukusnog voća; a ja pokušavam da je ubjedim da to voće treba da se jede samo poslije obilnog obroka od riže sa gijem. No, ni u trenutku odlaska, nisam imao uspjeha u tom ubjeđivanju.

XLIII POGLAVLJE

Zbogom

Vraćam se iz sale hrama, gdje ljudi prolaze pokraj Maharshijevog kauča, kao u pogrebnoj povorci. Nisam u tome učestvovao. Čekam osamnest sati, kad prestaje pritanje gostiju. Od osamnest do devetnest i trideset, Učitelj je često sam. Dakle, to je najbolje vrijeme da mu pristupim i oprostim se od njega. Noć je izuzetno topla, bez povjetarca, bez ijednog daška uobičajenog hladnijeg istočnog vjetrova. Put je pust i nema nikog na vratima ashrama, samo nekoliko automobila stoji u njegovom prostranom dvorištu. U sali hrama vlada sumrak. Zastajem na trenutak kod

vrata. Maharshi sjedi u svom uobičajnom položaju, opružen na jastucima gleda u prostor. Jedan od mladih pratilaca sjedi u uglu, gotovo nevidljiv u mraku. Nikog drugog nema u sali. Maharshi me sad vidi i pojavljuje se blag osmijeh. Prilazim mu, no sve pomno pripremljene riječi za rastanak i posljednje molbe nestaju iz mog uma. On ostaje prazan, nema u njemu ni jedne jedine misli. Pozdravljam ga i stajem sasvim blizu njega. On gleda u moje oči. Tonem u svjetlost njegovih. Sada nisu potrebne riječi. Znam da svetac čita moje srce. On je vidio svaku riječ u mom umu još prije nego što sam ih i sam shvatio. Neka tuga se pokreće duboko u meni. Posljednji put vidim nekoga tko mi je i Učitelj i prijatelj, kome sličnog nikad neću naći, makar sve svjetove pretražio. Međutim, jedva primjetan, a neodoljiv val snage teče iz Njega. Odnosi ovaj oblak i prodire kroz čitavo moje biće. Sad je moja svijest čista i prozirna, osjećam da želim da stojim pred Njim. Vidim na Njegovom divnom licu neku vrstu ohrabrenja da se izrazim riječima. Pa, kažem sebi, pokušaću ukoliko je to potrebno. I ja počinjem da Mu govorim jasno i polako da moram napustiti ashram, molim Ga za odobrenje, i nakon što klimne glavom u znak pristanka, produžujem tražeći Njegov blagoslov za moje sada, za moju budućnost i - zauvijek. Njegove oči kao da još više svijetle, lice sa izrazom nadljudske

dobrote, čini se da postaje ozbiljnije. Daje mi blagoslov. Znam da On zna moju slijedeću, još neizrečenu molbu. Ja ne čujem ni riječi, a ipak osjećam da me pita da li sam svjestan značenja moje vlastite molitve. I, bez pokreta mojih usana, dajem Mu svoj odgovor. A sve je tako prirodno, tako jednostavno, tako stvarno, da bih prije posumnjao u to da stojim ovdje, nego u ovaj nijemi razgovor. Slijedi kratka šutnja. O, mogao bih ovako da stojim, u njegovoj blizini beskrajno, svu vječnost, bez ijedne druge želje u srcu. Čini se da prolaze minute, mada su to možda samo sekunde. Sljedeća molba koju sam želio izraziti je, po Učiteljevom učenju, jedna vrsta ustupka vidljivom, dakle, nestvarnom, svijetu. To je zbog učenika, da bi on imao vidljiv, opipljiv znak guruove Milosti, osvećen vjekovnom tradicijom. Rekli su mi da ga Maharshi nikad ne daje, pa čak i u njegovim biografijama, čitao sam odgovore koje je davao na takve molbe. To znači da je on bio pažljiv i strog čak i sa pojavnošću. No, sada, dok ovdje stojim pred njim otvorenog srca, osjećajući sve što se događa sa radošću, zar bi mogao da me odbije? Kako počinjem svoju rečenicu, ponešto snebivljivo, javlja se njegov čudesan osmijeh da me ohrabri. Saginjem glavu i osjećam dodir njegove ruke na obrvi, nježan dodir njegovih prstiju po mojoj glavi. Fino strujanje snage i čistote prolazi čitavim mojim tijelom. Kao u blje-

sku munje, spoznajem da će me snaga ovog trenutka održavati svih godina koje su ispred mene, i njegova svjetlost će zauvijek obasjavati moj život. Više ništa ne govorimo. Pozdravljam ga po posljednji put, on klima glavom na Hindu način koji označava pristanak odnosno odobravanje, i polako se povlačim prema vratima, gledajući u Njegovo lice svom snagom da ga urežem zauvijek u dubine svog srca. U radosnom miru hodam natrag do moje ćelije, kroz mračne staze u vrtu. Nekoliko prijatelja iz ashrama pridružuju mi se do vrata, u savršenoj tišini, jer, Indijci znaju kako treba da se ponašaju u svečanim trenucima. Unutrašnji glas kaže: odvajanje od Učitelja više nije moguće. Tako se i pokazalo.

XLIV POGLAVLJE

Kolombo

"Danushkodi" ekspres me nosi prema jugu. Moji saputnici u kupeu su tri indijska naučnika, članovi delegacije naučnika iz Nju Delhija. Dvojica idu u London, a jedan u Švicarsku; ovaj posljednji je obrazovani fizičar, autor više knjiga na engleskom jeziku. On se raspituje o evropskoj klimi i pita da li je hladnoća velika. Govorim da mu u studenom, kada on stiže u Ženevu, vrijeme neće biti po ukusu, i dodajem za sebe, kako bih bio sretan da osjetim tu hladnu jesenju temperaturu Starog Kontinenta umjesto ove nepodnošljive vrućine u našem kupeu. Dva

ventilatora rade danonoćno, no to nije dovoljno. Zagrijani zidovi vlaka sa svih strana odaju toplinu. Na svu sreću, nosim što je moguće lakšu odjeću, kratke hlače i tanku raskopčanu košulju. Kroz prozor posmatram tužan pejzaž, pješčane pustare ovog krajnjeg jugo-istočnog dijela Indijskog poluotoka. Ljudi izgledaju polumrtvi od gladi. Srećom, vratima ne prilazi mnogo prosjaka, jer polažu manje izgleda na dobijanje milostinje kad u kupeu vide samo lica Indijaca, a ja sam izvani nevidljiv, skriven u uglu, iza lepeze. Konačno presjedamo u brodić koji će nas odvesti na drugu obalu - na Cejlon. Nakon još jedne noći u vlaku, stižemo u Kolombo. Doktor se oprašta i daje mi kvalitetno tiskani pamflet sa lijepom posvetom. Na kraju pamfleta nalazim spisak svih knjiga koje je napisao. Moji suputnici trebaju čekati tri dana na svoj parobrod. Ja imam samo dva za posjetu Colombu. Kad stignemo, idem u razgledanje grada, a zatim, u 16 sati, da nađem gosp. R. sa kojim sam se upoznao u Madrasu. On je stariji, dopadljiv i kulturni gospodin, vatreni obožavalac Maharshija, te smo nakon nekoliko riječi postali prijatelji. On me vodi u svoj bungalov, na oko pola sata vožnje autobusom van grada. Nakon kupanja oblačim indijsku odjeću koja je najudobnija u ovoj klimi i nalazim se sa svojim domaćinom na prostranoj verandi gdje se okupilo nekoliko njegovih prijatelja, starije gospode

u čisto bijelom, i njegov sin, student Univerziteta u Kolombu. Pričamo o našim doživljajima u ashramu, jer su svi gosti išli tamo nekoliko puta, i naravno, govorimo o samom Maharshiju.

Ja sam dirnut silinom predanosti i poštovanja prema njemu koje osjećam u njihovim riječima. Zapad može da zavidi ovom dubokom osjećanju poštovanja koje Indijcima omogućuje da instinktivno prepozna-ju duhovnu veličinu i svjetlost kada god je sretnu. Koliko smo mi daleko od ove osobine! Zapad s lakoćom prepoznaje materijalnu moć i slavu, diplo-me i svjedočanstva o obrazovanju i osobinu smjelosti preduzimanja, ali tako rijetka pojava kao što je Maharshi, prošla bi gotovo neopažena. Zapad traži nepogrešiva rješenja za svoje goruće društvene i nacionalne probleme, međutim, prilično čudno, on ne primjećuje, ili čak izbjegava, one koji su pronašli odgovor. A što je još gore, grozničava žurba i mate-rijalizam zapada, prenosi se i na istočne ljude, uvećavajući tako njihove patnje i opasnosti koje ih okružuju. Naš razgovor teče glatko i harmonično, nitko nema želju da drugog ubjeđuje ili da nametne svoje mišljenje kao presudno. Govorimo jednostavno o našim ubjeđenjima i iskustvima, znajući da je svatko u mogućnosti da vidi dio istine, a da je nitko ne može posjedovati u njenoj Potpunosti. Nastojimo naći ono što je zajedničko i načelno, i ne bavimo se

mogućim razlikama. Mislim da je osnova za naše međusobno razumijevanje naše zajedničko vjerovanje da Onaj koji je stvorio ovaj univerzum iz razloga koji je poznat samo Njemu, zna također i kako da njime upravlja na najbolji mogući način. Ukoliko čovjek čvrsto vjeruje u to, onda sve njegove ambicije i želje da izmijeni svijet otpadaju. Možemo vidjeti da ove humane ambicije nisu dale zadovoljavajuće rezultate kako u prošloj, tako i u sadašnjoj povijesti čovječanstva. Svi se slažemo da riječi onih koji su vidjeli Uzroke, sjedinjujući svoju svijest sa svjesnošću Onog Najvišeg, posjeduju više vrijednosti i težine od riječi ljudi koji se kreću među sjenkama posljedica što ih bacaju za njih nepoznati i nevidljivi uzroci. Mi smo povezani našim zajedničkim poštovanjem i ljubavlju prema Maharshiju. Svi u njemu vidimo Učitelja koji nam, u srazmjeru sa našim duhovnim mogućnostima, omogućuje da vidimo bljesak Istine. Govorimo o njemu tako što svatko iznosi svoja vlastita iskustva. Stanemo s vremena na vrijeme da bismo još življe osjetili suptilno duhovno strujanje kada se Učitelj pojavi pred našim unutrašnjim okom. Veoma dobro razumijemo jedan drugog u ovim trenucima; kao da smo stoljećima prijatelji. Nitko ne prekida tišinu, nikome ona nije dosadna. Ali, ja nikad više neću biti u stanju da se hvalim našom zapadnom umjetnošću vođenja razgovora.

Naš domaćin nas napušta na trenutak i mi osjećamo suptilni miris insensa; u povratku, on nas poziva svečanom i ljubaznom gestom, u tišini, u njegovo malo, privatno svetište. Blizu zida stoji mali oltar sa slikama indijskih svetaca, a do njega su simbolički likovi božanstva. Na zidovima visi nekoliko mantri graviranih zlatnim slovima koje upotpunjuju okolinu ovog jednostavnog, malog svetišta. Pred oltarom su mirišljavi štapići i upaljeno svjetlo. Nema drugog namještaja, osim nekoliko prostirki na podu. Sjedimo u jednom redu prekriženih nogu. Ja sam u sredini, sa svojim domaćinom, a s njegove desne strane njegova žena i sin, koji po njegovoj molbi recitira nekoliko stihova iz Veda. Miris insensa diže se u tankim pramenovima u tišinu zraka. Ja mislim: "Neka se naša meditacija - ona se također može nazvati "molitvom"- podigne poput ovog dima u područja gdje su žalost i tama neznani". Utapamo se u Tišinu. Ja ne sumnjam da su moji prijatelji u istom raspoloženju. To je čudesna osobina psihičke atmosfere u nekim istočnim zemljama, da se misli, a naročito unutrašnja raspoloženja, saopćavaju mnogo lakše ovdje, nego na drugim krajevima naše zemljine kugle. Vidim da moji susjedi zatvaraju oči da bi meditirali. Činim isto, mada sam nedavno primjetio da, kada je koncentracija potpuna i pažnja potpuno okrenuta unutra, čak ni otvorene oči ne vide ništa.

Poslije izvjesnog vremena, neka vrsta nagovještaja izvani govori mi da je vrijeme da se završi meditacija. Otvaram oči i vidim ostale kako čine to isto. "Vrijeme je za večeru", kaže naš ljubazni domaćin. Stol za objed postavljen je u evropskom maniru za četiri osobe, ali nam se pridružuje samo sin gosp. R., dok nas njegova žena, po Hindu običaju, poslužuje. Poslije večere, moj domaćin me je savjetovao, jer mi je pokazao moju spavaću sobu, da postavim svoj poljski krevet dopola na verandu, tako da mi glava bude vani, da bih osjetio malo povjetarca za vrijeme tople noći. Sutradan predveče, u društvu sina gosp. R., ja sam stigao do parobroda i, nakon što sam se oprostio od svog ljubaznog domaćina, napustio sam tlo Cejlona. Parobrod je polako isplovio iz luke. Popeo sam se na najvišu palubu da bih još jednom vidio Kolombo sa njegovim bezbrojnim svjetlima koja su iščezavala. Veliki brod sa Britancima koji su se sjedili prolazio je kraj našeg. Vidio sam parove kako plešu pod nepromočivim krovom gornje palube i čuo bučnu muziku jazza. Vidjela se duga, fosforescentna brazda u vodi iza našeg parobroda.

XLV POGLAVLJE

Na oceanu

Vrijeme je bilo izvanredno tokom cijelog putovanja. Vjetroviti dani su bili veoma rijetki i tada bi valovi ljuljali parobrod. Vedro, plavo, sunčano nebo pratilo

nas je sve vrijeme. Za nekoliko dana trebamo prijeći ekvator, tako da se položaj Sunca mijenja; oko podne, ono se približava sjeveru, zatim se čini da stoji u samom središtu neba vertikalno iznad naših glava. Što dalje odmičemo, tim se više naš pojam "juga" mijenja u geografski "sjever". Na parobrodu postoji samo jedna klasa, tako da su sva njegova mjesta pristupačni svim putnicima. Ugodne i prostrane sale za čitanje i pisanje dovode me u iskušenje da napišem još nekoliko stranica mog dnevnika, iako se moj stvarni put u Indiju završio prije tjedan dana. A kada ću doći na slijedeći? Monotoni dani povratka ispunjeni su meditacijom. Vidim oko sebe isti svijet, iste ljude sa njihovim nadama i brigama, sa njihovim dobrim i ružnim osobinama. No ipak, ne, to nije istina, svijet se strahovito izmijenio u usporedbi sa mojim prethodnim godinama. Umjesto stranaca i bića koja su vrlo rijetko prijateljski nastrojena, sada vidim sliku cjeline, međutim, kao da je ona na nekom zamagljenom i mutnom filmu koji pred mojim očima odmotava neka nevidljiva, ali potpuno stvarna snaga. U tom filmu moja vlastita osobnost igra istu ulogu koju igraju milijuni takozvanih "ljudskih bića". U prošlosti, ja sam neprekidno identificirao sebe sa svojim "egom" i nisam o njemu mogao da mislim drugačije no kao o subjektu, međutim, sada sam saznao da postoje druga stanja svjesnosti u

kojima je čovjek slobodan od jednog tako ograničenog, uslovljenog materijalnog postojanja. Naučio sam da postoji nešto takvo kao što je istinska sloboda koja je ujedno i stvarna sreća. Sablast smrti nema moći nad njom. Koja je stvarna osnova tog novog stanja svjesnosti? Mislim da je ključ za sva ova viša stanja, sposobnost da se objektivno gleda na našu ličnost i da možemo reći: "Ja znam gdje je Sebstvo, a gdje ne-Sebstvo". Svakodnevna praksa, sastoji se u rastućoj svjesnosti da obličja nisu stvarna, a da je stvarno samo ono što nema obličja. Međutim, rasuđivanje ne može da stvori takvu koncepciju - naprotiv - to može da učini zaustavljanje rasuđivanja, a to je mnogo teže od bilo koje vrste intelektualnog naprezanja. Čini mi se da postoji zakon po kojem, kada jednom napustimo područje misli i prekinemo funkcioniranje mozga-uma, mora da osvane novo stanje svijesti, nezavisno od misli. Mnogim ljudima se i sama ova mogućnost može učiniti apsurdnom, jer instinktivno naginju nesretnim - ili možda samo krivo iskazanim - Dekartovim riječima: "Cogito, ergo sum", "Mislim, dakle postojim". No, svakako postoji moć u nama koja je u stanju da upravlja umom-mozgom i usmjerava ga, isto kao što čovjek usmjerava pokrete prstiju svoje ruke. Tajna bez sumnje leži u ovoj sposobnosti "zaustavljanja". Na početku je to težak zadatak koji zahtijeva napore i

borbu, no on uskoro postaje izvorom sreće. Da li se to može postići bez pomoći Učitelja, bića koje je postiglo ove rezultate i sada je izvor istinskog mira koji zrači u svakom pravcu? Ne znam, nisam siguran. Velika većina Hindusa vjeruje da to nije moguće. Znam da me sad nijedan problem ne treba uznemiravati. Samo postojanje problema, kaže Maharshi, omogućuje naše duhovno neznanje. To je sasvim točno, jer već samo postavljanje problema znači pokušaj da se stvarnost svede na mentalni nivo, a to je jednako pokušaju da se voda zahvati sitom. Čak ni posuda ne može da drži eter. Ali, razumijevanje svega toga dolazi samo onda ako možemo da prevaziđemo ograničenja uma-mozga; prije no što se to postigne, ono je samo ponavljanje praznih reči.

***

Sjedim sam u uglu salona. Sunce zalazi, njegov veliki crveni disk uranja u ocean, pola je već nestalo u srebrnoj vodi horizonta. Mir je u prirodi i mir u meni. Mir je blaženstvo, dok kretanje ukazuje na nužnost promjene, a gdje ima promjene nema savršenstva, jer savršenstvu nije potrebna nikakva promjena. Znam da ovaj mir u meni nije ni konačan ni trajan, on je možda samo odraz, no, samo postojanje odraza dokazuje postojanje arhetipa. A u toj sigurnosti, leži snaga koja će nas odvesti do cilja i učiniti da On bude dostižan. Kao patnje i užici koji, jer

pripadaju prošlosti, gube svu svoju stvarnost i jednostavno više ne postoje, tako se svako stanje koje nije savršeno mora izgubiti. Prošlost i budućnost postoje samo u uobrazilji. Stvorio ih je naš um, koji je samo proces mišljenja, te oni moraju nestati sa svojim stvaraoцем. U tome je razlog što nam zaustavljanje toka misli pruža prvi nagovještaj i osjećaj nepromjenjive stvarnosti.

***

Pomirio sam se sa svijetom. Neka mir bude i njegova sudbina. Kad iščeznu dobro i zlo, doći će nepromjenjivi mir. Kada u našoj svijesti ne bude mjesta promjenjivim vibracijama, vratićemo se miru koji je sve. Mir postoji uvijek i svuda, no neproduhovljena svijest ljudskih bića, koja u svom neznanju vjeruju u svoje odvojeno postojanje, ne vidi ovaj mir. Imao sam to preimućstvo da vidim kakvo je ljudsko biće koje postigne taj mir. Vidio sam oči koje su mi bez riječi govorile o tom miru. Znam da nikad neću zaboraviti - to je potpuno nemoguće - što je saopćavala svjetlost u Maharshijevim očima. I usprkos činjenici da fizička udaljenost između mene i tog mjesta gdje one i sada svijetle raste svake minute; usprkos okolnosti da će se te oči uskoro zatvoriti za vanjski svijet, njihov govor živjet će u srcima svih onih koji su ih jednom vidjeli i primili njihovu svjetlost. Najveća snaga koja svjetli kroz Njihove izabranike,

nikada neće presušiti. Neka je ova snaga blagoslovljena u našim srcima. Kad bi se manifestirala u svoj Njenoj neopisivoj moći oslijepila bi nas i spalila u pepeo, nas slabašne. A ona nas gleda sa ljubavlju i dobrotom kroz oči Onih koji su, kroz Svoj nezamislivi napor, utopili Svoju svijest u Nju, postižući sjedinjenje zauvijek.

XLVI POGLAVLJE

Svjetlo sja

Maharshi je napustio ovaj svijet. No, oni koji su shvatili njegovu misiju, njegovu poruku i njegova učenja, nisu ostali siročad. On još živi u njihovim srcima i njegov utjecaj će narastati kako se budu približavali Istini. Oni ne oplakuju odlazak voljenog Učitelja i Prijatelja. Isto svjetlo sja na njegove učenike rasute po cijelom svijetu jer je ono sama srž njihovog vlastitog bića. Kad je prije mnogo godina jedan od njegovih učenika rekao da želi da ostane u ashramu po svaku cijenu, kako bi uvijek bio u fizičkoj blizini "Bhagavana", Maharshi je odgovorio: "Duhovno Biće koje u tebi prebiva je Stvarni Bhagavan, to je ono što treba da realiziraš". Može li postojati uzvišenija duhovna koncepcija? Otkrivajući svoje vlastito istinsko Sebstvo, mi istovremeno otkrivamo našeg voljenog učitelja. Nema drugog načina. To Sebstvo je Sve, i ništa ne postoji izvan Njega ili odvojeno od Njega. Dakle, nema koristi od traganja

za bilo čim drugim osim za Sebstvom, sve drugo je iluzija.

***

U mirnom i tihom kutku Indije kraj posljednjeg počivališta Mudraca Arunachale, preostali učenici i obožavatelji Učitelja, okupljaju se svakog dana. Oni pjevaju iste himne koje su se pjevale u sali hrama za vrijeme njegovog života. Tišina u svojoj čistoti vlada svuda okolo, i u srcima onih koji su imali prednost da budu svjedocima Maharshijeve misije. Moji indijski prijatelji, u svojim pismima, Maharshijevo sadašnje stanje nazivaju "Maha-samdhiem", što se može prevesti kao "Veliko Sjedinjenje" ili "Velika i Konačna meditacija" što bar djelimično izražava ovaj lijep sanskritski izraz. Usprkos činjenici što gusta i teška tama još prekriva čovječanstvo na ovom kritičnom stupnju njegove evolucije, nepobitna je činjenica da istinska duhovna ljepota i veličina neodoljivo privlači mnoge od nas, a ovo je najbolji dokaz o budućim mogućnostima skrivenim u svim ljudskim bićima. Uvijek je bilo tako. Uvijek će biti tako. Veliki Učitelji koji su dolazili ovdje dole da obasjaju put čovječanstvu uvijek su oko Sebe imali grupu ljudi koja je bila plodno tlo u koje bi blagoslovljene sjemeke istinske mudrosti mogle da padnu, ne da se osuše, već da kličaju. Maharshijeva pojava je još jedan dokaz da su putevi providjenja prilago-

đeni stupnjevima evolucije koje dostiže čovječanstvo u svakoj eri. Znači, kako je um stanovnika naše planete postajao razvijeniji u uporedbi sa prethodnim dobom - pri tom ne mislim na pojedinačne slučajeve - tako je i duhovno učenje moralo biti dato u odgovarajućem obliku. Kada su se mnoge religije i sekte međusobno prepirale, postojala je potreba za iznošenjem istine koja bi prevazišla sve postavljene zidine između pojedinih vjera. To je dao Maharshi. Njegova učenja može prihvatiti svaki čovjek koji iskreno traži Boga i Istinu, nezavisno od religije u kojoj je sam odgojen. Postoji, štoviše, činjenica da se u svjetlosti Maharshijevih učenja, istine, sadržane u svetim spisima svake religije, lako mogu shvatiti, a njihova prividna protivriječja prestaju da postoje za tragače za Istinom. Samospoznaja, po eksperimentalnim metodama Velikog Indijskog Rishija, vodi nas do religijske sinteze. Mi vidimo da Buddha, Krist, i manji, odnosno, manje poznati Poslanici, svi govore o istoj stvarnosti, a jedino vanjski način Njenog predstavljanja može da se mijenja prema potrebama epohe i mogućnostima ljudskog shvaćanja. Sav fanatizam i netolerancija, koji su tako velike prepreke u našem traganju za Bogom tako otpadaju. Iz ovih dviju kuga se rađaju politički i društveni fanatizmi i despotizmi čije se pustošenje osjeća i u naše vrijeme. Maharshi shvaća istinski uzrok svih zlodjela i

nesreća koje pogađaju čovječanstvo. On jasno kaže: "Svi grijesi i sva poročnost, rađaju se iz pogrešne predstave koja ljude nagoni da se poistovjećuju sa svojim tijelima. Ne postoji ni jedan grijeh u kojem se ne mogu otkriti motiv sebičnosti i ovo poistovjećenje sa tijelom". Očigledno je da se ispitivanjem svakog zla može doći do ovog uzroka. Slično ovom, suprotan iskaz: "Ja nisam ovo tijelo, ja sam Vječni Duh koji privremeno boravi u ovom vozilu od mesa", u potpunosti iskorijenjuje sve prljave motive. To je suština Maharshijeve poruke, suština učenja Jednog od posljednjih Velikih Rishija Indije, koliko sam ja bio u mogućnosti da je shvatim.

XLVII POGLAVLJE

Samadhi

Nakon što je ovaj dnevnik, koji govori o vremenu mog boravka u Indiji, završen pod sadašnjim naslovom U danima velikog mira, neki prijatelji koji su čitali rukopis pitali su me o samadhiju. Interesiralo ih je: "Koje je to stanje? Kako se postiže? Kakvo je ono? Koliko dugo može da traje? Što se može smatrati njegovom prethodnicom? Što se događa sa našom fizičkom i mentalnom sviješću kada smo u njemu?" itd. Također su od mene tražili da objasnim put koji vodi u samadhi, odnosno, što treba činiti da bi se doživjelo to stanje. Mogu jedino da odgovorim da je najsigurniji način proučavanje učenja onih kod

kojih je samadhi normalno stanje svijesti. Takvi sveci postoje u svakoj religiji, takvi Veliki Rishiji postoje u Indiji. Samo oni koji poznaju ovo stanje u potpunosti mogu da govore o njemu kompetentno i bez primjesa vlastite personalnosti. Postoje dva stanja samadhija: jedno je prolazni samadhi - to je duhovna ekstaza koja se javlja spontano, sporadično, pa čak i kao rezultat voljnog napora, no, traje samo kratko vrijeme, nakon čega se čovjek vraća "normalnom" stanju svjesnosti koje sadrži samo neke tragove doživljene ekstaze, neki njen odraz, kao što se zrake sunca odražavaju u čaši vode. Ovu vrstu samadhija, u mnogim njegovim oblicima, doživljavaju sveci, yogiji i učenici različitih duhovnih škola. Naravno, sve što bih ja rekao o samadhiju, tiče se samo njegovog "prolaznog oblika". Međutim, on može da vodi do trajnog i apsolutnog samadhija, koga dostižu samo ljudi koji su postali savršeni, koji se kao meteori pojavljuju na duhovnom nebeskom svodu čovječanstva. Kako mi ne znamo ništa o tom vrhunskom stanju - koga Sri Ramana Maharshi naziva "prirodnim stanjem ili Sahaja samadhi" - mi doista nismo u stanju da o njemu raspravljamo. To bi bilo isto toliko beskorisno kao kad pokušavamo da riješimo jednažbu sa previše nepoznanica. Jedna od karakteristika ovog "prirodnog stanja" je njegov kontinuitet odnosno neprekidnost. Maharshi ga je dosti-

gao u drugoj polovini svog života. Ako čitamo njegovu biografiju "Samo-realizacija" Narasimhe Swamija i slična djela - zapaziti ćemo da je, prije 1930., on često govorio o sebi: "Tada nisam bio u samadhiju", no poslije te godine, on o njemu govori kao o normalnom, trajnom, "prirodnom stanju", bez prekida, koji nije ostavljao prostora za fizičku i mentalnu svijest. Kad se to stanje dostigne, nije važno da li čovjek govori ili je u šutnji, da li se kreće ili spava, ili vrši bilo koju vidljivu radnju, jer se svijest nikad ne spušta na nivo koji mi nazivamo "normalnim". Ja namjerno ne koristim indijsku yogičku terminologiju, jer bi ona samo otežala razumijevanje ove teme, za one koji nisu sa njom upoznati, a Indijci će razumijeti i bez klasičnih izraza. Stanje privremenog samadhija - jedino o kome mi možemo da govorimo - zahtijeva, dok traje, određeno ograničenje fizičkih funkcija. Neki moraju sjediti u potpunoj nepokretnosti tako da je fizičko tijelo u nekoj vrsti ukočenosti; disanje ponekad gotovo prestaje, ili se spontano odvija po posebnom ritmu. Ja ovdje ne govorim o onima koji prakticiraju meditaciju u cilju da postignu samadhi, i voljno preuzimaju određene vježbe disanja da bi postigli taj cilj; no, ove vježbe Veliki Rishiji ne preporučuju. Drugi ljudi utone u duboku meditaciju ili ushićenost, i privremeno izgube sav osjećaj fizičke svjesnosti, ili sav

vanjski svijet vide kao kroz maglu ili kao u snu. Mnogi namjerno traže isto okruženje u kojem su jednom bili u stanju da dožive takvu ekstazu, nadajući se pritom da će ponovo dostići isto stanje. Drugi se mole za njega ili traže pomoć svog Učitelja. Međutim, postignuće je ono što je bitno, a ne okolnosti i okolina u kojoj se ono dogodi. Pitali su: "Kako možemo znati da smo zaista dostigli stanje samadhija odnosno duhovne ekstaze?"

Normalno, mi svojim iskustvom poznajemo ono što važi za sva ljudska bića, samo dva stanja svjesnosti: budnost, i stanje spavanja odnosno sanjanja. Analizirajmo ih kratko, tako da poslije toga možemo trećem stanju da pristupimo inteligentno. Neporeciva činjenica je da su u snu naša iskustva nečemu jednaka, i istovremeno veoma različita od budnog stanja. San se također razlikuje kod različitih ljudi. Kod nekih je veoma nejasan, neodređen, maglovit. Drugi govore da u njemu imaju jasna, određena, i "stvarna" iskustva. To vjerovatno ovisi od mozga i nervnog sistema, i od općeg razvitka pojedinca. Međutim, kad se probudimo, mi svi smatramo naše noćne snove nestvarnim, te nismo skloni da im za vrijeme stanja budnosti pridajemo nikakav naročit značaj. Ukoliko su takvi snovi neugodni, kažemo: "Konačno je prošlo. Srećom, to je bio samo san". To znači da neposredno više stanje isključuje ono niže i

čini ga potpuno beznačajnim i nevažnim u našim očima. Ukoliko u toku čitanja ovih redova jasno shvatimo tu činjenicu, bit će nam lakše da postignemo mentalno razumijevanje stanja samadhija. Njegov odnos prema stanju budnosti je isti kao odnos budnosti prema stanju spavanja. Ukoliko shvatimo ovu ideju, mnoga poglavlja ove knjige, postat će jasnijim, i mnogo lakše ćemo shvatiti učenja Maharshija. Da li biste vi, u vašem stanju budnosti, meditirali o tome što ste vidjeli u svom snu? Na primjer, ako ste "ubijeni" u vašem snu, da li bi to moglo da ima utjecaja na vaš dnevni život? Ili, ukoliko sanjate da uzimate obrok, da li to može zasititi vašu glad u vašem stanju budnosti? Možete li to sebi predstaviti? Mi jednostavno poričemo svu stvarnost snova kad smo u "normalnom" budnom stanju. I, mi smo u pravu. Pođimo korak dalje. Iz slijedećeg višeg stanja, zvanog samadhi, upravo na taj isti način, naše zemaljsko budno stanje vidimo kao san. I to je kriterij koga moramo da nađemo kada se pitamo: "Kako možemo znati da smo dostigli transcendentno stanje?" Čini se da samadhi posjeduje tri faze: Prvu - kad osjećamo da dolazi. U ovom stanju, mi još uvijek možemo da se krećemo i govorimo kao obično. Možemo je usporediti sa ranim sumrakom prije svitanja. Druga se može usporediti sa podnevom kada sunce stoji visoko na nebu. Tu mentalne i

fizičke funkcije opadaju, postaju snolike, i stvarnost sama, nezavisna od svakog oblika i uslova, osvane nad našim bićem i prosvjetljuje ga. Tada mi znamo Tko smo, ne poistovjećujemo se više sa našom osobnošću, mi smo izvan i iznad nje. Udišemo slobodu, blaženstvo i mudrost.

Treća - koja dolazi odmah po našem "povratku" iz samadhija, je kao drugi sumrak, ovog puta onaj koji prethodi "zalasku sunca". Mi još uvijek u sebi osjećamo njegove posljednje zrake, još uvijek se jasno sjećamo svjetlosti, ali, njegova živa stvarnost postupno blijedi kako se vraćamo našoj "normalnoj" svjesnosti, "budnom" stanju. Međutim, sjećanje na samadhi se nikad ne gubi u potpunosti. Mi još uvijek nismo u stanju da u njemu trajno ostanemo, uslijed našeg nesavršenog duhovnog razvitka, ali, od sada, mi znamo nepobitno da to stanje postoji, da ono uistinu jeste jedina stvarnost. Nakon što doživimo samadhi, makar samo jednom, mi smo drugačije biće. Zanimljivo je zapaziti da ovo stanje ima svoj vlastiti opseg vibracija, koje su krajnje suptilne i snažne. One utječu na našu okolinu; možemo s lakoćom posmatrati njihovo djelovanje na ljude čak i kada mi sami nesavršeno doživljavamo to stanje. Kada smo na samom pragu samadhija, razgovaramo sa drugima, ili dok upravo izlazimo iz samadhija, možemo primjetiti da se ljudi ponašaju - vjerovatno

nesvjesno - nešto drugačije, i obraćaju nam se drugim tonom nego obično, iako izvana oni ne mogu vidjeti ništa drugo osim naše "normalne", obične osobnosti. Međutim, svatko duboko u svom srcu ima svoj samadhi u pritajnom stanju, i on će se jednog dana otkriti. Tako, ovaj "uspavani" izdanak Duha odgovara na vibracije probuđenog duha. Sada možemo shvatiti, kakva je to ogromna pomoć za svakoga da bude u prisustvu Učitelja koji je postigao potpuni samadhi, kod koga je ovo stanje normalno i trajno. Ovaj duhovni "magnetizam" je najsnažniji element koji budi učenika iz drijemeža materije u svjetlost stvarnosti. Ukoliko shvatite ovu činjenicu bit ćete u mogućnosti da bolje razumijete iskustva onih koji su bili u Maharshijevom prisustvu.

Ja ne znam točno po kojem zakonu su riječi Učitelja, kada se čitaju ili se o njima meditira, također od najveće pomoći u buđenju našeg Duha. Mjesta gdje je on boravio, razgovor sa ljudima koji su ga znali i bili su njegovi učenici, također nam pomažu u otvaranju i širenju naše svjesnosti i proširenju njenih horizontata. Ovo postavljam kao činjenicu, mada nisam u mogućnosti objasniti njegovu osnovu djelovanja, njegovo "zašto" i "zbog čega". Neki ljudi su doživjeli samadhi pod utjecajem duboke emocije ili ushićenja. Poznati svetac Indije, Sri Ramakrishna, često je padao u trans samadhija pod utjecajem nekih vanj-

skih pobuda. Jednom je, u zoološkim vrtovima Kalkute, ušao u samadhi pri pogledu na lava; nakon čega je objasnio da je u toj kraljevskoj životinji vidio odraz moći Najvišeg, te je jedan trenutak ove kontemplacije bio dovoljan da ga iz normalne svjesnosti izvede u više stanje samadhija. Kontemplacija moćnih planina, širokih prostranstava mora, i drugih oblika ljepote i snage Prirode, također nam, u velikoj mjeri, pomaže da napustimo naš "fizički san" radi višeg stanja. Može li netko tko je čitao život Sv. Franje Asiškog i drugih svetaca kontemplativne i predane naravi, ne primjetiti istu pojavu u životu Sri Ramakrishne?

No, da li nam je zaista potrebno mnogo primjera iz različitih biografija? Zar nismo svjesni da se u našim srcima mogu probuditi blagorodne misli i uzvišeni unutrašnji uzleti, dok sjedimo tiho na obali mora gledajući sjaj zalaska sunca, ili dok pomno pratimo široku panoramu sa visokog brijega? Možemo uzdići ovo sjećanje do mnogo veće moći u svojoj imagini, upotpunjujući ga "nepokretnošću uma" i čistotom srca, i - nećemo biti daleko od razumijevanja našeg cilja. Putem muzike, pjesama, mantri, čarobnih riječi, također se mogu postići isti rezultati; zato su one uvedene u sve religije na svijetu. Samadhi je stanje apsolutnog Blaženstva. Može se reći da su tanani elementi samadhija prisutni u

svakom čistom i jakom blaženstvu koga doživljavamo čak i u našem običnom, svakodnevnom životu; koliko god da su ove "kapljice nektara" sićušne, njihova suština je ista kao ekstaza samadhija. Bilo gdje, bilo kojom pobudom, možemo umaći našoj uskoj osobnosti i zaboraviti "san našeg budnog stanja", prisutan u klici samadhija. Međutim, nitko ne može doseći ovo uzvišeno stanje radoznalošću ili takozvanom "strašću za saznanjem".

Nikakva količina napora neće vam pomoći u ovom pogledu ukoliko je vaš motiv takav. Uzaludan pokušaj! Samadhi ne može biti omeđen uskim granicama uma, jer je sama njegova karakteristika prevazilaženje svih mentalnih nivoa. Nemojte da zavaravate sebe govoreći da biste željeli da proučavate ovo stanje "naučno", jer bi to bilo slično kao kad pokušavate da zahvatite vodu sitom. Vaš motiv, cilj koji želite postići, to je jedini činilac koji odlučuje o uspjehu. Samo vas intuicija može voditi. Samo kad ste toliko zreli da cjelim svojim srcem želite da izmijenite sve ono što je u vama prolazno za trajno i vječno, kada Vječno postane za vas značajnije od svega što je naizgled stvarno u vidljivom svijetu, bit ćete sposobni i spremni za taj veliki trud, i samo tada će vam biti data potrebna pomoć. Neki adepti duhovne nauke kažu da je samadhi jači od smrti, da čovjek u tom stanju ne može umrijeti, jer je tada sav fizički

život na neki način privremeno obustavljen. To je, po njima, osnova vjerovanja da neki yogiji koji upražnjavaju određene vrste samadhija mogu živjeti stotinama - tisućama - godina. S druge strane, poznati su slučajevi yogija koji su napustili ovaj svijet ne vraćajući se svojoj normalnoj svjesnosti iz stanja samadhija.

Mnoga razjašnjenja o višim stanjima svijesti možemo naći u slijedećim knjigama: Različita religijska iskustva, klasično djelo Prof. V. Diemsa (W. Jamesa), Traganje u tajnoj Indiji i druga djela Pola Brantona, i neusporediva Maha Yoga sa "Tko", izdavač Ramanashram u Tiruvanamalaju; to je djelo jednog od Maharshijevih najnaprednijih učenika i sadrži njegova učenja in extenso. Put je uvijek otvoren. Samo od vas zavisi da li ćete usmjeriti svoje korake ka njemu, ili nećete. No, znajte uvijek da će vas oni koji njime koračaju sasvim sigurno pozdraviti dobrodošlicom i radošću. Neki ljudi misle da fizička smrt Učitelja čini put nemogućim za novajlije. Ništa nije netočnije od toga. Ne možemo raspravljati o tome ovdje. Mogu vas jedino savjetovati da pročitate veoma vrijednu knjigu Ramana Maharshi i Put Samo-saznanja (Rider and Co.) Artura Osborna, koji je proveo izvjesno vrijeme u neposrednom prisustvu Maharshija.

XLVIII POGLAVLJE

Posljednja poruka

Sada ste gotovo završili sa čitanjem knjige. Netko će je, zijelevajući, staviti na policu; netko će meditirati o njoj, razmišljaće o nepoznatom učeniku i njegovom Učitelju. Drevna okultna tradicija kaže da je sve što se tiče duhovnih tema najbolje čitati sedam puta. Tek pri sedmom čitanju učenik će ući u carstvo koje se otkriva. Ja sam prvo čitao knjižicu Glas tišine H. P. Blavatske najmanje po sedam puta, i pri svakom novom čitanju oslobađalo se sve više svjetlosti sa njenih stranica. Slično je bilo sa Viveka-Chudamani Sri Sankaracharije. Metoda se pokazala ispravnom i praktičnom. Ukoliko joj pružite potrebno vrijeme i pokažete istrajnost, tišina će putem vichare zaustaviti vaš nemirni um i ispoljit će se stvarnost. Nemojte pokušavati ubrzati proces. Možda je ova knjiga napisana radi vas, ne radi vašeg vanjskog "ja", već radi istinskog Ja - jer smo vi i ja jedno. Često se javljaju pitanja koja se mogu predvidjeti.

Odgovorimo na neka od njih. Da li vama odgovara put koji je pokazao jedan od posljednjih Velikih Rishija? Ako se, dok čitate ili slušate učenja i živote duhovnih genija koje mi nazivamo svecima i yogijima, vaše srce rastapa i osjećate da vas uvlači nevidljivi duhovni tok, onda znajte da bi to mogao biti poziv za vas. Nemojmo ugasiti te delikatne pokrete

duhovnog plamena koji je skriven duboko ispod omotača naše osobnosti. Kad se u takvim trenucima sve u vama stapa u snažnu želju da pođete za Njim, za tim još uvijek nepoznatim, ali voljenim Učiteljem, onda vas uistinu On zove. To je jedini način na koji On zove - iz unutrašnjosti vašeg bića, ne izvana. Ako vidite, kao pri bljesku munje, svu nestvarnost vidljivog svijeta, uključujući vaše privremeno, ograničeno obličje, koje ste dosad zvali "ja", onda se pripremite za Veliko Hodočašće. Zaboravite tada prošlost i budućnost, uskogrudne ciljeve vaše prolazne fizičke egzistencije; odsad pa nadalje, neka vas zanima samo vječna, nepromjenjiva, sjajna sadašnjost. Sve što je izvan Nje je vaše nestvarno sebstvo - vaš vampirski ego, vaša maya - carstvo nestvarnog.

Ako se u vama ne javi neodoljiva želja da pođete na taj put, ako ne možete da shvatite o kakvom putu se zapravo radi, onda je jasno da još nije vrijeme za vas. Vama odgo-vara običan život. Neophodno je da budete iskreni, dobri i puni suosjećanja da bi napravili korak ka Direktnom Putu koji će vam biti otkriven kada za to dođe vrijeme. Ne želim kriti poteškoće sa kojima ćete se sigurno sretati na putu. Zato treba da znate da će vas stvaranje zla putem misli, djela i osjećanja, kada stupite na Stazu, odvesti u opasnost i katastrofu. Ovako je govorio Gospod Buddha: "Prestani da činiš zlo; uči da činiš dobro;

pročisti svoje srce". To su osobine koje se razvijaju u učeniku kada se zaista bavi vicharom. Vichara sama stvara ove vrline. To je logično. Kad prestanete da prepoznajete vaš ego, gdje će biti motiv da se čini zlo? Kad ego iščezne, svo zlo odlazi sa njim. Ispunjenje ove tri upravo spo-menute zapovijedi stvara sveca. A svetost je prvi istinski korak ka oslobođenju odnosno samorealizaciji. Nemojte da sumnjate u taj stav. U današnje vrijeme postoji više svetaca no što mnogi ljudi pretpostavljaju. Ne nose svi od njih monaške haljine i nisu svi obrijane glave. Oni mogu izgledati kao svaki prosječan čovjek. Sveca možemo prepoznati samo ako on želi da se otkrije. Njegov način života se prividno ne razlikuje mnogo od života drugih. Samo blizak kontakt sa njim će otkriti njegovu svetost. Jedan mudri yogi, jednom je rekao: "Ako u cvijetu ima meda, pčela će ga naći. Nije cvijet taj koji traži pčelu".

Tako će biti i sa vašim dolaskom na put i u učenje kod nekog Učitelja. Kao što pčela nađe cvijet, tako ćete vi naći Njega. Sri Ramana Maharshi govorio je svojim bliskim učenicima: "Za vas ne postoji druga mogućnost do da prihvatite svijet kao nestvaran, ukoliko tražite Istinu i samo Istinu. Iz jednostavnog razloga, što će vaš um, ukoliko ne napustite ideju da je svijet stvaran, uvijek ići za njim. Ukoliko pojavnost uzmete za Stvarnost, nikad nećete spoznati

Samu Stvarnost, iako je Stvarnost jedino što postoji". Ova izreka je od velikog značaja za tragača. Kako učenik spoznaje taj uslov? Do toga dolazi postupno, ali neminovno, sa odvijanjem vichare. Praktično, osjećate kao da ste odvojeni od vašeg vidljivog, fizičkog obličja. Šetajući, govoreći, i izvodeći različite aktivnosti, počinjete da osjećate da ste izvan i iznad obličja koje djeluje. To je čudesan osjećaj slobode i blaženstva. Ne postoje strah i sumnja. Istina, ti trenuci su rijetki u početku, međutim, tokom napredovanja, oni dolaze sve češće i češće. To su prvi zraci vašeg istinskog Sebstva, koje je sama sreća. Prije više godina, kad sam meditirao o mom Učitelju, vidio sam ga kao boga blaženstva. A kad sam ga ugledao, predao sam mu sebe zauvijek. Od tada pa nadalje, svijet me više nije privlačio.

Izgubio sam moje malo sebstvo izraženo kroz konvencionalni život. Spisi kažu: "Čovjek mora stajati nag pred Najvišim". Svuda nalazimo znake koji nas vode na putu. Napuštajući sve, nalazimo sve. Paradoks se realizira, mistička Istina je dokazana. Ukoliko nismo sretni, to je naša vlastita greška. Zato, nemojte vjerovati da su za tamu u nama odgovorne okolnosti i uslovi. Ovu laž stvara ego-um. Kako se nikakva ograničenja ne tiču stvarnog "ja". Isprva je teško spoznati našu odvojenost od vidljivog obličja u stanju spavanja. Bezbrojnim stoljećima

postojanja u odvojenim obličjima, mi smo stekli naviku da utopimo svijest u tamu kada zaspimo. Međutim, kako se vichara razvija, ona će, za odgovarajuće vrijeme, osvijetliti čak i ovaj bastion tame. Kad zaronite u more, vi prethodno skinete svoju odjeću. Kad u samadhiju zaronite u Sebstvo, morate skloniti svoje vanjsko sebstvo. Misli i emocije moraju se odbaciti, makar privremeno, prije no što se doživi samadhi. O tim iskustvima se može napisati mnogo knjiga, no one ne bi bile od velike koristi ukoliko se ne upražnjava vichara. A tada sve dolazi samo po sebi. Kao što Maharshi kaže:

"Spoznajući Sebstvo pomoću vichare, naći ćeš svog Učitelja u sebi". Sada je jasno zašto su Učiteljevi učenici uvijek svjesni Njegovog prisustva. Svaki odani tragač naći će ga u svom srcu, mada ga nije vidio u njegovom flzičkom obličju. A ta nevidljiva prisutnost, moćna je isto koliko i fizička. Ništa manje čudna snaga i nadahnuće, postoje i u Maharshijevim slikama. Da nije tako, on nikad ne bi ni dozvolio da se naprave. Neka milost Velikog Bića kome je ova knjiga posvećena, osvijetli vaš trud.

XLIX POGLAVLJE

Epilog

Tužne vijesti o Sri Ramaninom odlasku iz fizičkog tijela, uskoro su stigle do mene i njegovih ostalih privrženika rasutih po cijelom svijetu. Ne želim da

uzdižem, niti da uspoređujem sa drugim Učiteljima to Veliko Biće kraj čijih mi je stopala Svemoćni dopustio da boravim. Jer, kako bismo mi, sa našeg nižeg nivoa svjesnosti, točno opisali biće čija je misija bila da nam podari nešto od njegove bezgranične svjetlosti? Da bi ispravno ocijenio njegovu veličinu, čovjek mora biti barem na istom nivou duhovnog sjaja. Sve što mogu da učinim, je da pokušam da saopćim ono što sam ja otkrio u svom srcu kad sam primio vijesti. Svjetlost iz tih blistavih Maharshijevih očiju, bila je zauvijek urezana u moje sjećanje prije nego što sam napustio ashram. A sada - činjenica njegove smrti leži preda mnom. Da li to znači da te oči ne mogu više nikad da zrače svoju nijemu inicijaciju? To bi bilo smiješno. Ja znam da ova svjetlost nije materijalna, mada je bila predavana putem materijalnog tijela. To je misterija, a ne paradoks. Nisam u svom srcu našao nikakvu pobudu da otkrijem tu misteriju putem uma. Osjećao sam da je tako, mada je za proces mišljenja to nerazjašnjivo. Tako me njegova smrt nije lišila njegove stvarnosti. Sjedio sam nijemo, kao u pripremi za meditaciju. No, ovog puta se uobičajni proces izmijenio. Možda je On vidio, da je ljudskom srcu, koje se još nije oslobodilo svih svojih slabosti, ponekad potrebna utjeha. I tada, umjesto praznine, poznata i voljena slika pojavila se preda mnom. U ashramu su bile

najmisterioznije i najnadahnutije večeri kada se u sali pjevala divna himna "U slavu Gospoda Univerzuma". Sri Maharshi je očigledno volio tu himnu, jer bi se na Njegovom licu pojavljivao osobit izraz nadljudske ljepote i zanosa. Osjećao sam da je srce onih koji su bili prisutni u tom blaženom satu večernje kontemplacije bilo duboko usklađeno sa njim. Možda je Njegov prodoran unutrašnji vid u nama vidio blagotvoran proces, i Njegov nijemi blagoslov je bio odgovor. Kako možemo da uhvatimo neuhvatljivo? A sada, kao da sam još uvijek u sali hrama sa svima ostalima, ja sam opet slušao onu istu divnu melodiju koju sam ranije čuo svojim vanjskim ušima. Bilo je to kao da sam ponovo gledao neki film. I više nije bilo tuge. Nije moglo biti drugačije! Istinska ostavština Učitelja nikad ne bi mogla biti manje do radost, ta uzvišena i nijema radost postojanja, neuznemirenog valovima okolnog iluzornog svijeta odnosno Maje. To je bio Njegov mir koji nam je zavjetovao. Zatim su počela da stižu pisma od obožavatelja iz drugih zemalja.

Moji prijatelji iz daleka su mi svi opisivali kako je tragična vijest na njih utjecala. Pokušavali su, koliko god mogu, da utješe sebe i mene, govoreći da fizički odlazak Učitelja ne može da prekine našu duhovnu vezu s Njim. No, ipak je tinta u posljednjim odlomcima tih pisama često bila razlivena, vjerovatno od

tragova suza. Rečeno je da je ljubav snaga koja je stvorila univerzum. Možda i jeste. No, za mene, snaga takve nesebične i blistave ljubavi kao što je Njegova, je ona snaga koja pročišćuje naša srca, kada se sve druge metode pokažu beskorisnim. Ni okultne vježbe, niti bilo koja druga metoda, ne može dati učeniku istinski mir koji daje Učitelj. Sri Maharshi je bio središte ljubavi svojih učenika. On nam je ostavio svoju ljubav; a gdje se još na svijetu može pronaći pročišćavajuća snaga kao ta, koja bi našim srcima donijela mir?

Godišnjice Sri Maharshijevog Maha-samadhija, dolazit će jedna za drugom. I jedne godine doći će i za mene posljednja na ovoj zemlji. Ali, On će i tog posljednjog trenutka biti sa mnom, i sa svima koji su Ga znali, i sa vama koji žudite da Ga znate, ako do kraja održite Njegovu ostavštinu ljubavi.

***

Oni koji osjećaju intuitivno draž Direktnog Puta Velikog Rishija Ramane, kakvu je iskusio pisac, i kakvu je opisao - u izvjesnoj mjeri - u ovoj knjizi, možda su zainteresirani za slijedeće korake, koji su za autora uslijedili kasnije. Sad, kad se osvrćem nakon perioda od nekoliko godina, vidim da se proces koji je započeo u Bhagavanovom ashramu razvija bez prekida, mijenjajući pritom cjelokupnu unutrašnju strukturu čovjeka. Mnoge vanjske stvari,

kao što su svjetovni uslovi i karmičke veze, koje smo prije smatrali preprekama, sad postaju nestvarne kao magla u prolazu. Unutrašnja iskustva sad uzimaju čvršći oblik, kojim je lakše upravljati, i gube svoj ranije nepredvidljiv i više sporadičan karakter; jer njima sada upravlja jedna neodoljiva Volja, koja je na tajanstven način, istovremeno u čovjeku i izvan njega. Proces mišljenja kakav je postojao prošlih godina, nestao je i više ga ne mogu naći. Umjesto njega, na njegovo mjesto je došla svjesnost neprekidnog kosmičkog toka uma; no, on teče odvojeno od moje svijesti, osim kada izabirem ono što mi je iz njega potrebno. To znači, da je ranija, nepobjediva prinuda stalnog mišljenja zauvijek nestala, a na njenom mjestu se rodila potpuno prirodna težnja da se ostane unutar nijemog svetišta srca odnosno Sebstva, gdje se nijedna misao ili emocija ne usuđuju ući. Nije potreban više nikakav napor, kako je istinito predvidio Učitelj u Svojim učenjima, i više nije potrebno izvoditi nikakve vježbe kao u prošlosti. U osnovi, unutrašnja iskustva koja su opisana kroz cjelinu ove knjige, ni na koji način nisu lišena svog smisla. Ona su izgubila jedino svoju spontanu prirodu, jer su ušla dublje i dobro se utvrdila u istoj vidljivoj vanjskoj ljusci - u tijelu.

Nema svrhe da se u njih ovdje dublje zalazi; jer bi ona bila potpuno neshvatljiva za svakog tko još nije

doživio ono što je opisano. Proces sazrijevanja je u mnogome automatiziran; sva "planiranja" i kalkulacije za "budućnost", zajedno sa svim nadama, strahovanjima i bolima, pripadaju mrtvoj prošlosti. Sri Maharshi kaže: "Onaj tko je stekao milost Gurua, bez sumnje će biti spašen i nikad neće biti ostavljen, kao što ni plijen koji je pao u tigrove čeljusti nikad neće moći da pobjegne". Drugim riječima, kad se jednom nađe put, on više nikad neće biti izgubljen, ma koliko života još bilo pred nama. Koliko više moja fizička ljuska biva istrošenija tokom godina koje brzo prolaze, i kako se približava svom prirodnom kraju, tim čvršće unutrašnja stvarnost (neizreciva riječima), preuzima upravljanje mojim bićem, kao neka vrsta neprekidne svjesnosti, koja se dalje proširuje i produbljuje. Na pamet mi dolazi stih Sv. Ivana:

"Ono koje se rađa iz mesa je meso; a ono koje se rađa iz Duha je Duh".

Imaginacije, vizije, i drugi proizvodi aktivnosti uma, ne postoje na Direktnom Putu. Stvarnost isključuje sve iluzije. Umjesto toga, jedino ono što se može nazvati neograničenim blaženstvom, ispunjenje naših najdubljih i najčistijih nadanja i duhovnih borbi, slijediće nas na tom putu. Moje čvrsto ubjeđenje je, da u svijetu, u sadašnje vrijeme, postoje još mnogi koji bi bili u mogućnosti da dođu na ovaj uzvišeni

put, jedinstveni direktni put ka apsolutu. A za njih, i samo za njih, je ova knjiga i napisana. Ja im pružam ruku. Hoće li je prihvatiti?

L POGLAVLJE

Dodatak - tema za meditaciju

Da bismo pravilno osposobili svoj um i približili ga duhovnim aksiomima, neophodna je meditacija.

Sri Sankaracharijina besmrtna studija Viveka-Chudamani (Krunski dragulj Mudrosti) predstavlja bogat izvor. Ona je neusporedivi dokaz o tome do kojih se visina ljudski duh može vinuti, i koristan je predmet meditacije. Iz meditacije o ovim stihovima - ne iz samog čitanja - postiže se odgovarajući stav uma. Ovaj stav je jednak pročišćenju i izoštrenju našeg još uvijek nesavršenog organa saznanja duha. Pojmovi ugrađeni u učenja Sri Sankaracharije nisu u suprotnosti sa mentalnom logikom, nego su njeno krajnje proširenje u neuslovljenu istinu u nama.

Ovdje su dati stihovi u prevodu Mohini M. Chetterji. Za sve one koji još nisu upoznati sa drevnim pojmovima Vedante, ovih nekoliko izvoda može poslužiti kao neophodna priprema. Oni, u najmanju ruku, pomažu ljudskom biću da shvati kako da, ovdje i sada, počne tragati za duhovnom svijetlošću.

1. Klanjam se pred Istinskim Učiteljem - pred njim koga otkrivaju zaključci svih sistema Vedantičke

filozofije, ali je sam neznan, Govinda, najviše blaženstvo.

4. Onaj koji zbog uranjanja u obmanu ne radi na svom oslobođenju, iako je, uz sve teškoće, zadobio ljudsku inkarnaciju i u tom ljudskom obličju, poznaje (svete) spise, samoubica je koji uništava sebe pokušavajući da dostigne iluzorne objekte.

6. On može proučavati spise, umilostiviti bogove (žrtvama), izvoditi religijske ceremonije ili nuditi svoju privrženost bogovima, no, ipak neće postići spas čak ni za stotinu Brahma-yuga, osim spoznajom jedinstva sa duhom.

8. Zato se mudar čovjek bori za svoje spas, odreknuvši se želje za uživanjem u vanjskim objektima i upućuje se istinskom, velikom Učitelju i prihvaća njegovo poučavanje nepokolebljivom dušom.

9. I vježbom ispravnog razlikovanja postignutog na putu yoge, on spasi dušu - dušu utopljenu u more uslovljenog postojanja.

11. Akcije služe pročišćenju srca, ne za postizanje stvarne suštine. Suština se postiže ispravnim razlučivanjem, nikakvom količinom karme.

32. Među sredstvima oslobođenja, predanost je najznačajnija. Za meditaciju o istinskom obliku stvarnog Sebstva, kaže se da je predanost.

33. Neki kažu da je predanost meditacija o prirodi svog Atmana. Onaj tko posjeduje sve ove kvalitete je sposoban da sazna istinsku prirodu Atmana.
39. Ljudi, veliki i mirni, žive obnavljajući svijet kao dolazak proljeća, i nakon što su sami prešli ocean otjelovljene egzistencije, pomažu onima što pokušavaju da učine isto, bez osobnih motiva.
40. Ova želja je spontana, jer je prirodna težnja velikih duša da odstrane patnju drugih isto kao što zraci-ambrozije (mjeseca) sami od sebe osvježe zemlju vrelu od jakih zraka sunca.
46. Postoji jedno uspješno sredstvo za uništenje rođenja i ponovno rođenje, kojim ćeš, prešavši preko oceana promjenjivog života, doći do vrhunskog blaženstva.
53. Sinovi i ostali mogu rasteretiti očeve dugove; ali, nitko osim čovjeka samog ne može odstraniti (svoje vlastito) ropstvo.
54. Drugi mogu da odstrane bol (uzrokovanu težinom) tereta koji se nosi na glavi, ali patnju (koja nastaje) od gladi i sličnog, može odstraniti jedino čovjek sam.
61. Ukoliko vrhunska Istina ostane nepoznata, proučavanje spisa je besplodno; čak i ako se vrhunska Istina zna, proučavanje spisa je beskorisno (puko

proučavanje slova je beskorisno, za duhom se mora tragati intuicijom).

62. U labirintu riječi, um je izgubljen kao čovjek u gustoj šumi, zato se uz veliko zalaganje mora naučiti Istina o sebi od onoga koji zna Istinu.

63. Od koje su koristi Vede za onoga koga je ugrizla zmija neznanja? (Od koje su koristi) spisi, bajanja, ili bilo koji lijek osim lijeka vrhunskog znanja?

64. Bolest se nikada ne može izliječiti izgovaranjem imena lijeka, ako se on ne uzme; oslobođenje se ne postiže izgovaranjem riječi Brahman bez direktne spoznaje.

66. Bez pokoravanja neprijatelja, bez uprave nad blagom velike zemlje, samo pomoću riječi "Ja sam kralj", nemoguće je to i postati.

86. Onaj tko živi samo da bi hranio svoje tijelo je kao čovjek koji prelazi rijeku na krokodilu misleći da je ovaj klada.

87. Čovjeka željnog oslobođenja, želje koje se tiču tijela itd. vode u veliku smrt; samo je onaj koji je slobodan od takvih želja sposoban da postigne oslobođenje.

92. Znaj da je ovo grubo tijelo, od koga zavise sve vanjske manifestacije purushe, baš kao i kuća nekog domaćina.

128. Onaj koji za vrijeme budnosti, sanjanja, spavanja bez snova vidi um i njegove funkcije koje su dobrota i njegovo odsustvo - spoznao je Sebstvo.

134. Ova nemanifestirana duhovna svjesnost počinje da se manifestira kao zora u čistom srcu, i svjetli kao podnevno sunce u "pećini mudrosti" osvjetljujući čitav univerzum.

160. Puno bijede, pokriveno mesom, puno prljavštine, grijeha, kako ono može biti onaj koji zna? Sebstvo je različito od ovog.

161. Obmanut čovjek smatra da je Sebstvo masa kože, mesa, masnoće, kostiju i prljavštine. Čovjek koji zna da rasuđuje zna da je suštinski oblik Sebstva, koji je vrhunska Istina, bez ovih karakterističnih obilježja.

166. Zbog pogrešnog ubjeđenja da je sebstvo samo tijelo postoji sjeme koje stvara patnju u obliku rođenja i ostalog. Zato se moraju činiti napori da se prekine sa tom idejom, a privlačnost materijalne egzistencije tada prestaje da postoji.

175. Stvarajući vezanost za tijelo i sve druge objekte, on vezuje jedinku kao što se životinja vezuje užetom, a stvarajući zatim odbojnost prema tome kao prema otrovu, taj manas (um) ga sam oslobađa ropstva.

176. Dakle, manas je uzrok ropstva ove jedinke, a također i njenog oslobođenja. Manas ukaljan strašću

je uzrok ropstva, a oslobođenja kada je čist, lišen strasti i neznanja.

178. Po šumi objekata luta veliki tigar po imenu manas; čisti ljudi, željni oslobođenja, ne idu tamo.

220. Budala, kada vidi odraz sunca na vodi u čaši, misli da je to sunce. Tako i neznalica kad vidi odraz Logosa u bilo kojem od upadhija (vozila), smatra ga istinskim Sebstvom.

221. Kao što gleda u samo sunce, a ne u čašu, vodu, ili u odraz, tako mudar čovjek gleda na samo-osvjetljeni Atman kroz koga se troje (upadhija) manifestira.

222, 223. Dakle, jedinka, odbacivši tijelo, intelekt i odraz svijesti, postaje bezgrešna, bestrasna i besmrtna spoznajom samo-osvjetljenog Atmana, koji je prožet, koji je sam vječno znanje, drugačiji od stvarnosti kao i od ne-stvarnosti, vječan, sve-prožimajući, vrhunski suptilan, lišen unutrašnjeg i vanjskog, jedan jedini, u središtu mudrosti.

229. Neznanje je razlog što se ovaj univerzum pojavljuje kao raznolik, ali, sve je to uistinu Brahman (koji ostaje), kada se odbace sva nesavršena mentalna stanja.

235. Gospod, poznavatelj stvarnosti svih objekata, obznanio je, "Ja nisam drugačiji od njih, niti su oni drugačiji od mene".

236. Da je ovaj univerzum stvarnost, on bi se opazio za vrijeme spavanja bez snova. Kako se, međutim, (u tom stanju) ništa ne opaža, on je nestvaran kao san.

240. Kada se odbace sve razlike koje stvara maya (iluzija), (ostaje) nešto što zrači iz sebe, što je vječno, nepokretno, bez mrlje, nemjerljivo, bez oblika, nemanifestirano, bez imena, neuništivo.

241. Mudrac zna da je ono u kome su sjedinjeni onaj koji zna, ono što se saznaje i saznanje, vrhunska Istina koja je apsolutna svijest, beskrajna i nepromjenjiva.

271. Napustivši svjetovni put, tijelo, i spise, odstrani pogrešnu zamisao da je Atman Ne-atman.

274. Kao što miješanjem sa vodom i trenjem, sandalovo drvo odaje izvrstan miris, odstranjujući sve loše mirise: tako božanska težnja postaje manifestirana kada se spere vanjska želja.

276. Težnja ka Atmanu se guši u mreži neduhovnih želja, dok se trajnom predanošću Atmanu sve ove uništavaju i božanska težnja postaje manifestirana.

285. Sve dok se potpuno ne napusti predstava "ja sam ovo tijelo", vladaj sobom sa jakom koncentracijom, i, uz veliko zalaganje, odstrani pogrešnu zamisao da je Ne-duh Duh.

298. Napusti predstavu o "ja" u porodici, rodu, u

imenu, obličju i životu, koji svi zavise od tvog fizičkog tijela, i napustivši također osobine linga s'arira, kao što je osjećaj da si učesnik itd. - postani suštinski oblik koji je apsolutno blaženstvo.

316. Vasana (samakara, utisci,) pothranjivana ovim dvijema, stvara promjenjivi život ega. Sredstva za uništenje ovog trojstva moraju se tražiti pod svaku cijenu.

317. Svuda, na svaki način, na sve gledaj kao na Brahmana, tako će jačanjem opažanja (jedne) stvarnosti ovo trojstvo nestati.

318. Gušenjem akcije dolazi do prestanka brižnih misli, a zahvaljujući ovom (posljednjem), iscrpljenje vasane. Konačno prestanak vasane predstavlja oslobođenje - to se također naziva Jivamukti.

327. Um usmjeren ka čulnim objektima određuje njihove kvalitete (i tako postaje privučen njima); od ovog određenja nastaje želja, a od želje ljudsko djelovanje.

328. Odatle potiču odvojenost od stvarnog Sebstva; čovjek tako odvojen nazaduje. Ponovni uspon tako paloga nije viđen, već samo njegovo uništenje. Zato napusti misli (o čulnim objektima), koje su uzrok sveg zla.

329. Za čovjeka koji posjeduje moć razlučivanja i poznaje Brahmana u samadhiju, nema druge smrti

osim smrti od nemara. Onaj tko je apsorbiran u (stvarno) Sebstvo, postiže najpotpuniji uspjeh; zato budi obazriv i vladaj sobom.

330. Onaj tko za života spozna jedinstvo (sa vrhunskim), spoznaje ga i kada je lišen tijela. Za onoga tko je svjestan i najmanje različitosti, postoji strah - tako govori Jajur-Veda.

368. Prva vrata yoge su kontrola govora, zatim neuzimanje ničeg, odsustvo očekivanja, odsustvo želje i neprekidna predanost jednoti (stvarnosti).

376. Za onog tko posjeduje neizmjernu nepristranost, postoji samadhi; za onoga tko je u samadhiju postoji nepokolebljivo duhovno opažanje. Za onog tko je postigao opažanje suštinske stvarnosti, postoji oslobođenje, a za oslobođenog Atmana postoji spoznaja vječitog blaženstva.

385. Smatraj neuništivi i sveprožimajući Atman mahakashom (velikom prazninom) slobodnom od svih upadhija - tijela, čula, vitalnosti, uma, egoizma i ostalog - stvorenih neznanjem.

389. Atman je Brahma, Atman je Vishnu, Atman je Indra, Atman je Shiva, Atman je čitav ovaj univerzum; osim Atmana nema ničeg.

390. Atman je unutra, Atman je vani, Atman je ispred; Atman je iza, Atman je na jugu, Atman je na sjeveru, Atman je također iznad i ispod.

398. Kada se odstrane svi pojavni atributi nametnuti sebstvu, (otkrivamo) istinsko Sebstvo kao vrhunski, ne-dualni i ne-djelatni Brahman.

419. Dobit yogija koji je postigao savršenstvo je užitak neprekidnog blaženstva u Atmanu.

448. Znanje da sam Ja (Logos) Brahman ukida karmu stečenu za milijarde kalpi, kao što se pri buđenju ukida karma života u snu.

450. Spoznavši svoje istinsko Sebstvo kao prazninu, bez vezanosti i kao indiferentno (prema svjetovnim stvarima), on se nikad ne vezuje (ne sjedinjuje se) za ništa budućom karmom.

458. Isto tako, onaj tko uvijek počiva u Atmanu te tako u Parabrahmanu, ne vidi ništa drugo. Hrana, spavanje, itd., za mudrog čovjeka su samo sjećanja na objekte viđene u snu.

482. Spoznajom Brahmana u Atmanu, (moje) razumijevanje je potpuno izgubljeno, a mentalna aktivnost je prestala. Ne znam ni ovo ni ono, ni što je ovo blaženstvo, ni njegov stupanj, ni granicu.

483. Veličanstvenost Parabrahmana, poput oceana prepunog nektara ostvarenog blaženstva, ne može se riječima opisati, niti se može umom shvatiti: u njemu se jedino može biti. Kao što se zrno graha koje padne u more rastapa u njemu, tako se (čak) i najmanji dio moga uma rastapa u ovom (Parabrahmanu). Sada

sam sretan u duhovnom blaženstvu.

484. Kuda je ovaj svijet otišao? Tko ga je odnio? Kad je nestao? O, čuda! Ono što se opažalo sve do ovog trenutka, više ne postoji.

486. Tu (u ovom stanju) ja ne vidim, niti čujem, niti išta znam. Ja sam drugačiji od svake druge stvari - Atman koji je istinsko blaženstvo.

487. Klanjam se pred tobom, o guru, koji si dobar, velik, slobodan od vezanosti, otjelovljenje vječnog, ne-dualnog blaženstva; gospod zemlje, bezgraničan rezervoar sažaljenja.

489. Tvojom milošću ja sam sretan i postigao sam svoj cilj, oslobodio sam se ajkule promjenjivog postojanja, postigao sam stanje vječitog blaženstva i savršen sam.

490. Ja nisam vezan i nemam udova. Bez spola sam i neuništiv. Miran i beskrajan. Neokaljan i drevan.

491. Ja nisam onaj koji djeluje, niti sam ja uživatelj, ja sam bez mane i akcije. Ja sam čista inteligencija, jedno i vječito blaženstvo.

493. Ja nisam ni to ni ovo; no, ja svjetlim u jednom i drugom i čist sam i uzvišen. Nisam ni unutra ni vani, nego sam sve-prožimajući i ne-dualni Brahman.

501. Ja nisam ništa jače vezan sa tijelom no što je nebo sa oblakom. Kako ja onda mogu da budem

podložan stanjima (stanjima tijela) kao što su budnost, sanjanje i spavanje bez snova?

513. Ja sam Brahman, koji je kao praznina, suptilan, ne-dualan, bez početka i bez kraja, i u kome se čitav univerzum, od nemanifestiranog, pa sve dole do grube materije poznaje kao puki fantom.

517. Ja sam sve-prožimajući; ja sam sve, i prevazilazim sve; ja sam ne-dualno, neuništivo znanje i vječito blaženstvo.

518. O Guru, ovu nadmoćnost nad zemljom i nebesima, ja sam postigao kroz tvoje sažaljenje i visoko poštovanu naklonost. Tebi koji si velike duše (Mahatma) klanjam se stalno iznova.

519. O Guru, probudivši me tvojim velikim sažaljenjem iz dubokog sna (neznanja), ti si me izbavio iz lutanja u snolikoj šumi rođenja, starosti i smrti stvorenoj od maje (iluzije), mučenog iz dana u dan mnogostrukim patnjama i prestršenog tigrom egoizma.

520. O Guru, klanjam se pred tobom koji si Istina sama, koji si u sjaju mudrosti i blistaš u obličju univerzuma.

*** Kraj ***

- Postoje znaci koji nam ukazuju na to da nas naša meditacija zaista vodi u samadhi, kada smo slobodni od svih misli o tijelu i o "egu", i kada su misli i osjećanja umireni. "Dobro i zlo" prestaju da postoje - mi ne vidimo ništa, jer nema ničeg da se vidi. No, mi nismo u tami, već smo stopljeni sa svjetlošću, budući da smo sami ta svjetlost. Ne možemo da je vidimo, jer u ovom stanju nema subjekta i objekta. Ovo jedino može da pruži maglovitu aluziju o istinskom stanju za onoga tko takvu meditaciju nije sam doživio, jer je to otkriće istinskog Sebstva u čovjeku.

- Prošlost i budućnost postoje samo u uobrazilji. Stvorio ih je naš um, koji je samo proces mišljenja, te oni moraju nestati sa svojim stvaraočem. U tome je razlog što nam zaustavljanje toka misli pruža prvi nagovještaj i osjećaj nepromjenjive stvarnosti.

- Pomirio sam se sa svijetom. Neka mir bude i njegova sudbina. Kad iščeznu dobro i zlo, doći će nepromjenjivi mir. Kada u našoj svijesti ne bude mjesta promjenjivim vibracijama, vratiti ćemo se miru koji je sve. Mir postoji uvijek i svuda, no neproduhovljena svijest ljudskih bića, koja u svom neznanju vjeruju u svoje odvojeno postojanje, ne vidi ovaj mir.

- Mi vidimo da Buddha, Krist, i manji, odnosno, manje poznati Poslanici, svi govore o istoj stvarnosti, a jedino vanjski način Njenog predstavljanja može da se mijenja prema potrebama epohe i mogućnostima ljudskog shvaćanja. Sav fanatizam i netolerancija, koji su tako velike prepreke u našem traganju za Bogom tako otpadaju. Iz ovih dviju kuga se rađaju politički i društveni fanatizmi i despotizmi čije se pustošenje osjeća i u naše vrijeme.

- Spremnost da se "sve" napusti u bilo kojem trenutku, jesu vrata koja otvaraju put do beskonačnog. Nisam primjetio da gotovo u svakoj okolnosti, u radosnim kao i u bolnim događajima i iskustvima, u pozadini mog uma, sada uvijek postoji skrivena misao: "Sve ovo nema stvarnog značaja".

- U mojem traganju, ja sam morao da odbacim sve što je uslovljeno, ograničeno imenom i oblikom. Ono koje preostaje bez imena i bez velova, mora neminovno biti sam život.

- Počinjući da meditiram u potpunom miru i stalozhenosti o odnosu vanjskih objekata prema mom Sebstvu, čini se da često dohvatim istinu, da oni ništa ne znače "Sebstvu". U tom trenutku osvane neka vrsta vizije o mogućnosti postojanja nezavisnog od svih uslova. Ta "vizija" - ovo nije striktna ni potpuno odgovarajuća riječ - traje kraće ili duže vrijeme, zavisno od stupnja koncentracije koji postignem, međutim, njene posljedice ostaju kao sjećanje na nešto trajno i izvjesno, bez i traga sumnje. Ona nalazi izraza u misli: "samo svijest je život". Svijest ničemu privržena, nezavisna od svega, gola tvrdnja: "Ja jesam". Međutim, to "ja" nije malo sebstvo sadržano u prolaznom tjelesnom obličju sa svojim čulima, koje je, u stvari, antiteza stvarnog Sebstva. Ta "ja" - svijest je bliža izrazu koji se često koristi u modernoj filozofskoj literaturi - "kozmička svijest", ili "kozmičko Sebstvo". Ta svijest, također je apsolutno blaženstvo.